

Programmabegroting 2024

Gemeente Leusden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Leeswijzer programmabegroting 2024	4
Aanbieding	5
Begrotingsresultaat 2024-2027	6
Domein Bestuur	8
1. Dienstverlening	8
2. Veiligheid	9
3. Burgerparticipatie	12
Domein Leefomgeving	15
1. Energie- en warmtetransitie	16
2. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en versterking groene kwaliteit	21
3. Beleid maatschappelijk vastgoed	23
4. De Korf.....	24
5. Onderwijshuisvesting	25
Domein Samenleving	29
1. Vaste basis	30
2. Verbindend netwerk	33
3. Vitaal leven	35
4. Passende ondersteuning	38
Domein Ruimte	44
1. Wonen	45
2. Leusden op de kaart	49
3. Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort.....	50
Overhead	54
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	58
Paragrafen	64
Paragraaf A Lokale heffingen	65
Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	69
Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen	74
Paragraaf D Financiering	80
Paragraaf E Bedrijfsvoering	83
Paragraaf F Verbonden Partijen	88
Paragraaf G Grondbeleid	101
Paragraaf H Wet Open Overheid	106
Financiële Begroting	107
Uiteenzetting financiële positie	107
Overzicht baten en lasten	115
P&C-cyclus kaart	124
BIJLAGEN	125
Bijlage A Nieuw beleid.....	126
Bijlage B Financieel overzicht Addendum CUP 2022 – 2026	137

Gemeente Leusden

Bijlage C Meerjareninvesteringsprogramma 2024-2027 138
Bijlage D Subsidieplafonds 2024 141
Bijlage E Overzicht van baten en lasten 142

Leeswijzer programmabegroting 2024

In dit document treft u de begroting 2024 aan met de volgende onderdelen:

Aanbieding van de begroting

De officiële aanbieding door het college.

Begrotingsresultaat

In het onderdeel begrotingsresultaat vindt u de uitkomsten van de begroting 2024-2027.

Domeinen: Bestuur, Leefomgeving, Samenleving, Ruimte

De domeinen vormen het beleidsinhoudelijke deel van de begroting. Er zijn vier domeinen die allemaal op dezelfde manier zijn ingedeeld.

Het domein start met een algemene omschrijving van het domein en een opsomming van de relevante beleidsnotities. Per onderdeel/ambitie wordt de context en achtergrond vermeld. Vervolgens ziet u de doelstellingen (wat willen we bereiken, met wie werken we samen?), de activiteiten (wat gaan we daarvoor doen?) en is in een tabel weergegeven met wie we samenwerken.

Ook is een overzicht opgenomen van de begrote inkomsten en uitgaven van het domein in meerjarenperspectief (wat mag het kosten?), de specificatie per taakveld en het saldo van de taakvelden, nieuw beleid dat het college voorstelt, en de (wettelijk verplichte) BBV- indicatoren. BBV staat voor Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Deze wettelijk verplichte indicatoren zijn opgenomen om een eenduidig beeld te vormen over de beleidsresultaten van de gemeente en om daarnaast ook de gemeenten onderling te kunnen vergelijken.

Overhead en Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In het onderdeel 'Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien' worden financiële middelen geraamd die niet specifiek aan een domein zijn toe te rekenen, zoals de algemene uitkering en de OZB-opbrengst. Ook is hier de raming voor onvoorziene uitgaven opgenomen.

Het onderdeel 'Overhead' geeft een centraal overzicht van de overheadkosten. Onder overheadkosten vallen alle kosten voor het ondersteunen en aansturen van het primaire proces (beleid en uitvoering).

Paragrafen en Financiële begroting

De paragrafen en financiële begroting zijn ook onderdeel van de begroting. U vindt hier de paragrafen A t/m H en de financiële begroting die bestaat uit de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van baten en lasten.

Bijlagen

Alle bijlagen zijn aan het eind van het document genoemd en opgenomen.

Afronding

Alle bedragen in de tabellen zijn afgerond op duizendtallen.

Aanbieding

Hierbij ontvangt u de Begroting 2024-2027 ter verdere behandeling en vaststelling door uw gemeenteraad op 9 november 2023. Voor 2024 en 2025 bieden wij u een financieel sluitende begroting aan.

Het komende jaar gaan we onze gemeente nog mooier maken met onze gezamenlijke doelen, zoals de energie- en klimaattransitie en de transformatie binnen het sociaal domein. Ook in het ruimtelijk domein gaan we aan de slag met De Korf, het Burgemeester Buiningpark en het gemeentelijke vastgoed, nadat we onze visie op cultuur, sportvisie en vastgoed hebben vastgesteld. Hierbij is het ook belangrijk dat de ambtelijke organisatie op sterkte is, zodat zij u en onze inwoners optimaal van dienst kunnen zijn.

Herstel om verder te bouwen

Het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat het met het huidige aantal medewerkers niet mogelijk is om de organisatie verder op orde te krijgen en de ontstane achterstanden weg te werken. Hiervoor is bij de kadernota 2024 besloten tot een noodzakelijk herstel van de formatie welke in deze begroting is verwerkt.

Belastingmaatregel

De begroting 2024 en 2025 is sluitend. Dit wordt mogelijk gemaakt door een onvermijdelijke belastingmaatregel met betrekking tot de OZB. Deze verhoging, afgezet tegen de opgaven, het hoge voorzieningenniveau en de ambities van onze gemeente acht het college onontkoombaar. De woonlasten komen hierdoor meer in overeenstemming met het hoge voorzieningenniveau in de gemeente Leusden. Deze belastingmaatregel is echter niet afdoende om de begrotingstekorten vanaf 2026 op te vangen. Hiervoor zijn mogelijk nog toekomstige aanvullende maatregelen nodig. Deze zijn afhankelijk van nog onzekere rijksontwikkelingen. We zullen deze ontwikkelingen scherp monitoren en indien nodig de ambities en prioriteiten in overleg met uw raad tijdig bijstellen, zodat de gemeente Leusden een financieel gezonde gemeente blijft.

Daarnaast is er in 2024 sprake van een stijging van de afvalstoffen- en rioolheffing. Ondanks deze belastingmaatregelen blijven de woonlasten in de gemeente Leusden onder het landelijke gemiddelde.

Het risicoprofiel is verder toegenomen

Naast de hiervoor genoemde ambities en zorgen over het begrotingstekort vanaf 2026 hebben we ook nog steeds te maken met verder toenemende onzekerheden. De risico's in het sociaal domein zijn niet verminderd, maar nog verder toegenomen. Het Rijk stelt maatregelen binnen de jeugdzorg voor en past de bijbehorende kortingen al toe in 2024 en 2025. Om welke maatregelen het gaat en wat het effect daarvan is, is nog niet bekend. De jeugdzorgkosten stijgen nog altijd, terwijl het Rijk uitgaat van een tegengestelde beweging. Ook de lasten van de in gang gezette energietransitie in Leusden bekostigen we grotendeels zelf. Dit naast de Rijksbijdrage tot en met 2025. De herijking van het gemeentefonds is nog niet afgerond, Leusden is nog steeds een nadeel gemeente, en de opschalingskorting wordt formeel weer ingevoerd in 2026. Het is ook onzeker wat de nieuwe regering hierin gaat of kan betekenen.

Voortvarend

Ondanks deze ongunstige ontwikkelingen en de begrotingstekorten vanaf 2026, blijven we graag voortvarend met u werken aan een Leusden, Achterveld en Stoutenburg waarin het plezierig wonen, werken en recreëren is. Waar de stem van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners wordt gehoord en waarin onze kinderen, ouderen graag willen en kunnen wonen. Graag maken wij voor u het verschil!

Het college van burgemeester en wethouders van Leusden

Begrotingsresultaat 2024-2027

In onderstaande tabel geven wij u de uitkomsten van de begroting 2024-2027 waarbij als startpositie de Voorjaarsnota 2023 is genomen.

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat na Voorjaarsnota	269	1.227	-1.860	-2.614
Budgettair effect meicirculaire 2023	324	311	66	1.386
Begrotingspositie na meicirculaire	593	1.538	-1.794	-1.228
Nieuw beleid:				
Nieuw beleid 2024	-1.651	-1.657	-1.643	-1.628
Addendum CUP 2022-2026	-54	-90	-90	-90
Begrotingspositie na Nieuw beleid:	-1.112	-209	-3.527	-2.946
Ontwikkelingen na Voorjaarsnota:				
Belastingmaatregel	1.101	1.120	1.128	1.132
Hervormingsagenda Jeugd	67	176	-13	-18
CDOKE gelden Energietransitie (SPUK)	380	380	380	380
Kadernota 2024 GGD	-136	-136	-136	-136
RV Mobiliteitsplan	70	165	140	105
Riolering	96	100	100	100
Gescheiden afvalinzameling	111	111	111	109
Financieel technische mutaties	-70	21	-89	-168
Resultaat begroting	507	1.728	-1.905	-1.442
Storting algemene reserve naar saldo 'nul' conform maatregel 4a Kadernota 2024				
	-507	-1.728		
Saldo	0	0	-1.905	-1.442

Toelichting ontwikkelingen na opstellen Voorjaarsnota 2023

Na het opstellen van de Voorjaarsnota is een aantal ontwikkelingen verwerkt in de begroting 2024. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- De in de Kadernota 2024 vastgestelde belastingmaatregel tot verhogen van de OZB opbrengst met € 1.100.000 is verwerkt in deze begroting.
- De lopende korting vanuit de hervormingsagenda op de jeugdzorg wordt in 2024 en 2025 bevroren, omdat door de onderhandelingen met de VNG over de resterende maatregelen van de hervormingsagenda, 2 jaar vertraging is opgetreden. Deze verschuiving levert een klein voordeel op in 2024 en 2025.
Met betrekking tot de jeugdzorgkosten is naar aanleiding van de meicirculaire 2023 nu ook een aanvullende korting voor 2025 doorgevoerd van € 500.000 in 2025 en € 68.000 ter dekking van uitvoeringskosten door het Rijk. Het Rijk geeft de garantie dat de jeugdzorgkosten daadwerkelijk met dit bedrag zullen afnemen. Hiervoor is tijdelijk tot de voorjaarsnota 2027 een stelpost opgenomen, waardoor deze korting in de begroting 2024-2025 (nog) geen saldo effect heeft. Deze toezegging heeft wel een risico in zich. Dit risico is voorlopig verwerkt in het gewenste weerstandsvermogen. We verwachten bij de voorjaarsnota 2024 meer duidelijkheid te hebben over deze toezegging van het Rijk.
- Vanuit het Rijk zijn extra middelen ontvangen voor uitvoering van de energietransitie (SPUK). Dit is gemiddeld genomen zo'n € 550.000 per jaar, echter in deze begroting wordt deze regeling tot € 380.000 benut. Het resterende deel is beschikbaar voor nieuwe voorstellen.
- In de Kadernota 2024 heeft de GGD aangegeven € 136.000 extra structurele kosten te verwachten.

Gemeente Leusden

- In de begroting is een stelpost opgenomen ter dekking van de afschrijvingslast voortkomend uit uitbreiding van de verkeersinfrastructuur. Een deel van dit bedrag kan vrijvallen n.a.v. het raadsbesluit “mobiliteitsplan” uit juni 2023.
- De kosten voor afval en riolering stijgen sterk. Voor afval en riolering worden kostendekkende tarieven doorberekend. Twee kostensoorten die automatisch meestijgen zijn de BTW en de toerekening van een deel overhead vanuit de algemene dienst. Die kosten worden vanuit de algemene dienst doorberekend aan afvalverwerking en riolering. Hierdoor nemen de kosten, conform regelgeving, toe bij de afvalverwerking en riolering. Anderzijds levert deze doorberekening bij de algemene dienst een voordeel op. Dit voordeel is opgenomen in bovenstaande tabel.
- De overige financieel technische mutaties betreffen onder meer een stijging van de kapitaallasten door actualisatie van de vervangingsplannen en door bijstelling van de budgetten voor (Tweede Kamer) verkiezingen.

In hoofdstuk “Financiële begroting” vindt u een nadere uiteenzetting van de financiële positie.

Domein Bestuur

Ons bestaansrecht is inwoners, organisaties en bedrijven faciliteren in een goed leven in de gemeente Leusden. De opgaven en vraagstukken waar we voor staan willen wij in verbinding, samenspraak en samenwerking met onze inwoners, organisaties en bedrijven oplossen. Wij werken samen aan een sterk en inclusief Leusden waarin inwoners met elkaar verbonden zijn, naar elkaar omkijken en waar iedereen van betekenis is. Daarnaast zorgen we met elkaar voor een leefbare en veilige samenleving.

Relevante beleidsnotities domein Bestuur

- Regionale veiligheidsstrategie 2023 – 2026
- PGA-convenant (2020)
- Integraal Veiligheidsplan ZBLW 2024 – 2027
- Uitvoeringsplan Veiligheid 2023 – 2024
- Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Utrecht 2024 – 2027

1. Dienstverlening

Ambitie, context en achtergrond

Dienstverlening is een belangrijke kerntaak van de gemeente. In alle interactie tussen gemeente en samenleving is sprake van dienstverlening. De vormen waarin dit gebeurt zijn heel divers van aard. Van informatie via het klantcontactcentrum tot het onderhoud van de buitenruimte, de aanvraag van ondersteuning in het sociaal domein of het ondersteunen van initiatieven in de fysieke ruimte. Kortom dienstverlening raakt de gehele organisatie. De gemeente wil slagvaardig diensten verlenen aan de samenleving. Daarvoor is een robuuste en wendbare organisatie nodig. We hebben te maken met complexe vraagstukken in een voortdurend veranderende samenleving, denk daarbij bijvoorbeeld aan de coronacrisis en de vluchtelingencrisis. Dat is geen gemakkelijke context. Het is daarom belangrijk om samen te werken, zowel extern met de samenleving als intern met raad, college en ambtelijke organisatie. Samen te werken aan haalbare en uitvoerbare plannen. Om de wettelijke taken uit te voeren en de politieke ambities waar te maken is een kwalitatief en kwantitatief goed medewerkersbestand nodig. Om de dienstverlening aan inwoners, raad en college in stand te houden is het nodig de organisatie te versterken.

Wat willen we bereiken?

B.1.1. We willen komen tot een robuuste en slagvaardige organisatie.

We willen een wendbare, slagvaardige en robuuste organisatie zijn die in staat is om veranderingen/ ontwikkelingen op tijd te signaleren en er adequaat op in te kunnen spelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

B.1.1.1 We gaan verder met het versterken van de organisatie om de opgaven, het voorzieningenniveau en de ambities waar te kunnen maken.

Met de focus op het invullen van vacatures en het behouden en verder ontwikkelen van onze medewerkers.

B.1.1.2 We stellen een dienstverleningsvisie op.

Doel van de dienstverleningsvisie is helderheid te verschaffen over wat we verstaan onder dienstverlening aan en door de gemeente Leusden. Deze moet voldoende scherp zijn om de (ontwikkeling van) dienstverlening te richten en keuzes op te kunnen baseren. De dienstverleningsvisie vormt de verbinding tussen de politiek-bestuurlijke ambities,

mogelijkheden van de organisatie en wensen van de samenleving. De visie maakt op hoofdlijnen duidelijk welke dienstverlening de samenleving van de gemeente mag verwachten. De huidige visie is verouderd en vraagt om actualisering op basis van nieuwe inzichten, mogelijkheden en verwachtingen.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	In het proces om te komen tot de dienstverleningsvisie zullen externe stakeholders worden betrokken.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

2. Veiligheid

Ambitie, context en achtergrond

Er gebeurt veel op het gebied van veiligheid en leefbaarheid. Criminaliteit is altijd erg onderhevig aan veranderingen en trends. Het is belangrijk om hier actief op in te spelen en met de ontwikkelingen mee te bewegen. In de afgelopen jaren hebben maatschappelijke ontwikkelingen zoals Covid-19 en de vluchtelingenstroom invloed gehad op de uitvoering van het veiligheidsbeleid in Leusden. Mede hierdoor is er een inhaalslag nodig ten aanzien van de gestelde doelen en het ontwikkelen van beleid.

Gemeente Leusden werkt nauw samen met partners aan de bestrijding van ondermijning, heeft een wijkgerichte aanpak met buurtpreventie, een integrale aanpak voor jeugdoverlast, voert procesregie op de persoonsgerichte aanpak en houdt een crisisorganisatie in stand.

Los van deze reguliere taken, willen we ons de aankomende jaren richten op de versterking van de verbinding tussen zorg en veiligheid, versterken we de aanpak van ondermijning in onze gemeente, bestrijden we deze vorm van criminaliteit actief en hebben we oog voor de toenemende stijging in cybercriminaliteit.

Naast criminaliteit hebben we ook aandacht voor crises en rampen die zich kunnen voordoen in de gemeente Leusden. Naast een flitscrisis, die plotseling kan ontstaan door bijvoorbeeld een brand, kunnen we ook te maken krijgen met een langdurige crisis zoals de Covid-19 pandemie. Het natuurgebied binnen de gemeente Leusden heeft daarbij ook te maken met een hoger natuurbrandrisico. Door klimaatverandering is de kans op een onbeheersbare natuurbrand toegenomen en in de regio Utrecht liggen er veel zorginstellingen binnen deze natuurgebieden. Voor al deze crises en rampen die zich kunnen voordoen hebben we een gemeentelijke crisisorganisatie die te allen tijde ingezet kan worden in Leusden.

Wat willen we bereiken?

B.2.1. We creëren in de gemeente Leusden een klimaat waarbij criminaliteit wordt ontmoedigd.

De gemeente Leusden wil een klimaat creëren waarbij criminaliteit wordt ontmoedigd. We blijven inzetten op ontwikkelingen die zich voordoen in de criminaliteitscijfers van Leusden (bijvoorbeeld als er stijgingen zijn in autokraken, winkeldiefstallen, etc.). Op dit moment laten deze cijfers voor Leusden een gunstig beeld zien.

Voor 2024 gaat de aandacht uit naar het weerbaar maken van bewoners en ondernemers tegen fraude en internetcriminaliteit en bewustwording van ondermijning. Zowel in de kern van de gemeente Leusden, als in het

buitengebied. Juist deze, vaak afgelegen, locaties zijn voor criminelen aantrekkelijk, omdat hier minder toezicht is. Door signalen van ondermijning op te pakken en controles uit te voeren, wil de gemeente bereiken dat er een veilig vestigingsklimaat is voor bedrijven in Leusden.

Wat gaan we daarvoor doen?

B.2.1.1 We gaan verder met het uitvoeren van de speerpunten beschreven in het Integraal Veiligheidsplan 2023 – 2027 en het Uitvoeringsplan Veiligheid 2024-2025.

De prioriteiten uit de regionale veiligheidsstrategie 2023-2027 zijn uitgewerkt in een integraal veiligheidsbeleid. Sinds de start van de Nationale Politie (2013) werken de burgemeesters van Zeist, Bunnik, Leusden en Woudenberg (ZBLW), de gebiedsofficier van justitie van het Openbaar Ministerie en de teamchefs van de politie samen in de basisteamdriehoek ZBLW.

Een van de onderwerpen waarin gezamenlijk wordt opgetrokken is het Integraal Veiligheidsplan, wat door de gemeenteraden in juni 2023 is vastgesteld. Waar voorheen de gemeenten afzonderlijk veiligheidsplannen maakten waarin verschillende prioriteiten werden gesteld waar politie inzet op werd gevraagd, trekken we nu gezamenlijk op in de aanpak waardoor de beschikbare capaciteit effectiever en efficiënter ingezet wordt.

Hierop volgend is eind 2023 het gezamenlijke uitvoeringsplan veiligheid vastgesteld met de vier gemeenten, waarin we activiteiten, acties en projecten op de vier prioriteiten (zorg & veiligheid, ondermijning, cybercrime en maatschappelijke onrust) op elkaar hebben afgestemd. Ook kunnen de krachten nu verder worden gebundeld waardoor er meer focus, structuur en flexibiliteit ontstaat. In 2024 en 2025 gaan de vier gemeenten met elkaar investeren op het thema Maatschappelijke onrust. Hierbij focussen we ons op het vroegtijdig signaleren van maatschappelijke dreiging en hierdoor willen we een effectief overheidsoptreden bewerkstelligen. Dit betekent ambitie in de manier waarop we met elkaar samenwerken: als één overheid en als collectief. Dit betekent verbinding leggen met de groepen waar het om gaat: langs de lijnen die verbinden, met een open houding.

Binnen de gemeente Leusden hebben wij de afgelopen jaren signalen van ondermijning actief opgepakt. In 2023 hebben we geïnvesteerd in het op basis brengen van de aanpak van ondermijning in de gemeenten. In 2024 gaan we verder in het (digitaal) weerbaar maken van bewoners en ondernemers tegen fraude of internetcriminaliteit. We zetten in op meer bewustwording van ondermijning door de digitale weerbaarheid van Leusdenaren te versterken. Daarnaast wil de gemeente zichtbaar optreden tegen personen en organisaties die verantwoordelijk zijn voor ondermijnende criminaliteit zoals drugshandel. In 2024 wordt hiervoor een plan van aanpak opgesteld en worden er integrale controles gehouden bij signalen van ondermijning om malafide bedrijven aan te pakken, zodat er een goed vestigingsklimaat voor bedrijven wordt behouden.

Ook onderzoeken we in 2024 in hoeverre ondermijning in ons buitengebied plaatsvindt en maken we met onze samenwerkingspartners, inwoners en ondernemers (voornamelijk agrariërs) hier een aanpak voor om ondermijning tegen te gaan.

B.2.1.2 We werken verder aan een effectieve samenwerking tussen veiligheid en zorg.

Leusden kent een toenemend aantal personen die zorg nodig hebben. Niet alle personen nemen deze zorg aan, wat kan leiden tot escalaties en overlast. Het aantal overlast gevende personen zal in de komende jaren blijven toenemen. Om te zorgen dat escalaties en overlast worden voorkomen gaan we uitvoering geven aan de in 2023 ingerichte structuur, waarin zorg en veiligheid intensief samenwerken en er gewerkt wordt met een passende en sluitende systematiek. Dit wordt verder vormgegeven afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek uit 2023 naar een wijk GGD'er en het actief benaderen van zorgmijders.

Tevens zal de lokale aanpak voor complexe casuïstiek verder worden doorontwikkeld en worden uitgevoerd. Door de uitvoering en inzet van de ontwikkelde PGA-structuur met zorg- en veiligheidspartners wordt de overlast in een vroeg stadium aangepakt en voorkomen, maar worden ook escalaties waar nodig direct en consequent een halt toegeroepen.

Wat willen we bereiken?

B.2.2. We voorkomen en beperken de gevolgen van branden, crises en rampen.

Naast het voorkomen van branden, crises en rampen, willen we ook de eventuele gevolgen hiervan zoveel mogelijk beperken. De gemeente is verantwoordelijk voor het organiseren van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio Utrecht voert deze taken uit voor de gemeente, maar de gemeente heeft hier zelf ook een grote rol in met de gemeentelijke crisisorganisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

B.2.2.1 We gaan verder met het professionaliseren van de gemeentelijke crisisorganisatie.

Wanneer er een crisis of ramp plaatsvindt in de gemeente Leusden wordt de gemeentelijke crisisorganisatie opgeroepen, die wordt ondersteund door de Veiligheidsregio Utrecht. Deze gemeentelijke crisisorganisatie is te allen tijde oproepbaar. Echter, de vakbekwaamheid is achtergebleven door Covid-19 en een groot verloop van personeel. De gemeente Leusden wil zich richten op het professionaliseren van de gemeentelijke crisisorganisatie door het opleidingsplan van de Veiligheidsregio Utrecht uit te breiden met bijeenkomsten en trainingen specifiek voor de gemeente Leusden. Daarnaast is er een regionale doorontwikkeling gaande richting bevolkingszorg 3.0 waaraan de gemeente Leusden ook haar bijdrage levert. Deze doorontwikkeling wordt meegenomen in het professionaliseren van de gemeentelijke crisisorganisatie. Zo willen we ervoor zorgen dat de gemeentelijke crisisorganisatie snel en kundig in actie kan komen bij een crisis of ramp.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale Partners	Politie, Lariks, Zorg & Veiligheidshuis, GGZ, Omthuis, Gemeenten basisteam ZBLW, RIEC, Bureau RVS, Veiligheidsregio Utrecht
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

3. Burgerparticipatie

Ambitie, context en achtergrond

Inwoners moeten weten wanneer ze waarover mee mogen praten met welk doel en in welke rol. We willen de belanghebbenden eerder en beter betrekken, ook diegenen die je normaal niet zo snel hoort. We hebben uitgangspunten en spelregels nodig om teleurstelling of verwarring te voorkomen. Er moet daarom een visie komen op burgerparticipatie in Leusden en een concrete en hanteerbare set spelregels.

Wat willen we bereiken?

B.3.1. We willen in 2024 een visie op burgerparticipatie gereed hebben.

Deze visie moet tot gevolg hebben dat er wordt gewerkt vanuit gedeelde waarden en een gemeenschappelijk beeld van alle spelers over het hoe. Zo kan er bij de besluitvorming of verschil van inzicht getoetst worden of aan het proces is voldaan zoals afgesproken. De besluitvorming kan zich zo richten op het afwegen van belangen.

Wat gaan we daarvoor doen?

B.3.1.1 We stellen een visie burgerparticipatie op.

We gaan in 2024 aan de slag met het opstellen van een visie op burgerparticipatie.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	In het proces om te komen tot de dienstverleningsvisie zullen externe stakeholders worden betrokken.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat mag het Domein Bestuur kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-5.867	-6.549	-6.745	-6.615	-6.718	-6.786
Baten	809	317	609	624	761	838
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-5.058	-6.232	-6.135	-5.991	-5.957	-5.948
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	58	124	112	62	62	62
Mutaties reserves	58	124	112	62	62	62
Gerealiseerd resultaat	-5.001	-6.109	-6.024	-5.929	-5.895	-5.886

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
0.1 Bestuur	-1.559	-2.040	-2.226	-2.173	-2.040	-1.969
0.2 Burgerzaken	-886	-1.219	-936	-854	-952	-1.015
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-1.808	-2.337	-2.373	-2.373	-2.373	-2.372
1.2 Openbare orde en veiligheid	-805	-636	-601	-592	-592	-592
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	58	124	112	62	62	62
Resultaat	-5.001	-6.109	-6.024	-5.929	-5.895	-5.886

CUP en Nieuw beleid

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Incidenteel				Structureel			
CUP 2022-2026:								
1.1 Veiligheid					109,0	109,0	109,0	109,0
1.2 robuuste en slagvaardige dienstverlening*					741,0	741,0	741,0	741,0
Addendum CUP 2022-2026:								
Burgerparticipatie	50,0	p.m.				p.m.	p.m.	p.m.
Nieuw beleid 2024:								
1.1 Vernieuwing inrichting raadzaal					24,3	30,3	16,5	16,5
1.2 Procesmanagement (0,2 fte)					33,0	33,0	33,0	18,0
1.3 Digitalisering bouwdoossiers	250,0				p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	300	0	0	0	907	913	900	885

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op de website [waarstaatjegemeente.nl](http://www.waarstaatjegemeente.nl) en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	2,0	1,2	0,7	1,1
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	1,3	1,2	1,0	1,1
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,0	2,0	1,8	1,0
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners	2,5	3,6	2,9	3,4

Indicator: Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Toelichting: Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Diefstallen

Indicator: Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Toelichting: Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Diefstallen

Indicator: Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners

Toelichting: Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Criminaliteit

Indicator: Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners

Toelichting: Het aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde en openbaar gezag.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Criminaliteit

Domein Leefomgeving

Onze leefomgeving is continue in ontwikkeling door de actualiteiten die om ons heen gebeuren. Daarom werken we aan een gezond Leusden waar het aangenaam is om te verblijven en waar mensen graag komen wonen. Door te investeren in een leefomgeving, met onder andere de focus op de warmte- en energietransitie, zorgen we ervoor dat Leusden leefbaar blijft voor de generaties na ons. We zorgen voor voldoende onderwijshuisvesting en houden wonen en natuur in balans. Deze groene omgeving is tenslotte een van onze parels. Het vastgoed gebruiken we om in maatschappelijke behoeften te voorzien. We werken toe naar een duurzamere samenleving, waarbij de ecologische voetprint van onze inwoners, bedrijven en organisaties wordt verkleind.

In het Domein Leefomgeving zijn onder meer de volgende beleidsterreinen opgenomen: Energie en warmtetransitie op de thema's gebouwde omgeving (woningen, bedrijven/kantoren en gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed), bedrijven, duurzame mobiliteit en innovatieve opwek en opslag. De inrichting van de openbare ruimte op onderwerpen zoals klimaatadaptie, water en riolering, versterking groene kwaliteit, wegen en infrastructuur. Maatschappelijk vastgoed inclusief onderwijshuisvesting, waaronder De Korf en Burgemeester Buiningpark en Jan Banninkpark.

Het domein Leefomgeving heeft op diverse onderdelen raakvlakken met het domein Ruimte en domein Samenleving, bijvoorbeeld waar het gaat om ecologie, gezondheid, de omgevingsvisie en ruimtelijke plannen of maatschappelijk vastgoed ten behoeve van culturele of sportvoorzieningen.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Van deze wet gaat een sterk integrerende sturing uit op het beleid voor de fysieke leefomgeving en gaat daarmee ook effect hebben op de andere domeinen. Een actueel beleidshuis (omgevingsvisie, (omgevings-)programma en omgevingsplan) krijgt de komende jaren steeds meer vorm en inhoud.

Relevante beleidsnotities domein Leefomgeving

- Grondstoffenbeleidsplan 2021-2025
- Regionale Energiestrategie 1.0 (2021)
- Transitievisie Warmte (2020)
- GRP 2019-2023
- Nota integraal gemeentelijk vastgoed
- Strategisch Integraal Huisvestingsplan Leusden 2016-2030
- Sportaccommodatienota
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Leusden 2015
- Duurzaamheidsagenda
- Groenbeleidsplan
- Bomenbeleidsplan
- Groen groeit mee pact
- Programmaplan Leusden energieneutraal 2040
- Routekaart naar energieneutraal Leusden 2040 (2021)
- Uitnodigingskader zon (2021)
- Handreiking wijkaanpak (2022)

1. Energie- en warmtetransitie

Ambitie, context en achtergrond

De energietransitie, de opgave om tot een fossielvrije energievoorziening voor de gebouwde omgeving te komen in 2050, is een grote opgave die veel vraagt van onze inwoners en bedrijven. De opgave wordt bovendien sterk beïnvloed door recente ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne en de daaruit volgende gestegen energieprijzen en de wens om minder afhankelijk te zijn van Russisch gas. Vanwege de geopolitiek en het tekort aan fossiele brandstoffen op termijn is de energietransitie meer urgent geworden. Het tekort aan grondstoffen, inflatie materialen en arbeidskosten maakt de transitie lastiger. Tegelijkertijd is de financiële ruimte om te investeren voor veel huishoudens slechter geworden.

Als gemeente kunnen wij de energietransitie niet alleen oppakken. De energietransitie raakt ons immers allemaal. Als gemeente delen we de opgave energietransitie samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De energie- en warmtetransitie begint met bewustwording en beperken van gebruik. Als gemeente hebben we de regierol voor de gebouwde omgeving. Dat doen we door maximale participatie binnen de wijkaanpak die stevig wordt voortgezet. Daarbij zetten we in op het -zoveel als mogelijk wegnemen van barrières en drempels, zodat eigenaren de energie- en warmtetransitie van hun woningen, kantoren en bedrijven maximaal kunnen oppakken. Wij willen extra inzetten op het verleiden en belonen van inwoners die bijdragen aan de verduurzaming. Uitgangspunt is dat iedereen mee kan doen. Specifieke aandacht gaat uit naar het helpen van de groep met een laag inkomen en een slecht geïsoleerd huis.

Duurzame opwek van elektriciteit gaan we vooral realiseren op de dak, vlak, geluidschermen, parkeerplaatsen en randen van bedrijventerreinen. Wij zetten in op zon op dak én vlak. Er is nog veel ruimte in de versteende omgeving van de gemeente Leusden om te gebruiken voor energieopwekking.

Wij willen innovatie de ruimte geven in onze gemeente. Wij denken dan bijvoorbeeld aan innovaties voor lokale energie- en warmteopslag en levering en isolatie van woningen en bedrijven.

Soms hebben wij de kennis (nog) niet in huis en soms gaan wij er niet over. Daarom zetten wij in op een constructieve en effectieve samenwerking met de logische samenwerkingspartners. Dit zijn bijvoorbeeld buurgemeenten, de provincie, het Rijk en kennisinstellingen, bedrijven en andere relevante partners. Daarnaast gaan wij een actieve rol pakken op de beïnvloeding van landelijk beleid via ons netwerk en versterken daarmee onze succesvolle inzet op het binnenhalen van cofinanciering bij provincie, Rijk en Europa.

De ambitie komt mede voort uit het nog vast te stellen Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wetswijziging met gevolgen voor gemeenten:

Momenteel is het wetsvoorstel Gemeentelijke instrumenten warmtetransitie in voorbereiding. Indien deze wet in werking treedt, krijgt de Transitievisie warmte een juridische basis onder de Omgevingswet. Het Rijk kan dan specifieke instructieregels stellen voor de inhoud van de transitievisie. De beoogde datum van inwerkingtreding is begin 2024.

De minister voor Klimaat en Energie heeft in een kamerbrief op 21 oktober 2022 aangekondigd dat de collectieve warmtevoorziening voor minimaal 50% +1 in publieke handen gaat komen zodat gemeenten voldoende sturingsmogelijkheden en bevoegdheden hebben op warmtenetten. Dit gaat geregeld worden in de nieuwe Warmtewet via de Wet Collectieve warmtevoorziening (2024). Gemeenten zullen zich moeten voorbereiden op het organiseren van deze publieke rol in de warmtevoorziening.

Wat willen we bereiken?

L.1.1. We verminderen de vraag naar energie, we wekken innovatief op en we beschermen de waarden van het buitengebied.

Een gerichte invulling van de energie- en warmtetransitie waarmee in de gebouwde omgeving zoveel mogelijk energie wordt bespaard en duurzaam wordt opgewekt en de waarden van het buitengebied beter worden beschermd. De omvang van de te realiseren doelstelling bepalen we op basis van het Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.1.1.1 We stellen het Actieprogramma energie- en warmtetransitie op.

We stellen een Actieprogramma energie- en warmtetransitie 2024 – 2030 op, gericht op energiebesparing, individueel en wijk- en werklocatiegericht voorbereiden op aardgasvrij verwarmen, duurzame opwek op dak en vlak, duurzame mobiliteit en de daaruit volgende energiemix voor 2030 en 2050. In dit Actieprogramma brengen we integraal in beeld wat nodig is, wat kan en wat mogelijk wordt.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Inwoners, bedrijven, detailhandel, horeca, kantoren, bedrijvenkring Leusden.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.1.2. We versnellen de energietransitie in de gebouwde omgeving met een programmatische aanpak.

We pakken de transitie naar een aardgasvrije gebouwde omgeving via een aantal sporen op, namelijk: een wijkgericht spoor, een individueel spoor (gemeentebreed), een gebiedsgerichte aanpak bedrijventerreinen en de gemeentelijke en maatschappelijke gebouwen. Voor de wijken werken we programmatisch volgens de Handreiking Wijkaanpak waarbij het uitgangspunt is maximale participatie van bewoners uit de buurt en vrijwilligers. Het tempo van de wijkaanpak en de gebiedsgerichte aanpak van bedrijventerreinen alsmede de omvang van de te realiseren doelen voor de gebouwde omgeving bepalen we op basis van het CUP 2022 en het Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.1.2.1 We ondersteunen inwoners wijkgericht met besparen op energie, duurzaam verwarmen en duurzaam elektriciteit opwekken.

We continueren de wijkaanpak in Rozendaal, Alandsbeek west en oost, Akkerhoeve en Noordwijk steunend op de actieve bewoners en de buurtteam volgens de Handreiking Wijkaanpak. We starten daarnaast het wijkproces op in twee nieuwe wijken met buurtbegeleiding van De Groene Belevens en lokale partners per jaar conform het CUP 2022. Met de partners van het sociaal domein wordt verkend of wijkstructuren versterkt kunnen worden. Daarbij proberen we zoveel mogelijk kansen te koppelen binnen onze mogelijkheden zoals lokale werkgelegenheid te stimuleren. We verkennen de mogelijkheden voor warmteopties binnen de wijken. We verkennen ook een alternatieve aanpak voor jonge wijken met huizen die voldoende zijn geïsoleerd en waar alleen duurzaam verwarmen

nodig is. Activiteiten die in 2024 op de rol staan zijn natuurvriendelijk isoleren, collectieve inkoop organiseren binnen de wijken (en de opties voor duurzame isolatiematerialen verkennen), een communicatiecampagne organiseren, het wegnemen van drempels in regels en wetgeving, cofinanciering organiseren en subsidies aanvragen, monitoringssysteem inkopen en mede ontwikkelen en het evalueren van de wijkaanpak.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Bewoners van wijken, alle inwoners, De Groene Belevenis, RES warmtetafel, provincie, Rijk, RVO, NPLW, Omthuis, waterschap Vallei en Veluwe,
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

L.1.2.2 We ondersteunen inwoners via een individueel spoor met het besparen op energie, het duurzaam verwarmen van de woning en het duurzaam opwekken van elektriciteit.

Het ondersteuningsaanbod voor individuele woningeigenaren via het energieloket IkWilWatt, uitgevoerd door de Groene Belevenis, wordt verder uitgebreid. De communicatiecampagne wordt via een doelgroepenbenadering uitgerold. Daarnaast wordt er een concreet handelingsperspectief met collectief marktaanbod voor isolatie georganiseerd voor de inwoners. Dit doen we met ondersteuning van een externe partij. Financiële middelen van het Rijk, specifiek bedoeld voor beperken van energiearmoede, worden ingezet voor de doelgroep met een kleine portemonnee. Hierbij wordt de Woningstichting betrokken. Voor woningeigenaren binnen deze doelgroep met een slecht geïsoleerde woning kan aankomende jaren financiering vanuit het Nationaal Isolatiefonds Programma van het Rijk worden aangevraagd en ingezet. Voor alle inwoners met een eigen woning is ondersteuning middels een duurzaamheidslening, informeren over financieringsmogelijkheden, energiegidsen (vrijwilligers) en maatwerkadvies voor verduurzaming van de woning beschikbaar. Daarnaast is de drempel om te isoleren conform de Natuurbeschermingswet verlaagd middels een algemene ontheffingsaanvraag door de gemeente met als voorwaarde natuurvriendelijk isoleren. Daarmee wordt het isoleren van spouwmuren en daken vergemakkelijkt tot het doen van een melding. De huidige ondersteuning van VVE's wordt gecontinueerd en voor kleine (tot 8 woningen) VVE's verkend.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Bewoners van wijken, alle inwoners, De Groene Belevenis, RES warmtetafel, provincie, Rijk, RVO, NPLW, Omthuis, waterschap Vallei en Veluwe,
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.1.3. Bedrijven gebruiken minder energie en wekken meer energie duurzaam op.

Voor bedrijven is het doel om het energiegebruik te verminderen door besparing en verder zo veel mogelijk zelf duurzaam op te wekken op de daken en bijvoorbeeld boven parkeerplaatsen. De omvang van de te realiseren doelstelling bepalen we op basis van het Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.1.3.1 We ondersteunen bedrijven bij minder energie gebruiken en meer duurzame energie op wekken.

In 2024 gaan we door met de informatie- en bewustwordingscampagne voor bedrijven aan de hand van o.a. interviews, filmpjes en artikelen waarmee Leusdense ondernemers elkaar inspireren. Voor energiebesparing en het opwekken van energie worden bedrijven ondersteund met een onafhankelijk adviseur die o.a. business cases opstelt voor energiebesparende maatregelen en zonnepanelen. Voor een gebiedsgerichte aanpak van werklocaties wordt een plan van aanpak ontwikkeld op basis van de ervaringen die zijn opgedaan in de wijkaanpak en op het bedrijventerrein de Fliert.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Inwoners, bedrijven, detailhandel, horeca, kantoren, bedrijvenkring Leusden
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.1.4. We verduurzamen de mobiliteit binnen Leusden.

Voor mobiliteit willen we de CO2-uitstoot door (auto)- mobiliteit binnen Leusden zo veel mogelijk verlagen, hierin staat elektrificatie centraal en wordt een toekomstbestendige energie-mix van vervoer meegewogen. De omvang van de te realiseren doelstelling bepalen we op basis van het Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.1.4.1 We geven uitvoering aan de visie voor duurzame mobiliteit en laadpalenbeleid.

Voor mobiliteit wordt in 2024 een visie op duurzame mobiliteit en laadpalenbeleid opgesteld, in 2024 wordt hier uitvoering aan gegeven. In de uitvoering komen nieuwe projecten tot stand, worden pilots geïnitieerd en zullen verdere stimuleringskansen worden geïdentificeerd en aangegrepen.

In lijn met de visie duurzame mobiliteit wordt staand flankerend beleid, zoals de parkeernormering, onder de loep genomen om kansen en positieve effecten te identificeren in samenhang met de verdere stimulering van duurzame mobiliteit.

In het samenwerkingsconstruct met de Metropool Regio Amsterdam-Elektrisch (MRAe) wordt de laadinfrastructuur vraag gestuurd doorontwikkeld. Middels monitoring en gepaarde kansen identificering wordt er verdere invulling gegeven aan het verduurzamen van vervoer en laadmogelijkheden.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Metropool Regio Amsterdam-Elektrisch (MRAe), Goed op Weg, Provincie Utrecht, gebiedsontwikkelingen
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.1.5. We wekken duurzame energie op zonder de kwaliteit van het buitengebied te schaden.

We wekken duurzame energie op en zetten daarbij in op innovaties voor opslag en opwek om zo het buitengebied te beschermen en de problemen van netcongestie te verminderen. De omvang van de te realiseren doelstelling bepalen we op basis van het Actieprogramma energie- en warmtetransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.1.5.1 We passen het uitnodigingskader zonne-energie aan en inventariseren de mogelijkheden van andere vormen van duurzame opwek.

We passen het “uitnodigingskader zonne-energie” zo aan, dat de waarden van het buitengebied beter worden beschermd. We voeren een inventarisatie uit naar de mogelijkheden en voor- en nadelen van het voorzien in de Leusdense energiebehoefte met innovatieve/nieuwe vormen van duurzame opwek en opwek buiten Leusden. We werken samen in de Regio Amersfoort.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Regio Amersfoort, Stedin.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

L.1.5.2 We voeren een aanvullend onderzoek uit naar wind- en zonne-energie langs de A28.

Binnen de samenwerking OER (Opwek Energie Rijksgroonden) A28 vinden vervolgonderzoeken plaats naar de haalbaarheid van wind en zon langs de A28. De onderzoeken bouwen voort op de bestaande onderzoeken die aangeven waar mogelijk ruimte is voor windenergie (RES 1.0). Voor zon wordt langs de A28 rondom de hele snelweg gekeken waar dat binnen de functie van de snelweg te realiseren is.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Rijkswaterstaat, provincie, gemeenten Amersfoort, Zeist, De Bilt, Soest, Utrecht
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

2. Duurzaamheid, klimaatadaptatie en versterking groene kwaliteit

Ambitie, context en achtergrond

Duurzaamheid is een breed onderwerp en heeft een ecologisch (Planet), economisch (Profit) en sociaal (People) aspect dat beïnvloedt of een handeling duurzaam is. Duurzaamheid zal in de gehele breedte komende decennia actueel zijn. Naast de energietransitie zijn klimaatverandering, biodiversiteit en circulariteit thema's die een belangrijke stempel drukken op ons dagelijks leven. Wij kunnen het verduurzamen als gemeente Leusden niet alleen. Daarom zetten wij in op een constructieve en effectieve samenwerking met de logische samenwerkingspartners.

Wat willen we bereiken?

L.2.1. Omgaan met klimaatverandering.

Het klimaat verandert waardoor extreem weer vaker voorkomt. De gevolgen daarvan zien we overal, ver weg en dichtbij. We willen dat Leusden klimaatbestendig en waterrobuust blijft, nu en in de toekomst. Hiervoor moet de gemeente zelf aan de slag en we moeten samenwerken met inwoners, bedrijven en instellingen. We richten ons op overstroming, wateroverlast, droogte en hitte. Hierbij bekijken we ook de mogelijkheden voor verbeteren van natuurinclusiviteit en biodiversiteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.2.1.1 We hebben een klimaatadaptatieplan.

In 2024 ronden we het klimaatadaptatieplan af. Het plan bevat inzicht in de omvang van de (verwachte) gevolgen, risico's van klimaatverandering en maatregelen. Hiermee geven we invulling aan het ondertekende convenant duurzaam bouwen en intentieverklaring klimaatadaptief bouwen.

L.2.1.2 We hebben een hitteplan wat als draaiboek fungeert tijdens de heetste periodes van het jaar.

Eén van de maatregelen van het nog op te stellen klimaatadaptatieplan is een hitteplan. Zo'n plan is een draaiboek voor de gemeente tijdens een hitte-periode. We richten ons op de meest kwetsbare inwoners. Dit zijn vooral eenzame 75-plussers. Het draaiboek richt zich onder andere op het informeren van maatschappelijke organisaties.

L.2.1.3 We evalueren pilot subsidieregeling groen dak/gevel.

Eén van de maatregelen van het nog op te stellen klimaatadaptatieplan is een stimuleringsregeling voor de aanleg van een groen dak of gevel. Een groen dak of gevel zorgt voor waterberging, afkoeling, vergroening enz. Daarnaast evalueren we in 2024 de reeds lopende pilot.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Zie begroting 2023
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.2.2. In Leusden willen we met Duurzaam Doen onze inwoners en bedrijven stimuleren.

Bij de transitie naar een duurzamere samenleving kijken we breder dan alleen de energietransitie. Duurzaam Doen Leusden zet in op bewustwording van inwoners en bedrijven, aanzetten tot een duurzame leefstijl en handelen en het ondersteunen en versterken van duurzame initiatieven in de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.2.2.1 We voeren duurzame acties uit in het kader van Duurzaam Doen Leusden of we stimuleren dat deze acties worden uitgevoerd.

Met partijen uit de samenleving acties uitvoeren voor onderwerpen, zoals voedsel, lokale en circulaire economie en het verkleinen van de ecologische voetprint.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	We werken samen met lokale partijen, zoals De Groene Beleving, werkgroep Fair Trade, Lekker Lokaal Leusden
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

L.2.3. We zetten ons bij de uitleggebieden voor woningbouw in voor het evenwichtig laten meegroeien van het groen.

Door de intensieve woningbouw opgave is het van belang om het groene Leusden op de kaart te houden. Daarom zorgen we ervoor dat op de juiste plekken het groen en woningbouw in evenwicht blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.2.3.1 We geven uitvoering aan het Groen Groeit Mee pact.

We spannen ons in om samen met partijen het (recreatief) groen (bijvoorbeeld wandelpaden, recreatiebosjes) te laten meegroeien met rode ontwikkelingen (zoals woningbouw). Groen Groeit Mee wordt als eerste opgepakt voor de twee uitleggebieden Tabaksteeg zuid en noordoostzijde Achterveld en zal in de toekomst voor meer rode ontwikkelingen worden ingezet. Partijen staan in overleg met de provincie Utrecht over de concrete uitwerking van GGM.

L.2.3.2 We versterken de Groene Bufferzone langs het Valleikanaal.

De gemeente zal in haar plannen een strook langs het Valleikanaal opnemen waarbinnen niet mag worden gebouwd voor de toekomstige woningbouwbehoefte. Deze strook zal voor een groot deel uit waterbergingsgebieden en het schootsveld van de Grebbelinie bestaan wat de mogelijkheden voor omvangrijke woningbouw al sterk beperkt. Bij de actualisatie van de omgevingsvisies van Leusden in 2024 zal de begrenzing van de bufferzone worden vastgelegd. Een mogelijk toekomstige groene en landschappelijke versterking binnen deze strook is afhankelijk van draagvlak onder de eigenaren die vaak boer of landgoedeigenaar zijn en de beschikbaarheid van financiering.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partners	Veel overheidspartijen, stakeholders en betrokkenen
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

3. Beleid maatschappelijk vastgoed

Ambitie, context en achtergrond

De gemeente heeft een bescheiden maar gevarieerde portefeuille maatschappelijk vastgoed. Dit vastgoed dient voor de uitvoering van functies en taken van de gemeente of voor maatschappelijke organisaties die niet op andere wijze kunnen worden gehuisvest. Kosten en financiële en maatschappelijke opbrengsten zijn daarbij met elkaar in verhouding. We streven naar verdere verduurzaming en kostenbesparing, al dan niet met aanpassing en herschikking van de portefeuille. Om in de komende jaren hierin de juiste keuzes te maken is een up-to-date, toekomstbestendige vastgoedorganisatie en -strategie nodig. Het Beleidskader Sociaal Domein en de langetermijnvisies op cultuur, sport en vastgoed vormen hiervoor het fundament.

Wat willen we bereiken?

L.3.1. Vastgoed goed gefundeerd

We streven naar een toekomstbestendig vastgoedbeleidskader rekening houdend met de vastgestelde beleidsdoelen van het sociaal domein, cultuur en sport.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.3.1.1 We willen weten wat we hebben en kunnen.

Om een nieuw vastgoedbeleid op te stellen zetten we in 2024 de eerste stap door de huidige stand van zaken op vastgoed in kaart te brengen. We hebben een overzicht van de gehele portefeuille en verwerken dit in een vastgoedapplicatie. Dit geldt voor zowel data als voor informatie over en van de gebruikers. Daarnaast hebben we in beeld welke algemene ontwikkelingen er spelen, zodat kansen en bedreigingen zichtbaar worden. Deze informatie wordt verwerkt in het nieuwe vastgoedbeleid.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Voor het opstellen van het beleid werken we samen met een breed scala aan lokale stakeholders, die betrokken zijn bij ons maatschappelijk vastgoed. Denk aan gebruikers en exploitanten, sportclubs, maatschappelijke organisaties, zorginstellingen etc.
Verbonden Partijen	n.v.t.
Bijdrage Verbonden Partij	n.v.t.

4. De Korf

Ambitie, context en achtergrond

De Korf herbergt een aantal functies die de samenleving in grote mate waardeert.

In de afgelopen jaren hebben diverse onderzoeken naar de toekomst van De Korf plaatsgevonden, variërend van grootschalige en duurzame renovatie tot herontwikkeling. Op basis hiervan hebben we in het groot onderhoud van De Korf geïnvesteerd, zodat deze nog een aantal jaren in stand kan blijven. Tevens hebben we besloten De Korf te herontwikkelen. De voorzieningen die nu in De Korf gehuisvest zijn, willen wij voor onze gemeente behouden. Daarom maken wij een plan voor De Korf en zal de volgende fase van de uitvoering van dat plan voor het eind van deze bestuursperiode starten.

Wat willen we bereiken?

L.4.1. Een herontwikkeling van De Korf die een duurzaam goede bijdrage levert aan de voorzieningen en het centrum in Leusden.

De herontwikkeling van De Korf levert een positieve bijdrage aan de ontwikkelingen op basis van beleid voor cultuur, sport, wonen en vastgoed en andere aspecten die door de herontwikkeling van De Korf geraakt worden. We behouden daarbij de voorzieningen die nu in De Korf zijn gehuisvest voor Leusden.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.4.1.1 We stellen de kaders op die nodig zijn voor herontwikkeling van De Korf.

In samenhang stellen we de benodigde onderliggende beleidsinhoudelijke en financiële kaders (vastgoed, sport, cultuur, horeca & leisure) én de ruimtelijke kaders (economisch, parkeren, stedenbouw, Hamershof, woningbouw) op. Ook een nog nader op te stellen participatietraject met belanghebbenden en samenleving behoort hiertoe.

Met wie werken we samen?	
Rol van de gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Belanghebbenden rondom De Korf zoals de exploitant/beheerder, Stichting Theater De Tuin, Zonnecoöperatie De Korf, sportverenigingen, cultureel-maatschappelijke instellingen (onder meer bibliotheek, Fort33, SidK), omwonenden, ondernemers en vastgoedeigenaren van de Hamershof, marktpartijen/ontwikkelaar
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

5. Onderwijshuisvesting

Ambitie, context en achtergrond

Om klaar te zijn voor de toekomst en in te kunnen spelen op veranderingen willen we een actueel Strategisch Integraal Huisvestingsplan 2015-2030 (SIHPL) met onze visie op onderwijshuisvesting in Leusden en Achterveld. We willen weten welke investeringen in schoolgebouwen de komende jaren prioriteit krijgen en welke maatregelen nodig zijn op de langere termijn.

Wat willen we bereiken?

L.5.1. Meten is weten

We stellen een toekomstbestendig integraal huisvestingsplan onderwijs op. Actuele leerlingprognoses en de aanwezigheid van onderliggend onderwijsbeleid vormen hiervoor de fundamenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

L.5.1.1 We zetten de prognoses om in beleid, oplossingen en een verordening.

We actualiseren het integraal huisvestingsplan onderwijs en de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Leusden 2015.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Schoolbesturen
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

L.5.1.2 We lossen het ruimtegebrek van MFC Atlas op.

Voor de definitieve oplossing van het ruimteprobleem in MFC Atlas starten we op basis van de business case die in 2023 is uitgevoerd met de planontwikkeling en uitvoering van nieuwe onderwijshuisvesting. Dit ter voorbereiding van realisatie in 2025-2026.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Belanghebbenden in Leusden zoals de scholen, sportvoorzieningen, omwonenden, marktpartijen/ontwikkelaar
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

Wat mag het Domein Leefomgeving kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-16.585	-21.033	-20.260	-20.377	-20.479	-20.164
Baten	9.552	9.682	9.963	9.884	9.885	9.885
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-7.033	-11.351	-10.297	-10.493	-10.594	-10.280
Toevoeging aan reserves	-2.989	-2.509	-2.362	-1.839	-2.716	-2.707
Onttrekking aan reserves	2.679	3.918	2.546	2.051	2.879	2.892
Mutaties reserves	-310	1.409	185	212	164	186
Gerealiseerd resultaat	-7.343	-9.942	-10.113	-10.281	-10.431	-10.094

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	789	-675	-323	-308	-321	-279
2.1 Verkeer en vervoer	-3.515	-4.189	-4.575	-4.770	-4.850	-4.846
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.323	-1.424	-1.223	-1.223	-1.211	-1.211
5.2 Sportaccomodaties	-1.556	-2.179	-1.897	-1.869	-1.869	-1.739
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -particip	15	16	9	9	9	9
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.282	-1.609	-1.936	-2.011	-2.043	-2.064
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	22	-13	-13	-13	-13
7.2 Riolering	421	366	546	551	551	550
7.3 Afval	908	861	1.022	1.025	1.017	1.015
7.4 Milieubeheer	-1.440	-2.470	-1.791	-1.768	-1.748	-1.586
7.5 Begraafplaatsen	-50	-71	-117	-117	-117	-117
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	-310	1.409	185	212	164	186
Resultaat	-7.343	-9.942	-10.113	-10.281	-10.431	-10.094

CUP en Nieuw beleid

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Incidenteel				Structureel			
CUP 2022-2026:								
2.1 Energie- en warmtetransitie	172,0	182,0	162,0		730,0	730,0	730,0	730,0
2.2 Duurzaamheid, klimaatadaptatie en versterking groene kwaliteit					76,0	76,0	76,0	76,0
2.3 Beleid vastgoed	25,0	21,0						
2.4 Beleid sport	26,0							
2.5 De Korf	176,0	125,0	125,0					
2.6 Visie Banningpark (incl. fort 33 en scholen in de kunst)	30,0	57,0	5,0					
2.7 Toekomst zwembad Octopus	15,0	15,0	10,0					
Nieuw beleid 2024:								
2.1 Beheerder civiele kunstwerken en begraafplaatsen (1 fte)					82,0	82,0	82,0	82,0
	444,0	400,0	302,0	0,0	888,0	888,0	888,0	888,0

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op de website waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)	64,3	67,2	64	-
% Hernieuwbare elektriciteit	14,0	17,5	-	-

Indicator: *Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner)*

Toelichting: De hoeveelheid niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg) per inwoner.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Statistiek Huishoudelijk afval

Indicator: *% Hernieuwbare elektriciteit*

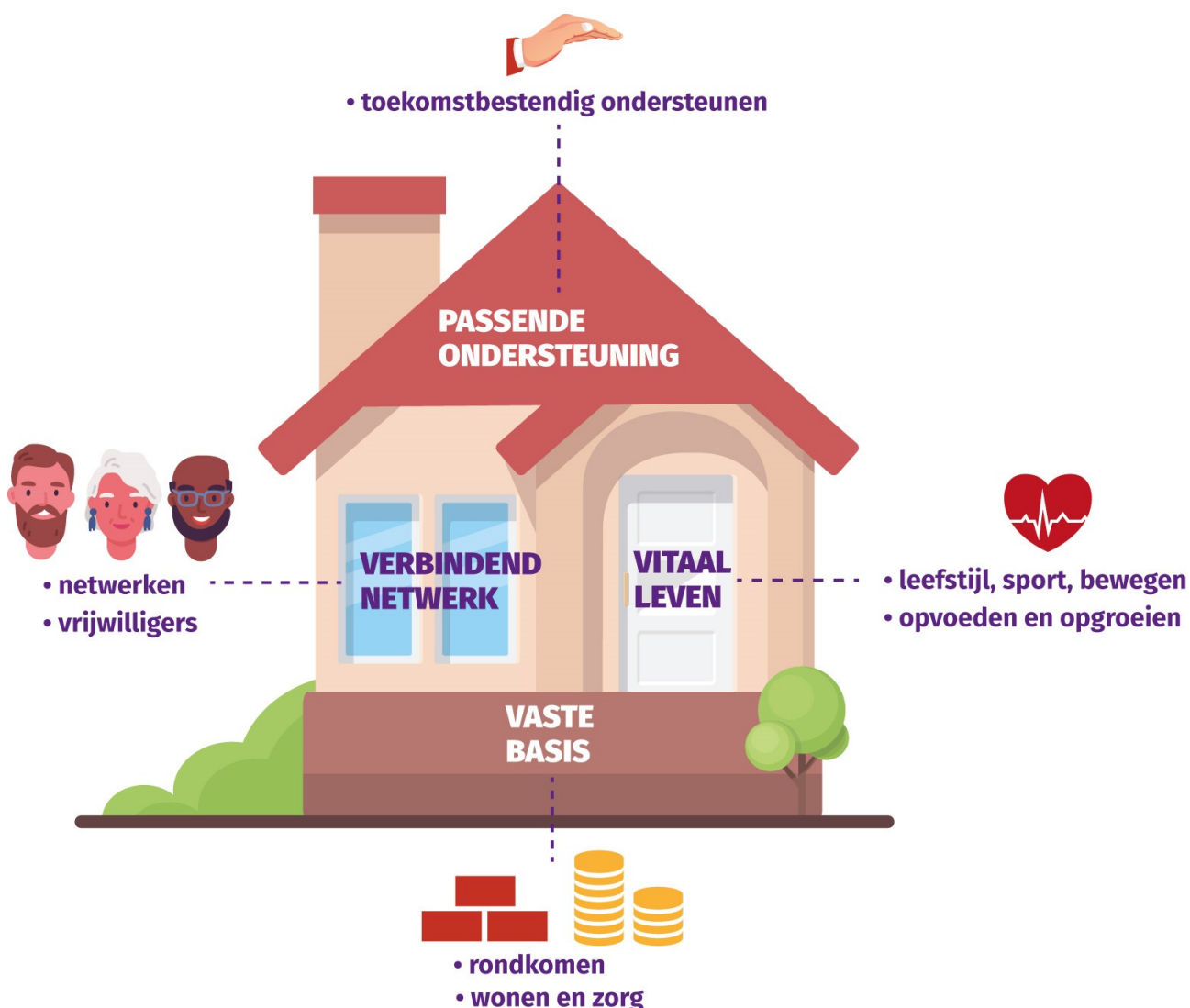
Toelichting: Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Bron: Rijkswaterstaat Klimaatmonitor

Domein Samenleving

Het Sociaal Domein gaat over jeugd en onderwijs, zorg en welzijn, werk en inkomen, sport en cultuur.

Met het Beleidskader Sociaal Domein maart 2023 - 2027 bouwen we, samen met onze partners, aan een thuis voor iedere inwoner. Daarbij gaan we uit van de visie dat rondkomen, wonen en veiligheid het fundament van het leven vormen. Vanuit die vaste basis is er ruimte voor ontmoeting en verbinding in netwerken met anderen, zodat we elkaar zien en om hulp kunnen vragen. Daarmee ontstaan er ook kansen om - waar het kan - een vitaal en gezond leven op te bouwen: gezonde voeding, bewegen of sporten en meedoen in de samenleving houden ons lichamelijk en mentaal fit – dit is de kern van preventie. Voor wie dat nodig heeft, is er passende ondersteuning en zorg door de gemeente, onder andere op het terrein van Wet maatschappelijke ondersteuning, Jeugdwet en Participatiewet.

De programmaonderdelen binnen domein Samenleving bestaan hiermee uit:

1. Vaste basis, met doelen rondom Rondkomen, Wonen en zorg, en Opvang vluchtelingen
2. Verbindend netwerk, met doelen rondom Netwerken en Vrijwilligers
3. Vitaal leven, met doelen rondom Leefstijl, sport, bewegen en Opvoeden en opgroeien
4. Passende ondersteuning, met Toekomstbestendige ondersteuning als doel

Relevante beleidsnotities domein Samenleving

- Beleidskader Sociaal Domein, Thuis in Leusden, samen bouwen aan nu en later, maart 2023-2027
- Verordening Jeugdhulp Leusden 2023
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Leusden 2023
- Verordening Participatieraad 2018
- Algemene subsidieverordening 2017
- Criteria fonds samenlevingsinitiatieven 2019
- Verordening Maatregelen Participatiewet, IOAW en IOAZ 2018
- Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Leusden 2015
- Verordening re-integratie Participatiewet Leusden 2015
- Verordening Individuele inkomenstoeslag Leusden 2015
- Verordening Individuele studietoelage Leusden 2015
- Verordening tegenprestatie 2015
- Verordening Cliëntenparticipatie Wet sociale werkvoorziening Leusden 2017
- Verordening Persoonsgebonden budget begeleid werken Wet sociale werkvoorziening 2008
- Verordening beslistermijn schuldhulpverlening 2021
- Beleid Peuteropvang en vve 2022
- Woonvisie Leusden 2016-2025
- Leusdens Sport- en beweegakkoord 2.0 2023
- Visie op (overdekt) zwemmen in Leusden

1. Vaste basis

Ambitie, context en achtergrond

Een vaste basis is het eerste onderdeel van onze visie. Ieder mens, en iedere inwoner van Leusden, heeft in het leven een vaste basis nodig. Een fundament waarop je kunt bouwen. Zo hebben inwoners zekerheid nodig dat zij voldoende inkomen hebben om te kunnen leven, dat zij kunnen rondkomen. Maar een vaste basis is meer dan deze veel besproken 'bestaanszekerheid'. Het gaat ook om wonen, passend kunnen wonen, een plek hebben van waaruit je je leven kunt opbouwen. Zelfstandig of met ondersteuning. En dat in een veilige leefomgeving - mensen hebben veiligheid nodig om te wonen en te leven, een veilig bestaan. Rondkomen, wonen en veiligheid vormen een fundament in het leven. Inwoners hebben hier zelf een verantwoordelijkheid in – de overheid, de gemeente ook.

- Bij dit onderdeel Vaste basis hebben we gekozen voor het speerpunt Rondkomen, waarmee we ernaar toe willen werken dat inwoners zich in een gezonde financiële situatie bevinden en mee kunnen doen in de samenleving. In deze periode zien we de gevolgen van de landelijke ontwikkelingen in de koopkracht. Dit levert financiële problemen op voor veel huishoudens in Nederland, ook voor inwoners van Leusden. We zien in onderzoek dat gemeentelijk armoedebeleid het verschil maakt. We zetten in op de basis: het op orde krijgen of behouden van een gezonde financiële situatie.
- Met het speerpunt Wonen en Zorg willen we ernaar toe werken dat inwoners passend kunnen wonen in een veilige leefomgeving. Dat is een randvoorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. We zetten in op een betere aansluiting van het aanbod aan woningen op de behoefte die er in Leusden is.
- Ook de opvang van vluchtelingen in Leusden is een opgave die we in dit onderdeel omschrijven.

Wat willen we bereiken?

S.1.1. We helpen inwoners bij het bereiken én behouden van een gezonde financiële situatie.

Goed met geld omgaan is een thema waar iedereen mee te maken heeft. We richten ons op preventie en bewustwording. Als het inwoners zelf niet lukt om rond te komen, ondersteunen we inwoners zo vroeg mogelijk om erger te voorkomen. Weinig financiële ruimte mag geen belemmering vormen om mee te doen in de samenleving. We spelen in op actuele ontwikkelingen en passen onze minima-regelingen waar nodig aan.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.1.1.1 We stimuleren gezonde bestedingspatronen onder volwassenen en jongeren.

We dragen uit dat armoede iedereen kan overkomen. Er mag geen taboe op armoede rusten. We vergroten de bekendheid van het aanbod van begeleiding en regelingen. Dit bereiken we met behulp van een nieuw communicatie – en actieplan. We monitoren het bereik van onze communicatie en het gebruik van de regelingen.

S.1.1.2 We helpen jongeren snel schulden oplossen.

In 2024 bieden we jongeren een 'snel schuldvrij traject' aan waarbij jongeren snel en duurzaam uit de schulden komen. Voor jongeren met een kleine schuld bieden we 'turbo-schuldregelen' aan. Door jongeren binnen een week te helpen voorkomen we bij 'turbo-schuldregelen' ervoor dat schulden groter worden.

S.1.1.3 We helpen inwoners in de bijstand met persoonlijke ontwikkeling en meedoen in de samenleving.

We starten in 2024 met een pilot van twee jaar voor een groep inwoners die langdurig gebruik maakt van een bijstandsuitkering. In het project halen we op wat de brede behoeften zijn van de deelnemers, met als doel deze inwoners (maatschappelijk) te activeren en mee te laten doen. We maken daarbij gebruik van de nieuwe Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams). Wat we leren uit de pilot verwerken we in onze dienstverlening.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Stadsring, Gemeente Amersfoort, Lariks, Werkgeversservicepunt (WSP), Voedselbank Leusden, Integratiewerk,
Verbonden Partijen	RWA-Amfors,
Bijdrage Verbonden Partij	RWA-Amfors biedt werk en begeleiding aan SW-medewerkers uit de arbeidsmarkt regio Amersfoort.

Wat willen we bereiken?

S.1.2. We zorgen voor een goede aansluiting van het aanbod aan woningen op de behoefte die er is.

Een tekort aan woningen en gestegen woningprijzen maken het ook in Leusden lastiger om een passende plek te vinden. Niet iedereen heeft hier last van. We zien wel dat het ontbreken of moeilijk kunnen vinden van een passende woonplek negatieve gevolgen kan hebben voor iemands leven. Passend kunnen wonen in een veilige leefomgeving is een randvoorwaarde om mee te kunnen doen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.1.2.1 We stellen een Woonzorgvisie op en vragen de raad deze vast te stellen.

Onderzoeken én regionale afstemming hebben in 2023 duidelijkheid gegeven over de Leusdense opgave. Op basis daarvan stellen we in de eerste helft van 2024 de Woonzorgvisie (verder) op en vragen de raad om deze vast te stellen. De woonzorgvisie richt zich op specifieke aandachtsgroepen zoals:

- ouderen met (toekomstige) woon-, welzijn en zorgbehoeften
- statushouders
- mensen met een lichamelijke beperking (LG)
- mensen die uitstromen uit Beschermd Wonen
- mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang
- jongeren die uitstromen uit jeugdhulp met verblijf

We actualiseren de Omgevingsvisie met de strategische doelstellingen uit de woonzorgvisie.

S.1.2.2 We voeren het uitvoeringsprogramma Wonen en Zorg voor 2024 uit.

Onderdeel van de Woonzorgvisie is een uitvoeringsprogramma waarmee we de visie ook gaan realiseren. Dat deel van het uitvoeringsprogramma dat voor 2024 staat gepland, gaan we uitvoeren.

Het uitvoeringsprogramma gaat onderdeel uitmaken van het volkshuisvestingsprogramma als uitwerking van de Omgevingsvisie.

S.1.2.3 We stimuleren het levensloopbestendig maken van bestaande woningen.

Mensen hebben een eigen verantwoordelijkheid om een passende woning te vinden en te kunnen bekostigen. Oudere inwoners bereiden zich voor op een mogelijk veranderde woonbehoefte als zij ouder zijn. De gemeente biedt inzicht in en stimuleert gebruik van mogelijkheden, activiteiten en regelingen door:

- een campagne te voeren over ‘bewust wonen’;
- voorlichting te geven over valpreventie en gebruik van domotica;
- stimuleringsmiddelen in te zetten om het gebruik van hulpmiddelen, domotica of woningaanpassingen (financieel) toegankelijker te maken.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Omthuis, Lariks, belangenbehartigers en vrijwilligers vanuit onze maatschappelijke partners,
Verbonden Partijen	Partners regionaal Zorgakkoord “Samen Sterker Eemland”
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

S.1.3. We vangen in Leusden Oekraïense ontheemden en alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv’ers) op.

De situatie in Oekraïne blijft onzeker door de aanhoudende oorlog. Hierdoor is de bescherming van de Oekraïense ontheemden door de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) verlengd tot 4 maart 2024. Het is belangrijk dat de opvangplaatsen voor Oekraïense ontheemden in Nederland beschikbaar blijven. Het Rijk heeft gemeenten opgeroepen deze plaatsen open te houden en heeft gemeenten zelfs om uitbreiding gevraagd. Sinds juni 2022 vangen we circa 300 Oekraïense ontheemden op in de diverse locaties.

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers)

Op 15 december 2022 heeft de raad een motie ingediend met het verzoek aan het college om na te denken over een duurzame locatie voor het opvangen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv'ers). Momenteel vangen we al bijna een jaar 80 amv'ers bij Van der Valk hotel Leusden op. De gemeente heeft de intentie uitgesproken om te komen tot duurzame huisvesting voor deze groep in Leusden. Het proces is in gang gezet.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.1.3.1 We zetten de opvang voort van Oekraïense ontheemden op de diverse locaties in Leusden.

Doordat de bescherming van Oekraïense ontheemden door de IND is verlengd tot 4 maart 2024 en Oekraïense ontheemden hun opvang bij ons in Leusden mogen voortzetten tot juni 2024 moet er opnieuw een besluit genomen worden om de opvang van de Oekraïense ontheemden op de Storkstraat te verlengen.

S.1.3.2 We onderzoeken de mogelijkheid voor een duurzame opvanglocatie voor amv'ers.

We onderzoeken met het COA welke mogelijkheden er zijn om maximaal 80 amv'ers op te vangen op een duurzame locatie in plaats van Van der Valk in Leusden voor een periode van maximaal 10 jaar.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Vrijwilligers, onderwijs, politie
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

2. Verbindend netwerk

Ambitie, context en achtergrond

Een verbindend netwerk is het tweede onderdeel van onze visie. Aanvullend op een vaste basis, heeft ieder mens verbinding nodig met mensen om zich heen. Verbinding is meer dan elkaar af en toe ontmoeten, meer dan het ondernemen van activiteiten buiten de deur. Hoewel dat belangrijk is en blijft, betekent ontmoeten van mensen tijdens een activiteit nog niet dat iemand zich ook verbonden voelt met anderen, dat iemand onderdeel is van een betekenisvol netwerk. Een structuur van verbindende netwerken zorgt voor een sterke samenleving van inwoners, die een uitdaging aan kan.

- Met het speerpunt Netwerken willen we ernaar toe werken dat inwoners onderdeel zijn van een (sociaal) netwerk. Ruim 25 procent van de volwassenen in Leusden voelt zich sociaal eenzaam. Niet iedereen heeft het gevoel in verbinding te staan met anderen. We stimuleren dat inwoners zelf actief kunnen bouwen aan netwerken, dat huidige netwerken worden versterkt en dat inwoners die dat nodig hebben, worden ondersteund bij het aansluiten bij een sociaal netwerk.
- Met het speerpunt Vrijwilligers willen we ernaar toe werken dat we het potentieel van vrijwilligers behouden of laten groeien. Leusden kent heel veel betrokken vrijwilligers, maar er is een noodzaak om ook op de lange termijn voldoende vrijwilligers te behouden.

Wat willen we bereiken?

S.2.1. We willen dat elke inwoner van Leusden onderdeel is van een (sociaal) netwerk.

Een sociaal netwerk is een verzamelaar van het geheel aan betekenisvolle personen dat functioneert als een ondersteuningsbron voor het eigen welzijn en dat van andere personen in het netwerk. Het sociale netwerk draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling en geeft in de nabije toegang tot persoonlijke steun, diensten, en materiële steun. Voor inwoners waar dit een brug te ver voor is, is er de mogelijkheid voor één op één ondersteuning.

We hebben hierbij ook aandacht voor bijzondere doelgroepen zoals nieuwkomers (statushouders), inwoners met een beperking, jongeren en laten ze zoveel mogelijk aansluiten bij bestaande lokale netwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.2.1.1 We zorgen voor een betere bekendheid en vindbaarheid van voorzieningen en activiteiten in Leusden.

We ontwikkelen een toegankelijke sociale kaart voor inwoners en maatschappelijke partners.

S.2.1.2 We werken samen met onze (subsidie)partners in het zorgen voor een netwerkstructuur in Leusden.

Met onze (subsidie)partners maken we afspraken over op welke wijze zij een rol kunnen nemen in het stimuleren of bieden van netwerken en de toeleiding van inwoners naar een netwerk. Dit is een onderdeel van de (subsidie) afspraken met hen. De criteria van het fonds Samenlevingsinitiatieven en het Platform Sport en Bewegen worden hierop aangepast.

S.2.1.3 We stimuleren de wijkverenigingen om een netwerk te zijn van en voor inwoners.

De wijkverenigingen zijn een laagdrempelige ontmoetingsplek voor inwoners. Ook kunnen zij voor inwoners een netwerk zijn waarop ze kunnen terugvallen. Ook bieden zij aan inwoners, die dat nodig hebben, ondersteuning bij het opbouwen van een netwerk. We bieden hiervoor handvaten aan de vrijwilligers.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Het Gilde, Stichting Gastvrij Leusden, De Bron, Lariks, alle partijen waar we een subsidierelatie mee hebben.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

S.2.2. Wij willen het potentieel van vrijwilligers in Leusden behouden en waar mogelijk vergroten.

Organisaties hebben te kampen met minder vrijwilligers. Ook hebben beschikbare vrijwilligers minder tijd door toegenomen andere taken zoals werk of mantelzorg. Dit is een landelijk probleem. In Leusden zijn wij voor een groot deel afhankelijk van de inzet van vrijwilligers voor veel activiteiten en voorzieningen op het gebied van sport, welzijn en cultuur. Daarom vinden wij het belangrijk om zoveel mogelijk vrijwilligers te behouden en waar mogelijk meer inwoners in Leusden in staat te stellen om vrijwilligerswerk te doen.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.2.2.1 We versterken samenwerking en kennisuitwisseling tussen vrijwilligersorganisaties. Daarom richten we samen met vrijwilligersorganisaties een vrijwilligersplatform op.

Enerzijds is het platform een middel voor organisaties om elkaar te ontmoeten, kennis te delen en samen te werken, anderzijds is het platform een klankbord om verbeteringen op het gebied van vrijwilligersondersteuning te bespreken, zoals het verbeteren van de vacaturebank.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Vrijwilligersorganisaties op het gebied van sport, welzijn en cultuur
Verbonden Partijen	Lariks
Bijdrage Verbonden Partij	

3. Vitaal leven

Ambitie, context en achtergrond

Een vitaal leven is het derde onderdeel van onze visie. Op de fundering van een vaste basis, en verbonden in een netwerk, kunnen inwoners een vitaal leven opbouwen. Een vitaal leven is een gezond leven. Gezondheid is niet vanzelfsprekend, maar een gezonde leefstijl is een keuze. Gezonde voeding, sporten en bewegen, ontmoeten en het opdoen van inspiratie door bijvoorbeeld cultuur, zijn bij uitstek manieren om te werken aan het verbeteren van fysieke en mentale gezondheid. Vitaliteit en veerkracht van inwoners en van de samenleving kan problematiek voorkomen of helpen verminderen. Hierin ligt de kern van preventie.

- Met het speerpunt Leefstijl, sport en bewegen willen we toewerken naar een betere fysieke en mentale gezondheid - en veerkracht - van onze inwoners. Veel inwoners van Leusden zijn of voelen zich relatief gezond. Onder de jongeren en jongvolwassenen zien we wel dat deze groep te maken heeft met toenemende prestatiedruk, hoge sociale verwachtingen, groeiende kansengelijkheid en de gevolgen van de coronacrisis. Jongeren ervaren hierdoor toenemende stress en hebben meer risico op mentale problemen. Richting de toekomst zal het aantal senioren, mensen van 55 jaar en ouder, naar verwachting stijgen van 22 procent nu naar 31 procent in 2035. Gezien de dubbele vergrijzing in Leusden is het van belang om deze groter wordende doelgroep fit en vitaal te houden.
- Met het speerpunt Opvoeden en opgroeien willen we er naartoe werken dat jeugdigen kansrijk kunnen opgroeien en zich gezond en veilig ontwikkelen. Met het grootste deel van de Leusdense jeugd gaat het goed. Tegelijkertijd heeft ruim 35 procent van de ouders in Leusden zorgen over opvoeding, gedrag en ontwikkeling van hun kind. Landelijk zien we dat mentale gezondheid onder jongeren verslechtert. Daarnaast zien we in de afgelopen jaren een groei in het aantal kinderen dat gebruikmaakt van (lichte) vormen van jeugdhulp.

Wat willen we bereiken?

S.3.1. We willen een betere fysieke en mentale gezondheid - en veerkracht - van onze inwoners.

Hiermee zijn de inwoners vitaal genoeg om hun eigen leven vorm te geven, ervaren zij een goede kwaliteit van leven en zijn zij weerbaar genoeg om fysieke, sociale en emotionele uitdagingen in het leven aan te kunnen. Inwoners hebben zich informatie, kennis en vaardigheden in het leven eigen gemaakt om gezond te leven en het dagelijks leven betekenisvol in te vullen.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.3.1.1 Bewustwording vergroten van het belang van een vitaal leven voor inwoners van 0 tot 100 jaar.

Dit doen we door voldoende informatie en voorlichting te geven over belangrijke thema's van een gezond en vitaal leven. Dit zijn onder andere sport en bewegen, gezonde voeding en gewicht, middelen- en beeldschermgebruik, mentale gezondheid (waaronder stress, slapen en netwerken).

S.3.1.2 Ondersteunen van de mentale gezondheid van jeugdigen en volwassenen.

We geven informatie en voorlichting over de bijdrage van cultuur, sport en beweging aan mentale gezondheid.

S.3.1.3 Opstellen uitvoeringsagenda cultuur als vervolg op vastgesteld cultuurbeleid 2024.

In de uitvoeringsagenda cultuur geven we samen met culturele organisaties aan wat inwoners van Leusden kunnen doen op het gebied van kunst en cultuur de komende jaren. Het door de raad vast te stellen cultuurbeleid 2024 vormt de basis voor de uitvoeringsagenda.

S.3.1.4 Signalering van mensen die niet zelfstandig en veerkrachtig hun leven vorm kunnen geven.

Dit doen we door een signaleringsnetwerk op te zetten van professionals, die kunnen signaleren en gericht verwijzen als inwoners vastlopen.

S.3.1.5 Integraal programma Gezondheid, Sport en Bewegen, Cultuurparticipatie

We voeren een integraal programma Gezondheid, Sport en Bewegen, Cultuurparticipatie uit om de gezondheid en vitaliteit van inwoners integraal te ondersteunen.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Partners eerstelijnsgezondheidszorg, (SEL) Partners sport en beweegnetwerk: sport- en beweegaanbieders, inclusief Platform Sport en Bewegen, buurtsportcoaches Lariks Culturele organisaties
Verbonden Partijen	GGD
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat willen we bereiken?

S.3.2. Jeugdigen in Leusden groeien kansrijk op en ontwikkelen zich gezond en veilig.

Meer jeugdigen krijgen een kansrijke start. Jeugdigen en ouders weten activiteiten, ondersteuning en bestaande basisvoorzieningen beter te vinden. Ouders krijgen meer ruimte om hun opvoedvragen en –knelpunten te bespreken om hun ouderschap en relaties te versterken.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.3.2.1 We ondersteunen ouders en kinderen met preventieve, vroegtijdige en passende ondersteuning.

- We gaan de mogelijkheden om elkaar als ouders te ontmoeten vergroten om zo hun opvoedingsvaardigheden en relaties te versterken.
- We stimuleren informele ondersteuning aan ouders en verzorgers bij het opvoeden.
- We gebruiken kennis van ervaringsdeskundigen om ouders en professionals te informeren en adviseren.

S.3.2.2 We versterken de samenwerking tussen partners in de doorgaande ontwikkelingslijn van de jeugd.

- We maken duidelijk op het gebied van onderwijs en jeugdhulp hoe partners elkaars kennis en ervaring nog beter kunnen gebruiken.
- We bespreken met partners hoe we jongeren in de overgang van basisschool naar het voortgezet onderwijs beter kunnen ondersteunen. Vertrouwde netwerken om jeugdigen heen vinden we daarbij belangrijk.
- We voeren laagdrempelige preventieve interventies uit in aansluiting op het basisonderwijs.

S.3.2.3 We verbeteren het aanbod voor middelbare scholieren en jongvolwassenen.

We starten met een programma dat aantoonbaar eenzaamheid onder jongeren en jongvolwassenen vermindert. Het programma versterkt hun sociale redzaamheid, zodat ze hun eigen netwerk kunnen opbouwen en behouden.

S.3.2.4 We zorgen dat alle kinderen in Leusden zwemvaardig zijn.

- We onderzoeken de doelgroep en welke opties er mogelijk en passend zijn.
- We zoeken draagvlak bij partners.
- We implementeren de gekozen uitvoering.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Ouders, Vrijwilligersorganisaties, Kinderopvang, Onderwijs, Samenwerkingsverbanden, Jeugdhulp, SRO (zwembad Octopus), buurtsportcoaches, Lariks en Huisartsen
Verbonden Partijen	GGD
Bijdrage Verbonden Partij	

4. Passende ondersteuning

Ambitie, context en achtergrond

Passende ondersteuning is het vierde en laatste onderdeel van onze visie. Inwoners die de grenzen van hun mogelijkheden en netwerk bereiken, en ondersteuning of (specialistische) hulp nodig hebben, kunnen daar bij gemeenten een beroep op doen. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om een uitkering vanuit de bijstand, jeugdhulp door begeleiding thuis bij problemen in het gezin, praktische ondersteuning bij het (langer) thuis blijven wonen, of behandeling van psychische klachten. Het betaalbaar en toegankelijk houden van deze ondersteuning staat onder druk, onder andere als gevolg van een stijging in het zorggebruik, personeelskrapte, en financiële kaders vanuit het Rijk.

Met het speerpunt Toekomstbestendige ondersteuning werken we aan gemeentelijke ondersteuning die ook op langere termijn toegankelijk, betaalbaar en passend is. Dit doen we onder andere via de regionale inkoop van zorg en ondersteuning op basis van de Jeugdwet en Wmo. De meest recente nieuwe opgaven en ontwikkelingen vanuit het Rijk, zoals de Hervormingsagenda Jeugd en Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming, vallen hier ook onder.

Wat willen we bereiken?

S.4.1. We bieden passende zorg en ondersteuning aan inwoners van Leusden die dat nodig hebben en zorgen ervoor dat dit toekomstbestendig is.

Passende zorg is zorg die werkt tegen een redelijke prijs en wordt zo veel als mogelijk dichtbij en met de inwoner georganiseerd. Passende zorg gaat niet enkel over ziekte, maar ook over gezondheid en zelf- en/of samenredzaamheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

S.4.1.1 We verwijzen minder naar gespecialiseerde aanbieders en doen meer zelf.

In 2023 is gestart met het project 'Minder beschikken'. Ook in 2024 gaan we via Lariks meer ondersteuning en begeleiding bieden. We doen wat nodig is voor de inwoner voor wie Lariks dichtbij en toegankelijk is. We verhogen hiermee de kwaliteit van de inzet en verwijzen minder door naar specialistische zorgaanbieders. Deze 'beweging' is geheel in lijn met de Hervormingsagenda Jeugd en veranderingen in de jeugdbeschermingsketen.

S.4.1.2 We sturen op de kwaliteit van de taakgerichte inkoop.

2024 is het eerste jaar van de nieuwe inkoop jeugd. Een goede samenwerking tussen het Lokaal team (Lariks) en de nieuwe zorgaanbieder is essentieel. We monitoren de inzet op een aantal belangrijke onderdelen als in- en uitstroom, beschikbaarheid van zorg en ervaring van de inwoners. Daarnaast gebruiken we signalen vanuit o.a. Lariks en onze huisartsen om de samenwerking en daarmee de kwaliteit te verbeteren.

S.4.1.3 We bouwen aan continuïteit van ondersteuning na specialistische (jeugd)hulp.

Het is belangrijk dat inwoners na de inzet van specialistische hulp, waar nodig, lichte ondersteuning kunnen krijgen om het leven weer meer zelfstandig vorm te kunnen geven. Dit kan individueel maar zeker ook collectief. Het perspectief van de client is hierbij uitgangspunt. We ontwikkelen samen met onze partners een ondersteuningsaanbod op weg naar (meer) zelfstandigheid en/of volledig zelfstandig wonen.

S.4.1.4 We zetten in op normaliseren.

Ook in 2024 voeren we samen met onze maatschappelijke partners het gesprek over normaliseren. Tegenslagen horen bij het leven, professionele ondersteuning is niet altijd gelijk nodig. Normaliseren is een vanzelfsprekendheid in de werkwijze van onze (uitvoerings-)partners. We bevorderen de deskundigheid op dit thema. Dit sluit eveneens goed aan op de Hervormingsagenda Jeugd waarin dit thema ook nadrukkelijk in naar voren komt.

S.4.1.5 We willen de inbreng van ervaringsdeskundigen versterken.

We willen goed zicht hebben op clienttevredenheid, zowel in de geïndiceerde zorg als bij de voorliggende voorzieningen, om mogelijk onze inzet aan te scherpen en samen ons beleid verder te kunnen ontwikkelen. Een actieve rol zien we hierbij voor inwoners met eigen ervaringen of visie op ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein, of hun signalen over ervaren knelpunten. Samen met de huidige adviesraden onderzoeken we hoe we deze ervaringsdeskundigheid kunnen inzetten en versterken.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Regionale zorgaanbieders, Lariks, huisartsen, wijkverenigingen, onderwijs. adviesraden
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partij	

Wat mag het Domein Samenleving kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-35.380	-41.567	-40.073	-34.872	-34.811	-34.753
Baten	11.358	14.009	11.130	6.069	6.303	6.303
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-24.022	-27.558	-28.942	-28.803	-28.508	-28.450
Toevoeging aan reserves	-79	-115	-28	-203	-193	-193
Onttrekking aan reserves	859	639	272	267	64	30
Mutaties reserves	780	525	244	64	-129	-163
Gerealiseerd resultaat	-23.242	-27.033	-28.698	-28.739	-28.637	-28.613

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-855	-1.127	-1.070	-1.069	-1.071	-1.071
5.1 Sportbeleid en activering	-398	-349	-411	-393	-330	-315
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cu	-369	-413	-360	-330	-330	-330
5.6 Media	-458	-494	-541	-552	-552	-545
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.589	-1.480	-1.499	-1.499	-1.361	-1.326
6.2 Wijkteams	-3.457	-4.221	-4.562	-4.722	-4.722	-4.722
6.3 Inkomensregelingen	-2.712	-1.752	-1.777	-1.790	-1.747	-1.747
6.4 Begeleide participatie	-1.696	-1.531	-1.451	-1.404	-1.382	-1.382
6.5 Arbeidsparticipatie	-260	-350	-387	-383	-383	-383
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-657	-743	-780	-780	-599	-599
6.7 1 Maatwerkdienstverlening 18+	-4.419	0	0	0	0	0
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	0	-2.226	-2.211	-2.337	-2.267	-2.266
6.71b Begeleiding (WMO)	0	-1.467	-1.584	-1.584	-1.584	-1.584
6.71c Dagbesteding (WMO)	0	-689	-733	-733	-733	-733
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	-193	27	200	220	220
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-*	-7.597	0	0	0	0	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding*	0	-1.201	-1.297	-1.297	-1.297	-1.297
6.72b Jeugdhulp behandeling*	0	-3.885	-4.451	-4.276	-4.516	-4.516
6.72c Jeugdhulp dagbesteding*	0	-212	-228	-228	-228	-228
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig*	0	-150	-161	-161	-161	-161
6.73b Gezinsgericht*	0	-1.593	-1.720	-1.720	-1.720	-1.720
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf*	0	-585	-632	-632	-632	-632
6.74c Gesloten plaatsing*	0	-555	-599	-599	-599	-599
6.81 Geëscaleerde zorg 18+*	-97	0	0	0	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)*	0	-23	-25	-25	-25	-25
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (W	0	-144	-144	-144	-144	-144
6.82 Geëscaleerde zorg 18-*	-1.240	0	0	0	0	0
6.82a Jeugdbescherming*	0	-867	-917	-917	-917	-917
7.1 Volksgezondheid	-1.395	-1.311	-1.429	-1.429	-1.429	-1.429
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	780	525	244	64	-129	-163
Resultaat	-23.242	-27.033	-28.698	-28.739	-28.637	-28.613

* Vanaf 1 januari 2023 geldt een nieuwe, meer verfijnde, taakveldindeling binnen het Sociaal Domein, onderdelen WMO en Jeugdzorg. Daarbij zijn budgetten overgeheveld naar nieuwe taakvelden. Deze vanuit IV3 voorgeschreven wijziging heeft geen budgettaire gevolgen voor de begroting. In de praktijk is gebleken dat de nieuwe taakveldindeling voor gemeenten administratieve knelpunten oplevert. Het Rijk wil de taakveldindeling vanaf 2025 weer aanpassen.

CUP en Nieuw beleid

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Incidenteel				Structureel			
CUP 2022-2026:								
3.1 Beleidskader Sociaal Domein	150,0	150,0	35,0					
Dekking: Bestemmingsreserve jeugdmiddelen	-150,0	-150,0	-35,0					
Addendum CUP 2022-2026:								
Zwemveiligheid en zwemles	25,0	7,0				p.m.	p.m.	p.m.
	25,0	7,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op de website www.waarsstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo per 10.000 inwoners	580	640	520	510
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	172,3	338,9	221,6	-
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-64 jr	145,3	160,3	-	-
Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	-	-	-	-
Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen	12	-	-	-
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren 12-17 jaar	9	14	4	-
% Voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) totaal	1,4	1,4	-	-
% Jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter	1	1	-	-
% Jongeren (12-22 jaar) met jeugdreclassering van alle jongeren	-	-	0,3	-
% Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin	3	3	3	-
% Werkloze jongeren (16-22 jr)	1	1	1	-
% Jongeren met jeugdhulp (van alle jongeren tot 18 jaar)	10,9	10,0	11,4	10,4
% Jongeren met jeugdbescherming (van alle jongeren tot 18 jaar)	1,0	1,0	0,9	0,7
% Niet-sporters	-	-	-	-
% Netto arbeidsparticipatie	72,2	71,8	72,1	73,9

Indicator: Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo per 10.000 inwoners

Toelichting: Een maatwerk-arrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Monitor Sociaal Domein WMO

Indicator: Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners

Toelichting: Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Participatiewet

Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-64 jr

Toelichting: Het aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Participatiewet

Indicator: Absoluut verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen (gegevens niet beschikbaar)

Toelichting: Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.

Bron: DUO/Ingrado

Indicator: Relatief verzuim per 1.000 leerplichtige leerlingen

Toelichting:

- Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
- Bron: DUO/Ingrado
- Indicator: Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren 12-17 jaar*
- Toelichting: Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar.
- Bron: Stichting Halt
- Indicator: % Voortijdig schoolverlaters (vsv-ers) totaal*
- Toelichting: Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 tot 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Het betreft zowel deelnemers aan VO als MBO onderwijs.
- Bron: DUO/Ingrado
- Indicator: % Jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter*
- Toelichting: Het percentage jongeren 12 tot en met 21 jaar dat met een delict voor de rechter is verschenen.
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Jongeren (12-22 jaar) met jeugdreclassering van alle jongeren (gegevens niet beschikbaar)*
- Toelichting: Het percentage jongeren (12 tot en met 22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot en met 22 jaar).
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Kinderen (tot 18 jaar) in uitkeringsgezin*
- Toelichting: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Werkloze jongeren (16-22 jr)*
- Toelichting: Het percentage werkloze jongeren van 16 tot en met 22 jaar.
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Jongeren met jeugdhulp (van alle jongeren tot 18 jaar)*
- Toelichting: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Jongeren met jeugdbescherming (van alle jongeren tot 18 jaar)*
- Toelichting: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
- Bron: CBS Jeugd
- Indicator: % Niet-sporters (gegevens niet beschikbaar)*
- Toelichting: Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
- Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen GGD, CBS en RIVM

Gemeente Leusden

Indicator: % Netto arbeidsparticipatie

Toelichting: Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Arbeidsdeelname

Domein Ruimte

Leusden is een vitale, dynamische en groene gemeente die ruimte biedt aan nieuwe opgaven en initiatieven die bijdragen aan haar identiteit. De werkzaamheden in het Domein Ruimte richten zich erop dat Leusden een interessante plek blijft om te wonen, werken en recreëren. Gelet op alle opgaven die ruimte vragen in zowel het stedelijk gebied als in het buitengebied is dit geen vanzelfsprekendheid.

De gemeente bepaalt niet geheel zelf haar beleid, maar dit gebeurt (in toenemende mate) binnen de door Rijk en provincie geschetste ruimtelijke kaders en een regionale vertaling daarvan.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Van deze wet gaat een sterk integrerende sturing uit op het beleid voor de fysieke leefomgeving en gaat daarmee ook effect hebben voor de andere domeinen. Een actueel beleidshuis (omgevingsvisie, (omgevings-)programma en omgevingsplan) krijgt de komende jaren steeds meer vorm en inhoud.

Daarnaast stuurt het rijks- en provinciale beleid ook in toenemende mate op regionale afstemming of samenwerking.

In het domein Ruimte zijn de beleidsterreinen Wonen, Economische zaken, Buitengebied, Verkeer en Vervoer, Recreatie en Toerisme en Cultureel Erfgoed en archeologie opgenomen. De ambities en accenten in de beleidsterreinen Wonen, Recreatie en Toerisme en Buitengebied zijn afzonderlijk opgenomen.

Economische zaken richt zich op het behouden en versterken van de werkgelegenheid in Leusden. Dat doen we o.a. door het voeren van actief accountmanagement voor bedrijven met aandacht voor versterking van een ICT-cluster. Daarnaast voorzien we in voldoende toekomstbestendige bedrijfslocaties; enerzijds door (onderzoek naar) zorgvuldiger en intensiever gebruik van bestaande locaties, anderzijds door (regionaal) onderzoek naar uitbreidingsbehoefte en mogelijkheden.

Cultureel erfgoed en archeologie richt zich op behoud, zichtbaarheid en bekendheid van het (on)zichtbare verleden en ondersteunt daarbij andere beleidsterreinen zoals het buitengebied en recreatie en toerisme.

Verkeer en vervoer richt zich enerzijds op behoud van de bereikbaarheid van Leusden en anderzijds op het stimuleren van duurzame mobiliteit met een accent op het fietsen. Het Mobiliteitsprogramma waarin de kaders zijn opgenomen wordt op basis van het Uitvoeringsprogramma gerealiseerd.

Het Domein Ruimte is niet los te zien van andere domeinen. Met name de integratie met alle onderdelen van het domein Leefomgeving is intensief. Op het terrein van Wonen is er een intensieve afstemming met het domein Samenleving, bijvoorbeeld op het onderdeel wonen en zorg.

Relevante beleidsnotities domein Ruimte

- Omgevingsvisie Gemeente Leusden (vast te stellen in 2023)
- Update Woonvisie
- Woondeal 2022 t/m 2030 Regio Amersfoort
- Ontwikkelbeeld regio Amersfoort 2030-2040
- Alliantieverklaring gebiedssamenwerking van A(mersfoort) tot Z(eist) (2023)
- Handelingsperspectief buitengebied Regio Amersfoort (eind 2023 vast te stellen)
- Provinciale Omgevingsvisie c.a.
- Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening van de provincie Utrecht van 1 april 2021
- Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023
- Mobiliteitsprogramma 'Leusden kijkt vooruit (2021)
- Uitvoeringsprogramma mobiliteit (vast te stellen in 2023)
- Visie werklocaties Leusden 2030 (2014)
- Thematische structuurvisie kantoren, provincie Utrecht (2015)
- Nota detailhandel (2015)
- Retail Visie, provincie Utrecht (2018)

- Regionale Economische Agenda (2020-2027)
- Afwegingskader transformatie kantoorlocaties (2021)
- Urgentieverordening huisvesting Leusden 2023
- Bestemmingsplan Buitengebied 2009
- Landschapsonwikkelingsplan Gelderse Vallei gemeente Leusden, aangepaste versie 2017
- Intentieverklaring Green & Social Deal voor Defensieterreinen (2022)
- Erfgoedverordening 2023
- Welstandsnota 2018
- Beleidsnota Archeologie 2018
- Beleidsregels Subsidieregeling gemeentelijke monumenten Leusden 2015
- Paraplubestemmingsplan Cultureel Erfgoed 2020
- Regionaal programma wonen en werken regio Amersfoort (2023)
- Verordening Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit Leusden 2022 (treedt 1-1-2024 in werking)

1. Wonen

Ambitie, context en achtergrond

Landelijk, regionaal en ook in Leusden merken we druk op de woningmarkt en die druk zal ook de komende jaren blijven. De woningmarkt kan als volgt geschetst worden:

- De koopsector is moeilijk toegankelijk voor starters en huishoudens die van huur naar koop willen verhuizen;
- Sociale huurwoningen komen in mindere mate beschikbaar maar krijgen tegelijkertijd meer huishoudens uit de aandachtsgroepen te huisvesten;
- Leusden vergrijsst de komende jaren in rap tempo, terwijl de zorg onder grote druk staat;
- Er zijn huishoudens die teveel verdienen voor een sociale huurwoning, maar te weinig voor een koopwoning.

Dit is geen unieke Leusdense situatie en speelt in heel Nederland. Het Rijk reageert daarop met nieuwe wetgeving die de gemeente meer zal sturen in het woonbeleid, mogelijkheden en instrumentarium. Ook stuurt het Rijk op meer afstemming en samenwerking in de regio.

Binnen deze context heeft Leusden de ambitie een dynamische gemeente met kwalitatief goede woningen voor starters, gezinnen en senioren en een goed voorzieningenaanbod te blijven. We zetten ons in via nieuwbouw en transformatie voor het vergroten van de mogelijkheden voor doelgroepen die moeilijk aan een woning kunnen komen, zowel voor senioren als voor huishoudens die zijn aangewezen op betaalbare woningen en zorg.

Wat willen we bereiken?

R.1.1. Inwoners van Leusden kunnen zoveel mogelijk zelfstandig en passend wonen in een veilige woonomgeving.

De komende jaren breiden we de woningvoorraad uit, zowel met woningen in stedelijk gebied als ook in de uitbreidingslocaties Tabaksteeg-zuid en Achterveld Noord-Oost. Het is belangrijk zoveel mogelijk in te spelen op de woningvraag uit Leusden zelf. We kijken niet alleen naar de behoefte op de korte termijn maar houden ook rekening met toekomstige veranderingen in de samenstelling van de bevolking. Daarbij is ook nadrukkelijk aandacht voor de aandachtsgroepen: woningzoekenden die een urgente woningvraag hebben of aanvullende zorg(voorzieningen) nodig hebben om zo lang mogelijk en zo zelfstandig mogelijk in te kunnen wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.1.1.1 We stellen een Woonzorgvisie op en vragen de raad deze vast te stellen.

Onderzoeken en regionale afstemming hebben in 2023 duidelijkheid gegeven over de Leusdense opgave. Op basis daarvan stellen we in de eerste helft van 2024 de Woonzorgvisie (verder) op en vragen de raad om deze vast te stellen. De woonzorgvisie richt zich op specifieke aandachtsgroepen zoals:

- ouderen met (toekomstige) woon-, welzijn en zorgbehoeften
- statushouders
- mensen met een lichamelijke beperking (LG)
- mensen die uitstromen uit Beschermd Wonen
- mensen die uitstromen uit de maatschappelijke opvang
- jongeren die uitstromen uit jeugdhulp met verblijf

We actualiseren de Omgevingsvisie met de strategische doelstellingen uit de woonzorgvisie.

R.1.1.2 We voeren het uitvoeringsprogramma Wonen en Zorg voor 2024 uit.

Onderdeel van de Woonzorgvisie is een uitvoeringsprogramma waarmee we de visie ook gaan realiseren. Dat deel van het uitvoeringsprogramma dat voor 2024 staat gepland, gaan we uitvoeren.

Het uitvoeringsprogramma gaat onderdeel uitmaken van het volkshuisvestingsprogramma als uitwerking van de Omgevingsvisie.

R.1.1.3 We stimuleren het levensloopbestendig maken van bestaande woningen.

Mensen hebben een eigen verantwoordelijkheid om een passende woning te vinden en te kunnen bekostigen. Oudere inwoners bereiden zich voor op een mogelijk veranderde woonbehoefte als zij ouder zijn. De gemeente biedt inzicht in en stimuleert gebruik van mogelijkheden, activiteiten en regelingen door:

- een campagne te voeren over ‘bewust wonen’;
- voorlichting te geven over valpreventie en gebruik van domotica
- stimuleringsmiddelen in te zetten om het gebruik van hulpmiddelen, domotica of woningaanpassingen (financieel) toegankelijker te maken.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Diverse belangenvertegenwoordigers van de doelgroepen, zorgaanbieders, Omthuis, Lariks, overige verhuurders, makelaars, regiogemeenten Amersfoort, provincie, inwoners
Verbonden Partijen	Partners regionaal Zorgakkoord ‘Samen Sterker Eemland’
Bijdrage Verbonden Partijen	

Wat willen we bereiken?

R.1.2 We willen meer huishoudens helpen aan een betaalbare woning.

We hebben sinds 13 maart 2023 de Woondeal Regio Amersfoort 2022-2030. Dit houdt in dat we streven naar 2/3 (66,7%) betaalbare woningen bij nieuwbouwprojecten. Minimaal 30% van het nieuwbouwprogramma bestaat uit sociale huurwoningen en de resterende 36,7% bestaat uit een mix van betaalbare koop (max. € 355.000 prijspeil 2023) en middenhuur (max. € 1.000 per maand prijspeil 2023).

De komende jaren breiden we de woningvoorraad uit; zowel met woningen in stedelijk gebied als ook in de uitbreidingslocaties Tabaksteeg-zuid en Achterveld Noord-Oost. Daarbij vormen de opgaven uit de Woondeal en de Wet versterking regie op de volkshuisvesting de basis.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.1.2.1 We stellen een Woonvisie op en vragen de raad deze vast te stellen.

Op basis van de in 2023 uitgevoerde onderzoeken passen we de Woonvisie aan met de nieuwe doelen. Daarbij houden we ook rekening met de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting. Naar verwachting verplicht deze wet per 1-1-2026 een Programma Volkshuisvesting als uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie zelf actualiseren we met de strategische doelstellingen uit de Woonvisie.

R.1.2.2 We voeren het Uitvoeringsprogramma Woonvisie voor 2024 uit.

Onderdeel van de visie is een uitvoeringsprogramma waarmee we de visie ook gaan realiseren. Dat deel van het uitvoeringsprogramma dat voor 2024 staat gepland, gaan we uitvoeren. Het uitvoeringsprogramma gaat onderdeel uitmaken van het volkshuisvestingsprogramma als uitwerking van de Omgevingsvisie.

R.1.2.3 We ontwikkelen het stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan voor Tabaksteeg-zuid en Achterveld Noord-Oost.

We bereiden de ontwikkeling van de uitleggebieden voor. Nadat de kaders en randvoorwaarden zijn vastgesteld, stellen we in 2024 een stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan op als volgende stap in de planvoorbereiding.

R.1.2.4 We stellen een visie op voor Stoutenburg.

In Stoutenburg kunnen in de komende jaren woningen worden gebouwd. In de visie worden de kaders voor deze uitbreiding vastgesteld in nauwe samenspraak met mogelijke initiatiefnemers en overige betrokkenen. De Omgevingsvisie zelf actualiseren we met de strategische doelstellingen uit deze visie.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale Partijen	Omthuis, makelaars, marktpartijen, doelgroepen van beleid en vertegenwoordigers daarvan, regiogemeenten en provincie, initiatiefnemers
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

Wat willen we bereiken?

R.1.3 We maken nieuwe woonconcepten mogelijk.

Zowel de woonzorgvisie als de aangepaste woonvisie maken inzichtelijk voor welke woonopgaven Leusden de komende jaren aan de slag gaat. Omdat de woonbehoefte meer divers is en wordt, is het van belang ruimte te maken voor bij de behoefte passende nieuwe woonconcepten en deze waar mogelijk en nodig te stimuleren en faciliteren. Het kan daarbij gaan om concepten waarbij starters meer mogelijkheden krijgen om een woning te kunnen kopen, om woonvormen die inspelen op de behoefte aan (onderlinge) zorg of verbondenheid, maar bijvoorbeeld ook om woonvormen waarbij flexibel ingespeeld kan worden op de vraag naar woonruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.1.3.1 We onderzoeken wat nodig is om nieuwe woonconcepten mogelijk te maken

Innovatieve nieuwe woonconcepten kenmerken zich meestal doordat ze niet binnen bestaande werkwijzen, processen of kaders passen. Het onderzoek maakt inzichtelijk met welk instrumentarium we nieuwe woonconcepten mogelijk kunnen maken en gaan daarmee aan de slag.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale Partijen	Initiatiefnemers, doelgroepen, Omthuis, zorgaanbieders
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

Wat willen we bereiken?

R.1.4. Optoppen en splitsen van woningen in bestaande wijken en kernen.

De (toekomstige) vraag naar woningen bestaat in belangrijke mate uit kleine woningen, terwijl de woningvoorraad uit relatief veel grote woningen bestaat. Door het optoppen en splitsen, willen we de woningvoorraad meer aanpassen aan de vraag en zo ook binnenstedelijk de woningbehoefte opvangen.

Dit mag echter niet ten koste gaan van de groene woonkwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.1.4.1 We gaan in 2024 alleen activiteiten voor deze doelstelling starten als deze in het uitvoeringsprogramma voor 2024 opgenomen staat.

Eerst wordt de behoefte, de visie en doelen in beeld gebracht en op grond daarvan een uitvoeringsprogramma. Deze activiteit maakt naar verwachting onderdeel uit van het uitvoeringsprogramma. Op grond van de prioritering in het uitvoeringsprogramma wordt bepaald of deze activiteit in 2024 wordt opgepakt.

Met wie werken we samen?	
Rol gemeente	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale partijen	Initiatiefnemers, doelgroepen, Omthuis
Verbonden Partijen	
Inbreng Verbonden Partijen	

2. Leusden op de kaart

Ambitie, context en achtergrond

De ambitie is Leusden lokaal, regionaal, landelijk en in onze buurlanden op de kaart zetten als aantrekkelijke locatie om te wonen, recreëren en/of meerdere dagen te verblijven. Leusden heeft enorm veel te bieden van prachtige fiets- en wandelroutes tot cultuurhistorisch erfgoed. Dat willen we zo houden en versterken.

Wat willen we bereiken?

R.2.1. Leusden op de kaart zetten.

Het is belangrijk om al het moois dat Leusden te bieden heeft op de kaart te zetten bij zowel de eigen inwoners als bij mensen buiten Leusden. Door ervoor te zorgen dat meer mensen weten wat Leusden te bieden heeft en recreatieondernemers met elkaar te verbinden, nemen het aantal recreatieve bezoeken en de bestedingen in Leusden toe. Hierdoor wordt en blijft Leusden een aantrekkelijke vestigingslocatie voor ondernemers, blijven de recreatieve voorzieningen op peil en is het voor ondernemers aantrekkelijk om in hun bedrijf te blijven investeren. Voor de inwoners van Leusden creëert dit werkgelegenheid en een vitale leefomgeving.

Een goed toeristisch, recreatief voorzieningenniveau zorgt ervoor dat Leusden een aantrekkelijke plaats is en blijft om te wonen, recreëren en te besteden. Trotse en enthousiaste Leusdenaren zijn de beste ambassadeurs van de gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.2.1.1 Uitvoeren van het opgezette uitvoeringsprogramma.

In 2020 is de visie recreatie en toerisme vastgesteld. In deze visie is een planning opgenomen voor de korte (2019 - 2020) en middellange (2021-2023) termijn. De planning voor de lange termijn (2023-2030) dient uitgewerkt te worden. Er wordt een uitvoeringsprogramma opgezet dat vanaf 2024 uitgevoerd zal worden.

R.2.1.2 Versterken van de samenwerking met de Stichting Toeristische Informatieverstrekking Leusden (STIL).

In 2022 is de Stichting Toeristische Informatieverstrekking Leusden (STIL) opgericht, voorheen was dit VVV Leusden. In winkelcentrum de Hamershof heeft STIL een eigen toeristische winkel waar zij toeristische informatie verstrekken en cadeauartikelen met een verhaal verkopen. De stap van VVV naar STIL met een eigen winkel en website is nog volop in ontwikkeling. Samen met STIL onderzoeken we onder andere hoe we de toeristische website optimaal in kunnen richten, recreatieondernemers actief kunnen betrekken bij het op de kaart zetten van Leusden, welke activiteiten opgezet kunnen worden en hoe we het verdienmodel van STIL kunnen verbeteren.

R.2.1.3 Het verhaal van Leusden inzetten en versterken.

Leusden heeft een rijk en interessant verleden. Er is veel cultuurhistorisch erfgoed aanwezig. We gaan onderzoeken hoe we met de verschillende partners en partijen dit verhaal kunnen inzetten en versterken.

Met wie werken we samen?	
Leusden op de kaart	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale Partijen	Stichting Toeristische Informatievoorziening Leusden Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug Recreatieondernemers Leusden Routebureau Klompenpaden Historische Kring Leusden Omliggende gemeenten Provincie
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

3. Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort

Ambitie, context en achtergrond

De ambitie is een vitaal, mooi en toekomstbestendig buitengebied. Dit vormt een uitdaging omdat functies en opgaven in het buitengebied in totaal meer ruimte vragen dan beschikbaar is, het Rijk eist dat water en bodem meer sturend worden voor de inrichting van het buitengebied en er aan Europese wet- en regelgeving moet worden voldaan (waterkwaliteit, stikstofaanpak). We maken keuzes en bieden perspectief door het uitvoeren van het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort.

Wat willen we bereiken?

R.3.1. Een vitaal, mooi en toekomstbestendig buitengebied.

Het buitengebied is van grote waarde voor Leusden maar staat onder grote ruimtelijke druk. Het bieden van perspectief vraagt om het maken van keuzes.

Wat gaan we daarvoor doen?

R.3.1.1 Uitvoeren Handelingsperspectief Buitengebied van de Regio Amersfoort.

Het Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort biedt zicht op de ruimte en het perspectief voor verschillende functies in het buitengebied, bijvoorbeeld voor de landbouw, natuur en landschap, recreatie, klimaatadaptatie en water.

R.3.1.2 Uitvoeren samenwerkingsovereenkomst van A(mersfoort) tot Z(eist) met Defensie.

Defensie concentreert zich voor logistieke en operationele activiteiten rondom de voormalige vliegbasis Soesterberg. De ruimte in dit gebied staat onder druk en die wordt hiermee verder opgevoerd. De in het voorjaar van 2023 ondertekende Alliantieverklaring moet begin 2024 leiden tot een samenwerkingsovereenkomst. Dit in het belang van het laten samengaan van maatschappelijke opgaven (schoon drinkwater, bevorderen recreatie, duurzame opwek energie) met de plannen van Defensie.

Met wie werken we samen?	
Leusden op de kaart	De gemeente regelt het Partner en gemeente staan samen aan de lat De gemeente draagt haar steentje bij De gemeente laat het over aan de samenleving
Lokale Partijen	Veel overheidspartijen, stakeholders en betrokkenen.
Verbonden Partijen	
Bijdrage Verbonden Partijen	

Wat mag het Domein Ruimte kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-7.051	-7.168	-5.327	-5.519	-5.859	-3.916
Baten	4.610	3.873	2.660	2.137	4.440	686
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-2.441	-3.296	-2.667	-3.383	-1.418	-3.229
Toevoeging aan reserves	-532	-1.155	-1.002	0	-2.352	0
Onttrekking aan reserves	975	1.195	687	344	683	174
Mutaties reserves	443	40	-315	344	-1.670	174
Gerealiseerd resultaat	-1.998	-3.256	-2.982	-3.039	-3.088	-3.056

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	10	0	0	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	-291	-371	-268	-290	-315	-368
2.2 Parkeren	-72	-83	-110	-108	-107	-107
2.5 Openbaar vervoer	-23	-24	-31	-31	-31	-31
3.1 Economische ontwikkelingen	-21	-22	-22	-22	-22	-22
3.2 Fysieke bedrijfs - infrastructuur	-197	1.958	-22	-22	-22	-22
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-97	-124	-129	-129	-129	-129
3.4 Economische promotie	-18	-29	31	10	-7	-7
5.4 Musea	-12	-20	-20	-20	-20	-20
5.5 Cultureel erfgoed	-66	-91	-90	-90	-90	-90
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-532	-595	-554	-554	-554	-554
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.069	-1.709	-1.064	-1.252	-1.291	-1.192
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	43	-1.463	494	-19	2.005	0
8.3 Wonen en bouwen	-96	-723	-882	-856	-835	-688
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	443	40	-315	344	-1.670	174
Resultaat	-1.998	-3.256	-2.982	-3.039	-3.088	-3.056

CUP en Nieuw beleid

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Incidenteel				Structureel			
CUP 2022-2026:								
4.1 Programma Bouwen en wonen*								
4.1.1 Woonzorgvisie (was)	-20,0	-20,0	-20,0		-50,0	-50,0	-50,0	-50,0
Dekking: Alg.reserve aangewezen best. volkshuisvesting	20,0	20,0	20,0					
4.1.2 Wooninnovatie (was)	-50,0				-8,0	-8,0	-8,0	-8,0
4.1.3 Optoppen en splitsen bestaande woningen (was)	-55,0				-20,0	-20,0	-20,0	-20,0
4.1.4 Transformeren kantoren/bedrijven naar woningen (was)	-80,0	-80,0	-80,0					
4.2 Leusden op de kaart					71,0	71,0	71,0	71,0
Addendum CUP 2022-2026:								
4.1 Programma Bouwen en wonen*								
4.1.1 Woonzorgvisie (wordt)	60,0	20,0	20,0		50,0	50,0	50,0	50,0
Dekking: Alg.reserve aangewezen best. volkshuisvesting	-40,0	-20,0	-20,0					
4.1.2 Extra aandacht betaalbare woningen; aanp. woonvisie	70,0					16,0	16,0	16,0
4.1.3 Wooninnovatie (wordt)	27,0	50,0	40,0		8,0	8,0	8,0	8,0
4.1.4 Optoppen en splitsen woningen (wordt)		75,0	55,0			20,0	20,0	20,0
4.1.5 Transformeren kantoren/bedrijven naar woningen (wordt)		105,0	105,0					
Dekking: Alg.reserve aangewezen best. Volkshuisvesting		-25,0	-25,0					
Nieuw beleid 2024:								
4.1 Formatie Omgevingswet (1,34 fte)					140,0	140,0	140,0	140,0
4.2 Bijdrage aan Regiobureau Amersfoort					88,0	88,0	88,0	88,0
4.3 Visieontwikkeling Stoutenburg	30,0							
4.4 Formatie VTH (2,67 fte)					231,0	231,0	231,0	231,0
4.5 Inrichten RX Mission	75,0							
	37,0	125,0	95,0	0,0	510,0	546,0	546,0	546,0

*Voor het CUP onderdeel Programma Bouwen en wonen zijn, voor een compleet overzicht, zowel de nieuwe via het Addendum CUP beschikbaar gestelde bedragen en de originele bedragen via het CUP 2022-2026 weergegeven in de tabel.

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op de website waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Banen per 1.000 inwoners 15-64 jaar	812,1	819,6	864,3	-
Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	173,8	182,2	191,7	-
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	8,2	11,3	5,0	21,5
% Functiemenging	53,9	54,0	54,9	-
% Demografische druk	80,7	81,7	83,2	83,6

Indicator: Banen per 1.000 inwoners 15-64 jaar

Toelichting: Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Bron: LISA Vestigingenregister

Indicator: Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners 15-64 jaar

Toelichting: Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar
Bron: LISA Vestigingenregister

Indicator: Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Toelichting: Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.
Bron: ABF Research - Systeem woningvoorraad (Syswov)

Indicator: % Functiemenging

Toelichting: De functiemenging weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bron: LISA Vestigingenregister

Indicator: % Demografische druk

Toelichting: De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot het aantal personen van 15 tot 65 jaar.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek - Bevolkingsstatistiek

Overhead

Binnen het onderdeel overhead geven we inzicht in de kosten van de bedrijfsvoering. In de paragraaf Bedrijfsvoering geven we inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Het BBV geeft de volgende definitie van overhead die de gemeenten moeten hanteren: ‘alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces’. Door deze definitie is er een betere vergelijking te maken met andere gemeenten en kan de raad beter sturen op de kosten van de overhead. Tot de overhead behoren de volgende taken en functies:

- Leidinggevenden primaire proces
- Financiën, toezicht en controle gericht op eigen organisatie
- P&O/HRM
- Inkoop
- Interne en externe communicatie
- Juridische zaken
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken, Wagenpark en Huisvesting
- Document informatievoorziening (DIV)

Deze kosten worden verantwoord op het taakveld overhead. De kosten van taken en functies in het primaire proces worden rechtstreeks doorberekend aan de betreffende taakvelden.

Toerekening grondexploitatie en investeringen

In het BBV is voor de grondexploitatie en investeringen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoord. Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van de overhead zou leiden tot een nadelig resultaat. De jaarlijkse last zou dan namelijk ineens ten laste van het begrotingsresultaat moeten worden gebracht in plaats van deze toe te rekenen aan het grondbedrijf, de onderhoudsvoorzieningen en de investeringen. De overhead die wordt doorberekend aan deze externe kostendragers bedraagt in 2024 € 0,47 mln. Ten opzichte van de primitieve begroting 2023 (€ 0,46 mln.) is dit een toename van € 0,01 mln.

Toerekening percentage overheadkosten

Aan de leges en tarieven worden op de taakvelden geen overheadkosten toegerekend. Wel worden de overheadkosten extracomptabel toegerekend ten behoeve van de tariefstelling en om aan te tonen dat de gemeente met deze heffingen geen winst maakt. Hierbij wordt hetzelfde overheadpercentage gebruikt als voor de toerekening aan grondexploitatie en investeringen. Voor de toerekening in 2024 wordt het overheadpercentage van 101,8% toegepast. Dit is een toename van 0,5 ten opzichte van de primitieve begroting 2023 (101,3%). In 2023 is een gelijk percentage als in 2022 toegepast in verband met latere vaststelling van het College Uitvoeringsprogramma 2022-2026.

bedragen x € 1.000

Apparaatskosten begroting	Werkelijk 2022	Begroting primitief 2023	Begroting primitief 2024
Primaire proces	€ 9.966	€ 9.501	€ 10.753
Overhead	€ 8.420	€ 8.624	€ 10.950
Totaal apparaatskosten	€ 18.386	€ 18.125	€ 21.703

De apparaatskosten 2024 zijn per saldo toegenomen met circa € 3,6 mln. ten opzichte van de primitieve begroting 2023. De toename wordt grotendeels veroorzaakt door in de kadernota 2024 vastgesteld nieuw beleid en Addendum College Uitvoeringsprogramma (€ 2,3 mln.) en de loonstijging door CAO ontwikkeling, inclusief indexering van personeelsbudgetten (€ 0,9 mln.).

De overheadkosten zijn per saldo toegenomen met € 2,3 mln.

De belangrijkste oorzaken van de toename zijn:

- € 1,1 mln. hogere structurele lasten door formatie uitbreiding inhaalslag, inhuurbudget ICT, harmonisatie arbeidsvoorwaarden BLNP en intensivering subsidies (Kadernota 2024);
- € 0,6 mln. incidentele lasten voor inhuur SharePoint migratie, procesmanagement, formatie teammanager en organisatieadviseur en digitalisering van bouwdoSSIers (Kadernota 2024);
- € 0,4 mln. structurele loonstijging door CAO ontwikkeling en indexering personeelsbudgetten;
- € 0,08 mln. structurele uitvoeringskosten Wet open overheid (Woo).

De apparaatskosten toe te rekenen aan het primaire proces zijn per saldo toegenomen met € 1,3 mln. De belangrijkste oorzaken van de toename zijn:

- € 0,5 mln. hogere structurele lasten door formatie uitbreiding als gevolg van ontwikkeling omgevingswet en wet kwaliteitsborging en beheer vastgoedapplicatie en civiele kunstwerken & begraafplaatsen (Kadernota 2024);
- € 0,5 mln. structurele loonstijging door CAO ontwikkeling en indexering personeelsbudgetten;
- € 0,2 mln. incidentele lasten inhuur- en automatiseringskosten vanwege opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne;
- € 0,1 mln. hogere structurele softwarekosten door met name Cloudoplossing voor diverse applicaties en aanschaf van een Cloud licentie voortvloeiend uit de omgevingswet.

Wat mag het Programma Overhead kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-9.092	-9.713	-11.183	-10.889	-10.932	-10.748
Baten	672	250	232	232	232	232
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-8.420	-9.462	-10.950	-10.656	-10.699	-10.515
Toevoeging aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	387	288	571	221	221	0
Mutaties reserves	387	288	571	221	221	0
Gerealiseerd resultaat	-8.033	-9.174	-10.379	-10.435	-10.478	-10.515

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie		Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
0.4	Ondersteuning organisatie	-8.420	-9.462	-10.950	-10.656	-10.699	-10.515
0.10	Toevoeging/onttrekking reserves	387	288	571	221	221	0
	Resultaat	-8.033	-9.174	-10.379	-10.435	-10.478	-10.515

CUP en nieuw beleid

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Incidenteel				Structureel			
Addendum CUP 2022-2026:								
Intensiveren verkrijgen subsidies (0,7 fte)					74,0	74,0	74,0	74,0
Nieuw beleid 2024:								
5.1 Formatie vastgoedapplicatie (0,1 fte)					6,5	6,5	6,5	6,5
5.2 Sharepoint migratie (0,5 fte)	100,0				46,0	46,0	46,0	46,0
5.3 Inhuurbudget ICT					50,0	50,0	50,0	50,0
5.4 Telefonie managed services					10,0	10,0	10,0	10,0
5.5 Harmoniseren arbeidsvoorwaarden BLP					132,0	132,0	132,0	132,0
5.6 Herstel capaciteit HRM (2 fte)					170,0	170,0	170,0	170,0
5.7 Directiesecretaris (0,67 fte)					61,0	61,0	61,0	61,0
5.8 Herstel secretariële en administratieve ondersteuning (1,89 fte)					147,0	147,0	147,0	147,0
5.9 Secretariële ondersteuning wethouders (0,67 fte)					49,0	49,0	49,0	49,0
5.10 Op orde brengen ICT (1 fte)					100,0	100,0	100,0	100,0
5.11 Herstel juridische ondersteuning (0,5 fte)					49,0	49,0	49,0	49,0
5.12 Faciliteiten ontwikkeling OR (0,22 fte)					24,0	24,0	24,0	24,0
5.13 Tijdelijke uitbreiding teammanagement (1 fte)	117,0	117,0	117,0					
5.14 Busines control (0,5 fte)					52,0	52,0	52,0	52,0
5.15 Organisatieadviseur (1 fte)	104,0	104,0	104,0					
5.16 Communicatieadviseur (0,67 fte)					65,0	65,0	65,0	65,0
5.17 Webredacteur (1 fte)					73,0	73,0	73,0	73,0
5.18 Extra formatie facilitair servicepunt (0,22 fte)					13,0	13,0	13,0	13,0
5.19 Online tool rechtmatigheid					5,0	5,0	5,0	5,0
	321	221	221	0	1.127	1.127	1.127	1.127

BBV indicatoren

De verplichte op te nemen beleidsindicatoren komen voor de programma's van de bron waarstaatjegemeente.nl. Voor het onderdeel bestuur en organisatie zijn ook vijf indicatoren ontwikkeld die echter door de gemeente uit de eigen gegevens of de eigen begroting overgenomen moeten worden, omdat er geen landelijke bron beschikbaar is.

Omschrijving	Werkelijk 2022	Begroting primitief 2023	Begroting primitief 2024
Formatie (FTE) per 1.000 inwoners	5,0 fte	5,4 fte	5,9 fte
Bezetting (FTE) per 1.000 inwoners	4,8 fte	4,7 fte	4,9 fte
Apparaatskosten per inwoner	€ 584,28	€ 578,17	€ 685,22
Kosten inhuur externen als % van totale loonsom plus totale kosten inhuur externen.	23,2%	4,2%	6,0%
Overhead (% van de totale lasten)	10,7%	11,7%	12,4%

Indicator: Formatie (FTE) per 1.000 inwoners

Toelichting: Uitgangspunt is het vastgestelde/toegestane formatieplan gedurende het jaar 1 FTE is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Bron: Eigen gegevens

Indicator: Bezetting (FTE) per 1.000 inwoners

Toelichting: Voor de begroting is het uitgangspunt de werkelijke bezetting van medio 2023.

Bron: Eigen gegevens

Indicator: Apparaatskosten per inwoner

Toelichting: Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten en dergelijke voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Bron: Eigen begroting

Indicator: Kosten inhuur externen als % van totale loonsom plus totale kosten inhuur externen.

Toelichting: Het betreft onder andere inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detachering. Dit kan inhuur zijn voor tijdelijke vervanging of specialistische kennis. Kenmerkend is dat de inhuurkracht een plaats krijgt in de hiërarchie van de organisatie.

Bron: Eigen begroting

Indicator: Overhead (% van de totale lasten)

Toelichting: Dit betreft de verantwoorde overheadkosten (exclusief reservemutaties). Deze kosten moeten worden gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).

Bron: Eigen begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemeen

In de vier programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft de gemeente ook lasten en baten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het betreft de algemene uitkering, de algemene belastingen, de financiering, de onvoorzien uitgaven, de stelposten en de vennootschapsbelasting. Deze nemen we op bij de Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Onderstaand geven wij een toelichting per taakveld.

0.5 Treasury

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Rente inkomsten uitgezette leningen duurzaamheid scholen	11	10	9	9
Rente inkomsten overig	416	416	416	405
Rente lasten aangetrokken leningen duurzaamheid scholen	-8	-8	-8	-8
	419	418	417	406
Dividenduitkering Vitens	63	63	63	63
Resultaat begroting	481	481	480	469

0.61 en 0.62 Onroerende zaakbelastingen

De opbrengst van de OZB stijgt met 6% inflatiecorrectie. Daarnaast neemt de opbrengst toe als gevolg van besluitvorming bij de Kadernota om de opbrengst in 2024 met € 1,1 miljoen extra te verhogen.

0.64 Overige belastingen

De tarieven van de precariobelasting stijgen met 6% inflatieverhoging.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Algemeen

De algemene uitkering vormt de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. De totale omzet in deze begroting wordt geraamd op € 87,9 miljoen. Het aandeel van de algemene uitkering hierin is circa 54%. Ter vergelijking: de algemene belastingen zorgen voor circa 12% van de inkomsten. Deze verhoudingen geven aan dat de afhankelijkheid van gemeenten van de algemene uitkering groot is. Op taakveld 0.7 "Algemene Uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds" wordt voor 2024 een bedrag geraamd van € 49.791.700. Dit bedrag bestaat uit de algemene uitkering van € 47.513.700, de Integratie-Uitkering Participatie van € 1.416.100, overige decentralisatie- en Integratie-Uitkeringen € 263.300 en een stelpost aan de uitgavenkant van € 598.600 voor onder andere taakmutaties gemeentefonds en het rekentarief WOZ.

Meerjarenperspectief algemene uitkering

De algemene uitkering wordt voor 2024 geraamd op € 47.513.700. Het meerjarenperspectief over de periode 2024-2027 laat zien dat de algemene uitkering stijgt tot € 48.138.000 in 2025 en in de jaren daarna terugvalt naar respectievelijk € 44.314.000 in 2026 en € 45.618.000 in 2027. De stijging in 2025 wordt veroorzaakt door een toename van het accres als gevolg van de hogere verwachte rijksuitgaven op basis van het regeerakkoord en de vastgestelde voorjaarsnota. De toename van het accres ligt voor deze jaarschijf hoger dan de korting op het gemeentefonds als gevolg van de herijking. Per saldo neemt de Algemene Uitkering hierdoor toe. Vanaf 2026 daalt de Algemene uitkering als gevolg van het vervallen van de trap op trap af systematiek en het onverkort doorvoeren van de opschalingskorting die tot en met 2025 tijdelijk was opgeschort.

Omdat wij vanaf 2022 tegen constante prijzen ramen, wordt het jaarlijks cumulerende effect van de loon- en prijsstijgingen alleen voor 2024 meegenomen en heeft dit in meerjarenperspectief voor 2025 en verder geen invloed op de hoogte van de Algemene Uitkering.

Middelen jeugdzorg

Gemeenten en het Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de hervormingsagenda Jeugd. Het kabinet heeft het ingroei-pad voor de besparingsopgave via de meicirculaire met € 285 miljoen verzacht (€ 89 mln. in 2024 en € 196 mln. voor 2025) waarmee de totaal te realiseren besparing voor die jaren € 375 miljoen bedraagt. In afwachting van het definitieve akkoord is voor 2024 € 1,36 miljard en voor 2025 € 859 miljoen aan de Algemene Uitkering toegevoegd. De middelen voor 2026 en verder blijven gereserveerd en worden pas beschikbaar gesteld na advies van de deskundigencommissie en besluitvorming daarover. In onze begroting hebben we rekening gehouden met deze middelen en is daarvoor op de stelpost taakmutaties een bedrag opgenomen.

Macro bedragen x € 1 mln.

Extra middelen Jeugdzorg	2024	2025	2026	2027
Extra middelen Jeugdzorg toegezegd	1.828	1.828	1.828	1.828
Korting dossiers met overeenstemming	-375	-375	-961	-1.017
Ministerie VWS uitvoeringskosten hervormingsagenda	-93	-94		
Korting dossiers zonder overeenstemming	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Invoeren inkomensafhankelijke bijdrage	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aanvullende maatregelen Coalitieakkoord	0	-500	-500	-511
Totaal aanvullende rijksmiddelen Jeugd	1.360	859	367	300
Opnemen taakstelling in gemeentebegroting	0	500	500	511
sub-totaal netto extra middelen	1.360	1.359	867	811

Bovenstaande bedragen zijn indicatief en kunnen nog wijzigen als gevolg van nieuwe afspraken tussen het Rijk en VNG in het kader van de hervormingsagenda Jeugd. De jeugdzorg blijft een dossier met een hoog risicoprofiel. Dit komt ook door de beperkte invloed die we hebben op zowel de toename van de jeugdzorgkosten als de door het Rijk ingeboekte kortingen. Hoewel er een principeakkoord ligt op de hervormingsagenda Jeugd en we ons daar als Leusden aan committeren, blijft de financiële impact op onze begroting onzeker. We zullen actief onze bijdrage leveren aan deze hervorming met als uitgangspunt goede hulp en ondersteuning voor jeugdigen.

Herijking Gemeentefonds

Vanaf 2023 zijn de nieuwe verdeelmodellen van het Gemeentefonds ingevoerd. De daarmee gepaard gaande herverdeeleffecten zijn verwerkt in de begroting. Op basis van de laatste gegevens gaat het voor Leusden om een totaal nadelig herverdeeleffect van € 74,70 per inwoner., i.c. € 2,28 mln. Dit effect is middels een suppletie-uitkering afgetopt tot een maximum van € 37,50 per inwoner waarbij een ingroei pad is gehanteerd van € 7,50 per inwoner in 2023 en € 15 per inwoner voor 2024 en 2025.

Begin 2025 zal een evaluatie plaatsvinden van de doorgevoerde herijking. Daarnaast zal er tussentijds onderhoud aan het verdeelmodel worden gepleegd waarmee uitvoering wordt gegeven aan de aanbevelingen van de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB). Het gaat daarbij onder andere om nader onderzoek naar de door het Rijk gehanteerde uitgangspunten, kenmerken en maatstaven van de nieuwe modellen (o.a. centrum functie, overige eigen middelen). Mogelijke wijzigingen in de verdeelmodellen hebben directe gevolgen voor de omvang van de Algemene Uitkering voor Leusden.

Meicirculaire 2023

De raming van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2023. De meicirculaire verscheen na het opstellen van de Voorjaarsnota 2023. Vlak voor het afronden van deze begroting is de septembercirculaire 2023 verschenen. De financiële gevolgen van deze circulaire worden verwerkt in de voorjaarsnota 2024 en hierover wordt separaat gerapporteerd via de raadsinformatiebrief.

In de memo meicirculaire 2023 is het budgettaire resultaat van de meicirculaire weergegeven:

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Bijstelling accessen	1.484	1.468	1.223	1.288
Afslag loon- en prijsstijgingen jaarschijf 2024	-1.160	-1.157	-1.157	-1.157
Structureel maken toename accres 1 mlrd.	-	-	-	1.255
Resultaat begroting	324	311	66	1.386

Accres ontwikkeling

Op basis van eerder gemaakte afspraken tussen gemeenten en het Rijk, is het volumedeel van het accres bevroren tot en met 2025. Vanaf 2026 ontstaat er veel onduidelijkheid voor de gemeenten omdat vanaf dan de reguliere normeringssystematiek van samen "trap op trap af" wordt losgelaten. Daardoor neemt voor Leusden de uitkering uit het Gemeentefonds af van € 49,7 mln. naar € 45,7 mln. Dit leidt tot een disbalans tussen de uit te voeren taken en de daarvoor beschikbare middelen. Onder leiding van Dhr. Rinnooy Kan is de taskforce "Taken en Middelen" opgericht. Deze taskforce zal gemeenten ondersteunen in het gesprek met het Rijk door het in beeld brengen van de consequenties van het tekort vanaf 2026 en door voorstellen te doen over de wijze waarop taken en middelen structureel in balans kunnen worden gebracht.

Vanaf 2027 is het voorstel om het volumeaccres te baseren op een historisch gemiddelde (8 jaar) van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Vooralsnog heeft het Rijk daarvoor een budget gereserveerd van € 150 miljoen in 2027 oplopend tot € 300 mln. vanaf 2028 en verder. Deze middelen zijn nog niet via het Gemeentefonds beschikbaar gesteld. Aan de andere kant hebben wij aan de uitgavenkant van de begroting voor de jaarschijven ook nog geen rekening gehouden met de extra kosten als gevolg van areaaluitbreidingen die nodig zijn.

Financiële verhoudingen Gemeente - Rijk

Vanaf 2026 ontstaat er grote financiële onzekerheid voor gemeenten over de te verwachten middelen vanuit het Rijk. De recente val van het kabinet Rutte maakt deze onzekerheid alleen maar groter. Er circuleren ombuigingsvoorstellen bij het ministerie van Financiën waarbij gemeenten onevenredig hard zullen worden getroffen als deze door een nieuw kabinet zouden worden overgenomen. Het gaat daarbij onder meer om uitnames uit het gemeentefonds als gevolg van het terugdraaien van de compensatiemiddelen voor het financieel ravijn vanaf 2026, het naar voren halen van het financieel ravijn, korting op apparaatskosten van gemeenten, taakstellende efficiencykortingen op WMO middelen door WLZ taken ook bij de gemeenten neer te leggen, het korten van relatief rijke gemeenten, etc. Afhankelijk van de komende verkiezingsuitslagen en het daaruit voortvloeiende nieuwe regeerakkoord, zullen deze vanaf 2024 mogelijk een forse financiële impact kunnen hebben op de gemeentefinanciën.

Zowel het ROB als het Centraal Plan Bureau (CPB) hebben in het kader van de op te stellen verkiezingsprogramma's richting de politiek aangegeven dat gemeenten te weinig middelen hebben om de huidige taken naar behoren uit te kunnen voeren. Het ROB adviseert het nieuw te vormen kabinet om te investeren in de financiële relatie met haar medeoverheden en gemeenten meer duidelijkheid te geven over hun financiële situatie na 2026.

0.8 Overige baten en lasten

Onder dit taakveld vallen de stelposten, waaronder loon- en prijsstijgingen en het Centraal knelpuntenbudget, de post onvoorziene uitgaven algemeen en de incidentele baten en lasten. Hieronder geven wij een totaaloverzicht.

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Stelposten	-1.800	-1.886	-1.976	-1.995
Onvoorziene uitgaven algemeen	-63	-65	-65	-65
Incidentele baten en lasten	7	7	7	7
Totaal	-1.856	-1.944	-2.034	-2.053

Stelposten

In de begroting is een aantal stelposten opgenomen. Onderstaand geven wij u een totaaloverzicht.

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
1. Loon- en prijsstijgingen	-1.399	-1.403	-1.430	-1.449
2. Centraal knelpuntenbudget (personeelslasten)	-300	-300	-300	-300
3. 0,5% buffer (personeelslasten)	-77	-153	-229	-229
4. Nieuw beleid	-24	-30	-17	-17
Totaal stelposten	-1.800	-1.886	-1.976	-1.995

De belangrijkste stelposten lichten wij kort toe:

ad 1. Op deze stelpost is een buffer voor te verwachte loon- en prijsstijgingen opgenomen die nog niet functioneel (op de betreffende budgetten) kan worden geraamd.

ad 2./3. Het betreft hier in de begroting opgenomen stelposten voor het opvangen van personele knelpunten als gevolg van vacatures, ziekte of capaciteitstekort (centraal knelpuntenbudget) en het opvangen van autonome loonstijgingen (periodieken) e.d.

ad. 4. Op deze stelpost zijn de budgetten voor Nieuw beleid opgenomen die nog niet functioneel konden worden geraamd.

Onvoorzienne uitgaven algemeen

Deze stelpost is bedoeld voor incidentele aanwending gedurende het begrotingsjaar. De raming 2024 is gebaseerd op een bedrag van € 2 per inwoner en bedraagt afgerond € 63.000 (31.674 inwoners x € 2).

Incidentele baten en lasten

Dit zijn baten en lasten die niet aan een specifiek taakveld zijn toe te rekenen.

0.9 Vennootschapsbelasting

Onder dit taakveld worden de geraamde lasten vennootschapsbelasting opgenomen naar aanleiding van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor overheden per 1 januari 2016. De raming die is opgenomen is de verwachte vennootschapsbelasting. Vrijwel het grootste gedeelte hiervan heeft betrekking op de opbrengsten van de grondexploitaties. Zie hiervoor ook de paragraaf 'Grondbeleid' opgenomen in deze begroting.

3.4 Economische promotie

Tot dit taakveld behoort de toeristenbelasting. De tarieven van de toeristenbelasting 2024 worden aangepast met 6% inflatiecorrectie.

6.3 Inkomensregelingen

Het betreft de kosten voor kwijtschelding van gemeentelijke heffingen.

Wat mag het Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien kosten?

In onderstaande tabel worden alle uitgaven en inkomsten van alle taken die vallen onder dit domein inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Lasten	-796	-965	-4.024	-3.217	-2.494	-3.674
Baten	54.434	55.236	62.671	63.313	59.142	60.461
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	53.639	54.271	58.647	60.096	56.648	56.787
Toevoeging aan reserves	-2.147	-4.129	-280	0	0	0
Onttrekking aan reserves	1.969	4.535	400	120	40	0
Mutaties reserves	-178	406	120	120	40	0
Gerealiseerd resultaat	53.461	54.677	58.767	60.216	56.688	56.787

Saldo taakvelden

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
0.5 Treasury	87	420	481	481	480	469
0.61 OZB woningen	4.635	4.888	6.267	6.404	6.455	6.477
0.62 OZB niet-woningen	3.378	3.482	3.963	3.963	3.963	3.963
0.64 Belastingen overig	-2	24	26	26	26	26
0.7 Alg. uitk. en overige uitk. gemeentefonds	45.241	45.678	49.792	51.107	47.698	47.844
0.8 Overige baten en lasten	239	-163	-1.792	-1.879	-1.969	-1.988
0.9 Vennootschapsbelasting	-10	-71	-85	0	0	0
3.4 Economische promotie	197	147	156	156	156	156
6.3 Inkomensregelingen	-128	-135	-160	-160	-160	-160
0.10 Toevoeging/onttrekking reserves	-178	406	120	120	40	0
Resultaat	53.461	54.677	58.767	60.216	56.688	56.787

BBV indicatoren

De verplichte beleidsindicatoren worden per domein weergegeven. De indicatoren staan op de website waarstaatjegemeente.nl en zijn daar ook te raadplegen. In onderstaande indicatoren wordt Leusden vergeleken met gemeenten van 25.000-50.000 inwoners. Op de website kunnen ook andere vergelijkingen worden gemaakt.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Gemiddelde WOZ waarde woningen (x€1.000)	321	341	360	391
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (in euro's)	598	707	723	776
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (in euro's)	605	726	740	795

Indicator: Gemiddelde WOZ waarde woningen (x€1.000)

Toelichting: De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek – Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Indicator: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (in euro's)

Toelichting: Het gemiddelde totaalbedrag per jaar in euro's dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bron: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)

Indicator: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (in euro's)

Toelichting: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Bron: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)

Gemeente Leusden

Paragrafen

Paragraaf A Lokale heffingen

Kader

In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke lokale heffingen de gemeente aan de inwoners en bedrijven mag opleggen. Leusden kent de volgende heffingen, op basis van door de raad vastgestelde verordeningen:

- Belastingen waarvan de opbrengst vrij besteedbaar is: OZB, toeristenbelasting, precariobelasting;
- Belastingen om kosten mee te verhalen: de bestemmingsheffingen en rechten. De opbrengst is niet vrij besteedbaar maar is gerelateerd aan een gemeentelijke zorgplicht of aan specifieke dienstverlening. Hiertoe behoren de afvalstoffenheffing + reinigingsrechten, rioolheffing, rioolaansluitrecht, leges, en lijkbezorgingsrechten.

In het Coalitieakkoord 2022-2026 is vastgelegd dat we bij het zoeken naar oplossingen voor tegenvallers pas in laatste instantie kijken naar lastenverzwaring door bijvoorbeeld verhoging van de OZB. Eerst wordt gekeken naar oplossingen binnen het beleidsterrein of domein waar een tekort ontstaat, vervolgens naar oplossingen binnen de hele begroting, pas daarna naar lastenverzwaring.

Voor gemeentelijke dienstverlening en activiteiten waar dat van toepassing is blijft het principe van het streven naar kostendekkendheid uitgangspunt.

Bestuurlijke samenvatting

De tarieven stijgen met 6% inflatie. Daarnaast wordt bij de OZB een opbrengststijging van € 1,1 miljoen doorgevoerd. Het tarief van de afvalstoffenheffing (vaste deel) stijgt met € 47,00. Het rioolheffing tarief stijgt met € 15,20. Bij elkaar genomen verwachten we voor Leusdense huishoudens met eigen woning een woonlastentoename van gemiddeld ruim 19%. De lokale woonlasten blijven in 2024 beneden het landelijk en provinciaal gemiddelde.

Uitgangspunten tarieven 2024

De volgende uitgangspunten zijn toegepast:

- Inflatie: aanpassing van tarieven van belastingen en heffingen met 6%;
- OZB: doorvoeren van de extra OZB-opbrengststijging ad € 1,1 miljoen waartoe de raad bij amendement heeft besloten bij de behandeling van de Kadernota 2024. Hierbij wordt de verhouding 80 : 20 toegepast oftewel € 880.000 via tariefstijging bij de woningen en € 220.000 bij de niet-woningen (kantoren, winkels, bedrijven);
- Afvalstoffenheffing: het overschot in de egalisatievoorziening, zijnde het bedrag boven de voor deze voorziening vastgestelde minimumnorm van € 100.000, wordt aan de inwoners teruggeven via verlaging van het vaste tarief.

Kwijtschelding

Voor inwoners met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid om voor kwijtschelding in aanmerking te komen. Gehele of gedeeltelijke kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De gemeente voert een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid. Daar waar de wetgever verruiming toestaat, zoals bijvoorbeeld voor kleine ondernemers/ZZZP-ers, passen we die toe.

Afvalstoffenheffing

In de reinigingsbegroting zijn budgetten bijgesteld als gevolg van diverse ontwikkelingen. Per saldo stijgen de kosten van de afvalinzameling en -verwerking in 2024. Als gevolg hiervan neemt het vaste tarief van de afvalstoffenheffing toe met € 25.

Vanuit de egalisatievoorziening wordt in 2024 een overschot van € 24.000 aan de inwoners terug gegeven via

verlaging van het vaste tarief. Dit betekent dat eenmalig een korting van € 2 wordt toegepast. In 2023 werd een eenmalig overschot van € 326.000 teruggeven wat een korting van € 24 opleverde. Doordat de korting in 2024 veel lager is dan in 2023 stijgt het tarief per saldo met € 22 ten opzichte van 2023. De variabele tarieven blijven ongewijzigd.

Bij een variabel tarief van € 1,60 voor een 60 liter afvalzak betaalt een huishouden naar verwachting gemiddeld € 267,20 aan afvalstoffenheffing: € 240 (vast tarief) + gemiddeld 17 aanbiedingen x 1,60 = € 27,20 (variabel tarief).

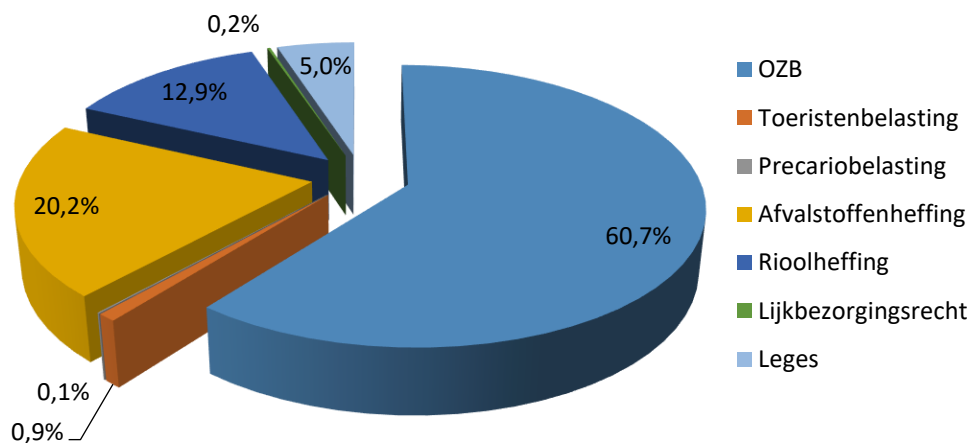
Rioolheffing

Op grond van het CUP 2022-2026 is een subsidieregeling groene daken ingesteld. De structurele kosten ad € 50.000 worden vanaf 2024 gedekt door de rioolheffing te verhogen. Verder wordt aan de heffing € 47.000 meer overhead toegerekend.

Opbrengst

	Begroting 2024:	Beleidsmatige aanpassing:	Kwijtschelding:	Opbrengst inclusief kwijtschelding:
Belastingen:				
- OZB	9.517.000	1.100.000		10.617.000
- Toeristenbelasting	155.800			155.800
- Precariobelasting	25.600			25.600
Heffingen en rechten:				
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht	3.658.600	- 24.000	- 100.000	3.534.600
- Rioolheffing	2.216.000	97.000	- 60.000	2.253.000
- Riolaansluitrecht	5.000			5.000
- Lijkbezorgingsrechten	39.700			39.700
- Leges	878.800			<u>878.800</u>
Totaal:				17.509.500

Procentuele verdeling lokale heffingen

Ontwikkeling lokale lastendruk

Tot de gemeentelijke woonlasten worden gerekend de bedragen die huishoudens betalen aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. In de tabel hieronder is aangegeven hoe de ontwikkelingen voor een gemiddeld Leusdens huishouden uitwerken op basis van de genoemde uitgangspunten. Het gaat om eigenaren/bewoners van een woning met gemiddelde WOZ-waarde en om woninggebruikers/huurders. Voor elk afzonderlijk huishouden zal de feitelijke lastenontwikkeling anders kunnen zijn dan in het overzicht hierna vermeld. Het is afhankelijk van de waarde van de eigen woning ten opzichte van het gemiddelde, van het aanbodgedrag van restafval, en van de vraag of men in

aanmerking komt voor kwijtschelding. Met inachtneming van deze kanttekeningen ontstaat het volgende beeld van de ontwikkeling van de woonlastendruk:

Woonlastendruk	2023	2024	%
OZB, gemiddelde WOZ-waarde € 447.100 *)			
- woningeigenaren:	€ 395,24	€ 482,87	+22,2%
Afvalstoffenheffing			
- gemiddeld per huishouden:	€ 220,20	€ 267,20	+23,6%
Rioolheffing:	€ 147,50	€ 162,70	+10,3%
Totaal:			
1. Woninggebruikers/huurders:	€ 367,70	€ 429,90	+ 16,9%
2. Woningeigenaren/-gebruikers:	€ 762,94	€ 912,77	+ 19,6%

*) per 1-1-2022, bron: GBLT

Op basis van deze cijfers stijgen de woonlasten voor huishoudens met een eigen woning gemiddeld met 19,6%. Voor huurders nemen de aan de gemeente te betalen woonlasten gemiddeld toe met 16,9%.

Kostenonderbouwingen heffingen

Het BBV schrijft voor dat in deze paragraaf een overzicht van baten en lasten wordt opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. De overzichten treft u hierna aan (alle bedragen zijn x € 1.000).

1. Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	
<u>Kosten taakvelden:</u>	
2.1 Verkeer en vervoer (vegen)	95
6.3 Inkomensregelingen (kwijtschelding)	100
7.3 Afval	3.156
<u>Baten taakvelden:</u>	
7.3 Afval	-/- 642
Netto kosten	2.709
<u>Overig toe te rekenen kosten:</u>	
Overhead	348
Rente	12
BTW	<u>590</u>
Totale kosten	3.659
Opbrengst heffingen:	3.635
Bijdrage uit egalisatievoorziening:	<u>24</u>
	3.659
Dekking	100%

Beleidsuitgangspunten reinigingsheffingen:

- De gemeente streeft naar kostendekkendheid op begrotingsbasis.
- Overschotten en tekorten die jaarlijks bij de jaarrekening ontstaan worden verrekend met de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. De buffer van deze voorziening is vastgesteld op € 100.000. Dit is de norm voor de ondergrens. Als in de voorziening een overschot ontstaat ten opzichte van deze norm dan wordt dit bij de tariefstelling in het eerstvolgende jaar betrokken. In 2024 wordt € 24.000 aan de inwoners teruggegeven ten laste van de voorziening.
- Veegkosten worden voor 25% toegerekend.

2. Rioolheffing	
<u>Kosten taakvelden:</u>	
2.1 Verkeer en vervoer (vegen)	190
6.3 Inkomensregelingen (kwijtschelding)	60
7.2 Riolering	<u>1.426</u>
	1.676
<u>Overig toe te rekenen kosten:</u>	
Overhead	328
BTW	<u>314</u>
Totale kosten	2.318
Opbrengst heffingen:	2.318
Dekking	100%

Beleidsuitgangspunten rioolheffing:

- De gemeente streeft naar kostendekkendheid over de totale looptijd van de riolering.
- De kostendekkendheid van de riool- en waterzorgtaken wordt periodiek bepaald en cijfermatig onderbouwd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). De saldi worden jaarlijks toegevoegd dan wel onttrokken aan de voorziening egalisatie rioolbeheer.
- Veegkosten worden voor 50% toegerekend.

3. Lijkbezorgingsrechten	
<u>Kosten taakveld:</u>	
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	156
<u>Overig toe te rekenen kosten:</u>	
Overhead	67
BTW	<u>21</u>
Totale kosten	244
<u>Opbrengst heffingen:</u>	
Dekking	39
	16%

4. Leges	Kosten taakvelden	Overhead	BTW	Totale kosten	Opbrengst leges	Dekking %
Hoofdstuk 1						
1. burgerlijke stand	30	12	2	44	36	82%
2. reisdocumenten	198	148		346	344	99%
3. rijbewijzen	123	65		188	140	74%
4. verstrekkingen BRP	8	8		16	10	77%
5. overige publiekszaken	37	17		54	30	63%
6. alg. en juridische zaken	25	25		50	19	38%
7. telecomunicatie	43	44		87	50	57%
8. verkeer en vervoer	-				-	
9. diversen	-				-	
Hoofdstuk 2						
omgevingsvergunningen bouwact.	310	176	23	509	463	91%
overige activiteiten	42	35		77	25	32%
Hoofdstuk 3						
1. horeca	14	14		28	4	14%
2. seksbedrijven	-				-	
3. evenementen	22	22		44	3	7%
4. kinderopvang	4			4	4	100%
5. winkeltijdenwet	-				-	
Totaal	856	566	25	1.447	1.128	78%

Beleidsuitgangspunten leges:

De gemeente streeft naar kostendekkendheid van de leges op verordening niveau, met de mogelijkheid van kruissubsidiëring tussen onderdelen van de tarieventabel. Bij dit streven wordt opgemerkt dat het in een aantal gevallen niet opportuun is om dekkende tarieven te rekenen uit oogpunt van maatschappelijke aanvaardbaarheid of doelstellingen die de gemeente met bepaalde vergunningen nastreeft. Voorbeelden zijn het verlenen van APV-vergunning zoals voor het houden van een collecte waarvan de opbrengst bestemd is voor een ideëel doel, en het verlenen van een kapvergunning. In deze gevallen ligt voor de hand om tarieven beneden de kostprijs vast te stellen, ook ter beperking van het risico dat de betreffende vergunning niet meer zal worden aangevraagd.

Voor de tariefstelling van reisdocumenten en rijbewijzen wordt aangesloten bij de wettelijke voorschriften voor maximaal toegestane tarieven. Dit vormt eveneens een beperking om dekkende tarieven vast te stellen.

Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is te omschrijven als 'de mate waarin de gemeente Leusden in staat is middelen vrij te maken om (incidentele) financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaande beleid inzake de gemeentelijke dienstverlening'. Het weerstandsvermogen is een financieel vangnet voor optredende gevolgen van risico's die niet goed kunnen worden afgedekt op basis van het gevoerde risicomanagement. In deze paragraaf geven wij u inzicht in de risico's van de gemeente, het beschikbare en het benodigde weerstandsvermogen.

Beleidskader

Het beleid is vastgelegd in de [Nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2010](#). Er wordt onderscheid gemaakt in risico's van de algemene dienst en die van het grondbedrijf.

Risico's en benodigd weerstandsvermogen Algemene dienst

Het benodigde weerstandsvermogen is in beginsel genormeerd op 10% van de omzet van de algemene dienst (exclusief sociaal domein), tenzij de financiële kwantificering van de risico's hoger is dan dit bedrag. Voor 2024 is dit aan de orde. Dit komt voornamelijk door de toevoeging van risico's binnen het sociaal domein.

Zoals in de jaarrekening 2022 al is vermeld is door het vervallen van de risicoverevening voor hoog specialistische zorg tussen de regiogemeenten geen bedrag meer opgenomen in de exploitatiebegroting. Het vormt echter nog wel een risico die een grote financieel impact kan hebben. Dit risico is nu onderdeel van de risico-inventarisatie en het gewenste weerstandsvermogen.

Daarnaast is bij deze begroting het risico toegevoegd dat het rijk haar garantiestelling m.b.t. een verlaging van de jeugdzorgkosten niet nakomt of niet na kan komen. In de meicirculaire 2023 heeft het Rijk namelijk nu al een structurele korting van € 500 miljoen macro, zijnde € 500.000 voor Leusden, ingeboekt op de jeugdzorgkosten vanaf het jaar 2025. Het rijk staat garant voor de verlaging van de jeugdzorgkosten. Omdat er nog veel onzeker is, heeft deze toezegging een hoog risico. Het betreft een bedrijfsvoeringrisico, daarom wordt het jaarlijkse risicobedrag twee keer opgenomen.

De belangrijkste risico's zijn in beeld gebracht aan de hand van een drietal scenario's, namelijk het optimistische scenario, het pessimistische scenario en het midden scenario.

De norm zetten wij af tegen de geïnventariseerde risico's aan de hand van het midden scenario om te bepalen of de norm niet te laag is gesteld. Hiervoor zijn de belangrijkste risico's van de algemene dienst meerjarig in beeld gebracht en worden ze in relatie gebracht met het berekende benodigde weerstandsvermogen op basis van onderstaande financiële kwantificering.

bedragen x € 1.000

	Risico	Bedrag
1	Algemene uitkering	1.954
2	Jeugdzorg	3.481
3	Verbonden en gerelateerde partijen	375
4	WMO	370
5	Bedrijfsvoeringrisico's	360
6	Grote projecten en onderhoud kapitaalgoederen	250
7	Werk, inkomen & participatie	210
8	Pensioenen & wachtgeld wethouders	180
9	Fiscale risico's	150
10	Leningen en garanties	100
	Overige risico's	100
	Totaal	7.530

Ontwikkeling risicoprofiel

Het risicoprofiel is wederom verder toegenomen. Enerzijds komt dit door onzekerheden vanuit het Rijk. Vooral bij de Algemene Uitkering en de herijking daarvan, maatregelen en inmenging van het Rijk binnen het Sociaal domein en de Rijksbijdrage voor de energietransitie. Hierover is nu meer duidelijkheid tot en met 2025, maar deze bijdragen zijn niet afdoende om de alle kosten van de gemeentelijke energietransitie te bekostigen.

Anderzijds hebben we te maken met externe ontwikkelingen die veel impact gaan hebben op onze bedrijfsvoering. Dit betreft vooral de arbeidsmarkt, de inflatie en daarbij in het bijzonder de hogere energieprijzen. Investerings en onderhoud in gebouwen, civiel en infra zullen onvoorspelbaar duurder worden. Het tekort aan medewerkers kan de realisatie van de begroting vertragen. Het hogere risicoprofiel vertaalt zich ook in een hoger gewenst weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandsvermogen Algemene dienst

Het geprognoteerde beschikbare weerstandsvermogen voor het afdekken van de risico's bij de algemene dienst wordt gevormd door de Algemene Reserve (basisdeel). Deze bedraagt per 31-12-2024 € 11.055.000.

Ratio weerstandsvermogen Algemene dienst per 31-12-2024

Wij drukken het weerstandsvermogen uit in een ratio. Met behulp van dit verhoudingsgetal wordt bepaald of het weerstandsvermogen toereikend is. De gemeente streeft naar een ratio van 1,0 met een ondergrens van 0,8. Komt de ratio onder de ondergrens dan wordt binnen een jaar door het college een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie:

De ratio van 1,47 valt boven de ondergrens. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Risico's Grondbedrijf

In de actualisatie 2023 van de diverse grondexploitaties zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van grondexploitaties.

Benodigd weerstandsvermogen Grondbedrijf

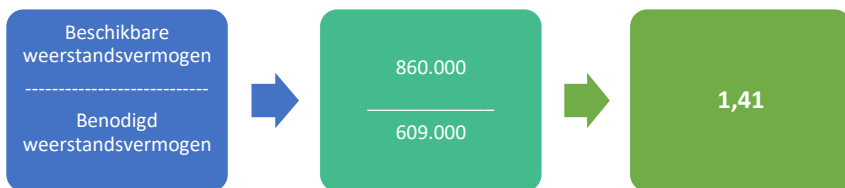
In de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is beschreven hoe de norm voor het benodigde weerstandsvermogen wordt berekend. Voor 2024 is het benodigde weerstandsvermogen grondbedrijf genormeerd op € 609.000.

Beschikbare weerstandsvermogen Grondbedrijf

Het beschikbare weerstandsvermogen grondbedrijf wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de Algemene Reserve Grondbedrijf. De geprognoteerde omvang van deze reserve bedraagt per 31 december 2024 € 860.000.

Ratio weerstandsvermogen Grondbedrijf per 31-12-2024

Evenals voor de Algemene Dienst wordt ook voor het Grondbedrijf uitgegaan van een ratio van minimaal 1,0 met een ondergrens van 0,8. Komt de ratio onder de ondergrens dan wordt binnen een jaar een voorstel gedaan om het beschikbare weerstandsvermogen te verhogen. De ratio wordt als volgt berekend:

Conclusie:

De ratio van 1,41 valt boven de ondergrens. Het weerstandsvermogen is toereikend.

Grondbedrijf	2023	2024	2026
Aanwezige weerstandscapaciteit per 31-12	758.000	860.000	705.000
Benodigde weerstandcapaciteit	609.000	609.000	600.000
Resultaat weerstandsvermogen	149.000	251.000	105.000
Ratio weerstandsvermogen	1,24	1,41	1,18

Kengetallen financiële positie

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de rekening of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de (ontwikkeling van de) financiële positie.

Bij de beoordeling van de kengetallen maken we gebruik van zogeheten ‘signaleringswaarden’ die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+ gemeenten en het gemeenschappelijk (provinciaal) financieel toezichtskader 2020. In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) horen. Wij zullen de kengetallen hieronder weergeven en indelen in onderstaande drie categorieën waarbij categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Signaalwaarden kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Kengetallen:			
Netto schuldquote	< 90 %	90 -130 %	> 130 %
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 -130 %	> 130 %
Solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
Grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
Structurele exploitatieruimte	> 1 %	0 - 1 %	< 0 %
Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

In de hierna opgenomen tabel zijn de voorgeschreven kengetallen vermeld en zijn de berekende Leusdense waarden en het verloop van deze waarden ingevuld. Daarna volgt per kengetal een korte uitleg en wordt op de uitkomst en situatie voor Leusden ingegaan. Deze kengetallen zijn gebaseerd op de begroting 2024-2027.

Kengetallen:	Jaarr	Jaarr	Begr	Begr	MJR	MRJ	MRJ
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Netto schuldquote	13%	13%	28%	29%	25%	22%	21%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	10%	8%	23%	25%	21%	18%	18%
Solvabiliteitsratio	52%	54%	52%	49%	52%	53%	53%
Grondexploitatie	1%	4%	1%	1%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	0%	7%	0,6%	1,5%	2,9%	-1,7%	-1,8%
Gemeentelijke belastingcapaciteit	93%	86%	84%	97%	97%	97%	97%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente investeringsruimte heeft of juist op haar tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.

De netto schuldquote van Leusden neemt in meerjarenperspectief iets toe omdat door een aantal geplande investeringsprojecten waar we mogelijk financiering voor moeten aantrekken. Toch blijft onze netto schuldpositie laag en financieel gezond.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Het aandeel doorgeleende gelden (de leningen voor o.a. duurzaamheidsleningen) is voor Leusden relatief beperkt waardoor de uitkomst van dit kengetal niet of nauwelijks afwijkt van de netto schuldquote. Dit geeft aan dat het 'terugbetalingsrisico' gering is.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 30% en 80%. Leusden bevindt zich binnen deze bandbreedte.

Grondexploitatie

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren omvat. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar. Voor 2025 en verder heeft het kengetal een waarde van 0 omdat de grondexploitaties langzaam aflopen.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Deze posten zijn tijdelijk en/of hebben een eindig doel. Met andere woorden, er is een einddatum bekend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Het kengetal helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte onze gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. In de ratio's hierboven wordt zichtbaar dat vanaf 2026 de structurele exploitatieruimte onvoldoende is. Deze ratio's zijn gebaseerd op de begroting 2024-2027.

Gemeentelijke belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen om bijvoorbeeld opgetreden risico's op te vangen wordt vaak gerelateerd aan de totale lokale woonlasten. Daaronder worden verstaan de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Als dit percentage belastingcapaciteit laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. Waarbij opgemerkt dat afvalstoffen- en rioolheffing niet hoger mag zijn dan de totale kosten (maximaal de kostendekkendheid), voor OZB is er geen beperking tot verhogen.

Onderstaande tabel geeft de onbenutte belastingcapaciteit weer op basis van het landelijk gemiddelde in 2023. Het kengetal komt in 2023 op 86% wat overeenstemt met € 2,2 miljoen. De voorstellen in deze begroting leiden tot toename van onze lokale woonlasten (zie paragraaf lokale heffingen). Dit heeft als effect dat de onbenutte capaciteit in 2024 afneemt naar € 400.000. Het kengetal komt uit op 97%. Hierbij wordt opgemerkt dat op moment van opstellen van deze begroting de ontwikkeling van de landelijke en provinciale woonlasten in 2024 nog niet bekend is.

2024	Leusden 2024	Provincie Utrecht 2023	Nederland 2023
Woonlasten per jaar	€ 913	€ 1.020	€ 944
Verschil per jaar		-€ 107	-€ 31
Percentage		90%	97%
Onbenutte belastingcapaciteit			€ 400.000

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

De gemeente Leusden kent een sluitende begroting en het weerstandsvermogen is toereikend, hierdoor is er voldoende ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen. De schuldenlast van Leusden ten opzichte van de eigen middelen is relatief laag. Hierdoor is de druk van de rentelasten en de aflossing van geldleningen op de exploitatie laag te noemen. Daarnaast kent Leusden ten opzichte van het landelijk gemiddelde een lagere lokale lastendruk. De solvabiliteit is stabiel en meerjarig boven de norm. Het kengetal grondexploitatie geeft aan dat wij nog boekwaarden aan voorraad gronden hebben die door middel van verkopen moeten worden goedge maakt. In meerjarenperspectief droogt dit op. Daar staan wel toekomstige winstnemingen tegenover. Ook beschikken we voor onze grondexploitaties over voldoende weerstandsvermogen om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen. De structurele begrotingscapaciteit staat vanaf 2026 wel onder druk door de afnemende rijksinkomsten vanaf 2026 en als gevolg daarvan een begrotingstekort. De onbenutte belastingcapaciteit neemt in 2024 af van € 2.2 miljoen naar € 0.4 miljoen, maar blijft hiermee nog wel boven het landelijke gemiddelde. Overall is de vermogenspositie van de gemeente Leusden goed, echter het structureel evenwicht in de exploitatie vormt vanaf 2026 een risico.

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Op het gebied van kapitaalgoederen worden twee fasen onderscheiden:

- het verkrijgen (aanschaf) of vervaardiging van kapitaalgoederen;
- het onderhoud van kapitaalgoederen.

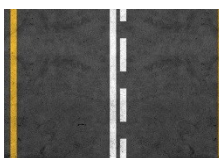
In deze paragraaf zijn de actuele ontwikkelingen en de benodigde middelen voor de instandhouding (onderhoud en vervanging) van de aanwezige kapitaalgoederen weergegeven. Het onderhoud van kapitaalgoederen bestaat uit twee soorten onderhoud: het dagelijks klein onderhoud, waarvan de kosten ten laste van de exploitatie komen en het groot onderhoud, waarvan de kosten ten laste worden gebracht van de gemeentelijke onderhoudsvoorzieningen.

Aan het einde van de paragraaf wordt kort ingegaan op de projecten met betrekking tot de kapitaalinvesteringen vanuit het GRP.

Beleidskader

Het beleidskader voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is in het jaar 2012 voor het eerst vastgelegd in de IBOR rapportage (Integraal Beheer Openbare Ruimte). De meest recentelijke onderhoudsactualisatie 2021-2024 is door de raad in haar vergadering van december 2021 vastgesteld. Bij het uitvoeren van het groot onderhoud wordt de kwaliteitsambitie 'basis' (B) nagestreefd. De na te streven kwaliteitsmaatstaven per discipline zijn in de onderhoudsactualisatie beschreven. De beleidsvoornemens voor het vakgebied van de riolering zijn vastgelegd in het GRP 2019-2023.

Kapitaalgoederen in Leusden

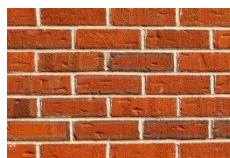
1.770.000 m² wegen

22 km watergangen

1.330.000 m² groen

27.000 m² gebouwen

260 km riolering

Ontwikkelingen

Actualisatie IBOR rapportage 2025-2028

Eind 2021 zijn de groot onderhoudsperspectieven geactualiseerd en vastgesteld door de raad.

De geactualiseerde onderhoudsramingen zijn vastgesteld voor de periode 2021-2024 en financieel doorgerekend tot en met het jaar 2032. In 2024 zullen de onderhoudsperspectieven voor de jaren 2025-2028 opnieuw geactualiseerd worden en ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad. Daarbij wordt een doorkijk geboden tot en met 2036.

De periodieke actualisatie van de IBOR-rapportage zorgt voor inzicht in werkzaamheden en maatregelen ten behoeve van de instandhouding van de aanwezige kapitaalgoederen. In de actualisatie worden zowel onderhouds- als vervangingsinvesteringen inzichtelijk gemaakt. Daarmee voldoet de begroting van de gemeente aan de BBV vereiste dat investeringen met maatschappelijk nut worden geactiveerd en – evenals investeringen met economisch nut - afgeschreven worden overeenkomstig de verwachte levensduur.

Uit te voeren werkzaamheden in 2024

We starten omstreeks Q2 2024 met de uitvoeringswerkzaamheden aan de burgemeester de Beaufortweg met een mogelijke uitloop naar 2025. De werkzaamheden in Leusden zuid noord fase 2 zijn in 2023 afgerond en opgeleverd waardoor er met fase 3 gestart kan worden. Verder starten we in Q3 2024 met de integrale aanpak van Hamersveld-Nieuw (Bomenbuurt).

De voorbereidingen voor de omvorming van Park Princenhof naar een park met een grotere recreatieve verblijfsfunctie zijn in 2023 gestart en de verwachting is om in de winterperiode 2023-2024 de groenvoorzieningen in het park aan te pakken en waar nodig om te vormen.

Voor 2023 stond de toplaagvervanging van veld 2, 3 en 5 van hockeyvereniging MHCL in de planning. Echter in overleg met de MHCL wordt gekeken of het mogelijk is om veld 2 om te vormen van een semi-waterveld naar een vol waterveld. Hierdoor is het vervangen van de toplaag van veld 2 uitgesteld. Verwachting is dat de velden in 2024 aan de beurt komen voor omvorming en of toplaag vervanging. Daarnaast staan voor 2024 de volgende werkzaamheden aan de buitensportaccommodaties gepland:

1. groot onderhoud aan het gravel op de softbalvelden van de Red Caps;
2. groot onderhoud aan de natuurgrasvelden 5 en 8 bij Roda '46;
3. groot onderhoud aan de handbalvelden van LHV.

Voor al deze werkzaamheden wordt eerst bekeken of ze daadwerkelijk nodig zijn of dat ze nog doorgeschoven kunnen worden. Voor natuurgrasveld 5 van Roda '46 speelt al langere tijd de wens van de vereniging om dit veld om te vormen naar een kunstgrasveld. Hierover worden nog gesprekken gevoerd met de vereniging.

In 2024 worden verder de verkeersreginstallatie op vijf kruispunten vervangen. De verkeersreginstallaties sturen de verkeerslichten aan en worden regulier vervangen omdat deze aan het einde van hun levensduur zijn. Het gaat om alle kruispunten met verkeerslichten op de Randweg (aansluiting A18 t/m Randweg – Zwarteweg - Flankement) en kruispunt Groene Zoom – Larikslaan. Na vervanging worden de verkeerslichten aangestuurd door de nieuwste intelligente software.

Actualiteit van de gemeentelijke beheerplannen

Voor de beheerplannen en de financiële doorrekening die hier op gebaseerd is, geldt dat alle beheerplannen in 2021 zijn geactualiseerd. Tijdens het actualiseren van de beheerplannen is vastgesteld dat er géén sprake is van achterstallig onderhoud waarbij er sprake is van kapitaalvernietiging of onveilige situaties. Wel komt het incidenteel voor dat niet altijd op alle onderhoudsdisciplines het beoogde kwaliteitsniveau van instandhouding wordt gehaald. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door capaciteitsproblemen en de daaruit volgende prioritering in de werkzaamheden van gemeentelijke projectleiders en werkvoorbereiders.. De lasten van groot onderhoud worden opgevangen middels de hiertoe ingestelde onderhoudsvoorzieningen. Hierbij worden de onderhoudsvoorzieningen op een dermate niveau gebracht dat het noodzakelijke geachte onderhoud voor een periode van 12 jaar (vanaf het jaar van actualisatie) plaats kan vinden.

Onderhoudsdiscipline	Beleidskader	Beheerplan	Actualisatiejaar
- waterbeheer	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- wegenbeheer	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- verkeersreginstallaties	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- civiele kunstwerken	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- gebouwenbeheer	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- groenonderhoud	Bomenplan 2012-2021	Groot onderhoud '21-'24	2024
	Groenbeheerplan 2019-2030		

Groot onderhoud '21-'24			
- speelvoorzieningen	Speelruimteplan 2011-2021 Uitvoeringsplan spelen 2020-2023	Groot onderhoud '21-'24	2024
- buitensportaccommodaties	Groot onderhoud '21-'24	Groot onderhoud '21-'24	2024
- riolering	GRP 2019-2023	GRP 2019-2023	2025
- openbare verlichting	Beleidsplan Openbare verlichting	Beleidsplan OVL '15-'24 Groot onderhoud '21-'24	2024
- ondergrondse afvalinzameling	Vervangingsplan '20-'30	Groot onderhoud '21-'24	2024

Uitvoering groot onderhoud

Onderstaande tabel geeft inzicht in de totale kosten voor het groot onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals opgenomen in de diverse programma's van de begroting. De uitgaven zijn inclusief indirecte kosten en BTW, daar waar de BTW kostprijsverhogend doorwerkt in de budgetten. De onderstaande budgetten zijn gebaseerd op de groot onderhoudsactualisatie 2021-2024. In de onderhoudsactualisatie zijn de benodigde instandhoudingskosten tot en met het jaar 2032 in beeld gebracht. De uit de onderhoudsvoorzieningen bekostigde onderhoudsbudgetten zijn verder met 6% geïndexeerd ten opzichte van 2023 vanwege prijsstijgingen. Deze indexatie is in de onderstaande budgetten verwerkt.

bedragen x € 1.000

Uitgaven groot onderhoud (incl. VAT en indexatie)	2024	2025	2026	2027
- Wegen	2.781	326	1.525	1.724
- Civiele kunstwerken en parkeerdekken	350	238	368	152
- Verkeersregelinstallaties	14	14	14	14
- Waterbeheer	59	65	94	312
- Groenbeheer	75	29	36	75
- Speelvoorzieningen	27	27	27	27
- Buitensportaccommodaties	177	40	47	40
Gebouwenbeheer				
- verhuurde panden	5	149	10	16
- algemeen gebruik	100	82	102	93
- binnensportaccommodaties	313	318	112	195
- cultureel / sociaal	146	119	49	27
- zwembad Octopus	670	232	54	388
Totaal budgetten groot onderhoud	4.717	1.639	2.438	3.063

Hoogte van de onderhoudsegalisatievoorzieningen

Het groot onderhoud aan de kapitaalgoederen wordt gedekt uit diverse onderhoudsegalisatievoorzieningen. De voorziene stand van de onderhoudsegalisatievoorzieningen per 1-1-2024 is hieronder opgenomen. Ook de voorziene stand van de voorziening egalisatie rioolbeheer is in de tabel opgenomen.

bedragen x € 1.000

Voorzieningen	2024
wegbeheer deklagen: bestrating	1.424
wegbeheer elementen: civiele kunstwerken	453
waterbeheer	500
gebouwenbeheer	1.213
buitensportterreinen	0
groenbeheer (en speelvoorzieningen)	115
egalisatie rioolbeheer	2.411
Totaal voorzieningen per 1-1-2024	6.116

Toevoegingen aan de onderhoudsegalisatievoorzieningen

Via de exploitatie worden jaarlijks middelen toegevoegd aan de diverse onderhoudsvoorzieningen. De structurele toevoeging aan de onderhoudsvoorziening (exclusief riolering) loopt in de meerjarenbegroting op naar € 3,3 mln. in het jaar 2027. Vanuit deze jaarlijkse dotatie kunnen naar huidige inzichten de in de onderhoudsactualisatie opgenomen instandhoudingsuitgaven tot en met het jaar 2032 worden bekostigd.

Vervangingsinvesteringen openbare ruimte

De raad heeft in december 2021 ingestemd met de uitgaven voor groot onderhoud én de benodigde vervangingsinvesteringen voor de periode 2021-2032. De in deze rapportage voorziene onderhoudsuitgaven en vervangingskredieten zijn verwerkt in de gemeentelijke begroting. De vervangingsuitgaven worden, evenals de uitgaven voor groot onderhoud, geïndexeerd met 6% ten opzichte van het begrotingsjaar 2023. In de onderstaande tabel staan de beoogde vervangingsinvesteringen weergegeven.

bedragen x € 1.000

Uitgaven vervangingsinvesteringen	2024	2025	2026	2027
Bekostiging vanuit de reserve vervangingsinvesteringen:				
- vervangen wegen	404	67	287	287
- vervangen civiele kunstwerken	38	-	-	-
- vervangen verkeersregelinstallaties	-	-	95	710
- vervangen groenvoorzieningen	225	225	225	225
- vervangen speelvoorzieningen	281	93	93	93
- vervangen buitensportaccommodaties (totaalrenovaties)		-	51	-
Bekostiging via de exploitatie:				
- vervangen masten en armaturen openbare verlichting	-	955	-	-
- vervangen voorzieningen ondergrondse afvalinzameling	36	132	108	86
Totaal vervangingsinvesteringen	984	1.472	859	1.401

Bekostiging van de voorziene vervangingsinvesteringen

Voor het grootste deel van de in de openbare ruimte voorziene vervangingsinvesteringen worden vooraf in de begroting middelen gespaard (zie voorgaande tabel). Voor deze uitgaven wordt jaarlijks een bedrag van € 824.000 (pp 2024) toegevoegd aan de reserve voor vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Deze jaarlijkse toevoeging is bij de begrotingsopstelling 2024 met 6% verhoogd in verband met prijsindexatie. De reserve is naar huidige inzichten voldoende gevoed om de (afschrijvingslasten) van de voorziene vervangingsinvesteringen te kunnen dekken. Voor investeringen in de openbare verlichting en de ondergrondse afvalinzameling wordt niet vooraf in de begroting gespaard. Mutaties in de kapitaallasten van de openbare verlichting worden jaarlijks bij het opstellen van de begroting in de meerjarenbegroting verwerkt. De afschrijvingslasten van de investeringen in de ondergrondse afvalinzameling worden jaarlijks meegenomen bij het de berekening van de hoogte van de afvalstoffenheffing.

Jaarlijks onderhoudsbudget instandhouding kapitaalgoederen

In de gemeentelijke begroting zijn naast de budgetten voor het benodigd groot onderhoud- en de vervanging van kapitaalgoederen ook budgetten opgenomen voor de uitvoering van regulier, jaarlijks terugkerend onderhoud. Onderstaande tabel geeft inzicht in deze onderhoudsbudgetten. Dit is exclusief de eigenaarslasten en exclusief overige exploitatielasten zoals bijvoorbeeld de kosten van het schoonhouden van gemeentelijke panden.

bedragen x € 1.000

Reguliere onderhoudsbudgetten	2024
- wegen, civiele kunstwerken	401
- verkeersregelinstallaties	167
- waterbeheer	50
- groenbeheer	1.245
- speelvoorzieningen	44
- buitensportaccommodaties	110
- gebouwenbeheer	
verhuurde panden	36
panden algemeen gebruik	199
binnensportaccommodaties	118
cultureel / sociaal	77
- openbare verlichting	143
- ondergrondse afvalinzameling	281
Totaal budgetten jaarlijks, regulier onderhoud	2.871

Uitgaven vanuit het Gemeentelijke rioleringsplan (GRP)

Op basis van het door de raad in 2019 bekrachtigde GRP worden groot onderhoudsuitgaven en renovatie uitgaven in de gemeentelijke begroting gebracht. Beide typen uitgaven worden (binnen de kaders van het BBV) direct in mindering gebracht op de gespaarde bedragen binnen de voorziening egalisatie rioolbeheer.

In het lopende GRP staan voor het jaar 2024 de onderstaande werkzaamheden opgenomen. Voor deze renovatie- en vervangingswerkzaamheden is op basis van het vastgestelde GRP krediet in de begroting van 2024 opgenomen. Afwijkingen ten opzichte van dit kader worden aan de raad voorgelegd middels de voorjaarsnota dan wel de najaarsnota dan wel verantwoord in de gemeentelijke jaarrekening.

bedragen x € 1.000

Renovatie- en vernieuwingsuitgaven GRP	2024
Achterveld Noord vervangen riolering	150
Diverse relining en renovaties	40
Vervanging gemalen en leidingen	57
Totaal investeringskrediet GRP	247

Paragraaf D Financiering

Treasury-functie

De gemeentelijke treasury-functie heeft als doel het financieren van het gemeentelijk beleid (zorgen voor tijdige beschikbaarheid van voldoende geldmiddelen) en het uitzetten van de overtollige geldmiddelen. De risico's en kosten worden daarbij geminimaliseerd en het renteresultaat geoptimaliseerd. De functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), de ministeriële Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) en de Treasury verordening 2016.

Bestuurlijke samenvatting

In 2024 verwachten we € 427.000 aan rentebaten te realiseren. Aan rentelasten over reeds aangetrokken leningen betalen we € 211.000. Op deze aangetrokken leningen lossen we ruim € 1.000.000 af.

Financieringsbeleid

De gemeente zet overtollige geldmiddelen uit bij de Nederlandse Staat (schatkistbankieren).

Om het renteresultaat te optimaliseren wordt financiering met externe middelen beperkt door eerst eigen liquide financieringsmiddelen te gebruiken. Als deze laatste ontoereikend zijn worden externe middelen in de vorm van projectfinanciering aangetrokken.

Financieringspositie

De financieringspositie geeft de financieringsbehoefte van de gemeente aan. Door de som van de boekwaarde van activa te verminderen met de aangewende financieringsmiddelen in het eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen (opgenomen leningen en voorzieningen) wordt deze financieringsbehoefte bepaald. In de primaire begroting van 2024 wordt uitgegaan van een financieringsoverschot van € 5,9 mln.

X € 1.000	2024	2025	2026	2027
Boekwaarde activa	84.166	80.994	79.183	76.942
Vermogen	78.256	79.437	78.469	76.278
Financieringssaldo (overschot)	5.910	1.557	714	664

Bovenstaande berekening is een momentopname. De feitelijke omvang van het financieringssaldo is onder andere afhankelijk van het daadwerkelijke verloop van de geplande investeringen en de dagelijkse ontvangsten en betalingen gedurende het jaar. In de loop van het begrotingsjaar zal blijken wat de werkelijke financieringsbehoefte is.

Indicatoren

Om vooral de financieringsrisico's (renterisico's) te beperken, staan in de Wet FIDO twee instrumenten: de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Daarnaast is met het schatkistbankieren een drempelbedrag bepaald. De provincie toetst of de gemeente aan deze normen voldoet.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is om tot een spreiding binnen de langlopende lening portefeuille te komen zodat het renterisico wordt beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

De jaarlijks verplichte aflossingen van de reeds aangetrokken leningen vallen ruim binnen de gestelde norm. De aangetrokken leningen hebben een vast afgesproken rentepercentage voor de gehele looptijd, renteherziening is hierop niet van toepassing.

Kasgeldlimiet

Het doel van de kasgeldlimiet is om de directe gevolgen van een snelle rentestijging te beperken. Gemeenten mogen hun financieringsbehoeften slechts voor een beperkt bedrag met kort geld (looptijd < 1 jaar) financieren. In de wet FIDO is bepaald dat de gemiddelde netto vlottende schuld (looptijd korter dan een jaar) per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. De norm is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal.

De Gemeente Leusden heeft op dit moment geen schulden met een looptijd korter dan een jaar (kort geld).

Drempelbedrag schatkistbankieren

De lagere overheden zijn verplicht overtollige middelen aan te houden bij het Ministerie van Financiën (schatkist). Om het dagelijkse kasbeheer doelmatig uit te kunnen voeren is een drempelbedrag bepaald dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Op dit moment is het drempelbedrag 2% van het begrotingstotaal met een ondergrens van € 1.000.000. Wij mogen in 2024 een positief rekening-courantsaldo bij de banken hebben van € 1.758.000.

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
1. Begrotingstotaal (incl. grondbedrijf)	87.920	81.799	81.532	80.230
2. Renterisiconorm 20% (van 1)	17.584	16.360	16.306	16.046
3. Verplichte aflossing leningen	1.051	1.051	1.051	1.051
4. Kasgeldlimiet 8,5% (van 1)	7.473	6.953	6.930	6.820
5. Drempelbedrag schatkistbankieren 2,0% (van 1)	1.758	1.636	1.631	1.605

Rente

Rentebeleid

In lijn met de BBV-richtlijnen verantwoorden we in de begroting alleen de (verwachte) werkelijk te betalen en te ontvangen rente.

Op het taakveld Treasury wordt de te betalen rente over de investeringen meerjarig geraamd op basis van de aangetrokken leningen. Aan activa worden de werkelijke rentelasten van externe leningen toegerekend. In de Leusdense begroting is dit alleen het geval bij de rente van projectfinanciering (zie hierna bij 'Betaalde rente leningenportefeuille'). Voor de overige activa zijn geen leningen aangetrokken, waardoor er geen rentelasten maar alleen afschrijvingslasten worden toegerekend.

De te ontvangen rente wordt realistisch geraamd op basis van de werkelijk te ontvangen rente.

Betaalde rente leningenportefeuille

De actuele leningenportefeuille bestaat uit de volgende 5 leningen.

Aflossing leningen

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
2015; BNG – MFC Atria 25-jarige lening € 6 mln.	240	240	240	240
2018; BNG – Hart van Leusden 25-jarige lening € 5,7 mln.	228	228	228	228
2019; BNG – IKC Berkelwijk 25-jarige lening € 4,3 mln.	173	173	173	173
2020; BNG – MFC Atria uitbr.+MKC 't Ronde 25-jr lening € 3,9 mln.	156	156	156	156
2021; NWB - IKC Groenhouten 25-jr lening € 6,35 mln.	254	254	254	254
Totaal aflossing	1.051	1.051	1.051	1.051

Rentelast leningen

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Rente BNG – MFC Atria lening € 6 mln. 1,705%	68	63	60	55
Rente BNG – Hart van Leusden lening € 5,7 mln. 1,455%	63	60	56	53
Rente BNG – IKC Berkelwijk lening € 4,3 mln. 1,278%	44	42	40	38
Rente BNG - MFC Atria+ MKC 't Ronde lening € 3,9 mln. 0,245%	8	8	8	7
Rente NWB - IKC Groenhouten lening € 6,35 mln. 0,489%	28	27	25	24
Totaal rente	211	200	189	177

Renteopbrengst

De rente opbrengsten worden realistisch geraamd op basis van de werkelijk te verwachten rente inkomsten. Sinds september 2022 wordt weer rente ontvangen op het tegoed bij de schatkist. Op dit moment (augustus 2023) ligt dat percentage rond de 3%.

x € 1.000	2024	2025	2026	2027
1. Rente-inkomsten uitgezette leningen duurzaamheid	16	15	14	14
2. Rente-inkomsten overig	411	411	411	411
3. Totaal rente opbrengsten (totaal 1 + 2)	427	426	425	425

Renteschema

In onderstaand schema wordt uiteen gezet hoe de rentetoerekening in de begroting 2024 plaatsvindt:

a.	Externe rentelasten over korte en lange financiering		211.300
b.	Externe rentebaten		427.100
	Saldo rente lasten en rentebaten		€ 215.800
c1.	Rente die aan grondexploitatie wordt doorberekend	0	
c2.	Rente van projectfinanciering die aan betreffende Taakvelden moet worden doorberekend	202.600	
	Aan taakvelden toe te rekenen rente		202.600
d1	Rente over eigen vermogen		-
d2	Rente over voorzieningen		-
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 418.400
e	Aan taakvelden toegerekende rente		-
	Positief renteresultaat op het taakveld treasury		€ 418.400

De externe rente lasten (a.) betreffen de rentelasten van de leningen die zijn aangetrokken voor de financiering van de projecten MFC Atria (incl. uitbreiding), Hart van Leusden, IKC Berkelwijk, MKC 't Ronde en IKC Groenhouten. Dit betreft rente van projectfinanciering die voor het grootste deel wordt toegerekend aan de betreffende taakvelden (c2). Aangezien Leusden geen andere leningen heeft wordt er geen rente doorberekend aan de grondexploitaties (c1) en ook niet aan de overige taakvelden (e). Conform het vernieuwde rentebeleid wordt er geen rente meer berekend over reserves en voorzieningen.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Doel en Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft op hoofdlijnen inzicht in de stand van zaken en beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering in onze gemeente voor het jaar 2024.

We werken er bij de gemeente Leusden hard aan om de gemeente Leusden een fijne plek te laten zijn om te wonen, te werken en te leven. Dat doen we voor onze inwoners, organisaties en bedrijven. Samen vooruitkijken, samen werken en als het kan samen besluiten. Dat is de verwachting die we waar willen maken. Met een gezonde werkbalans voor alle medewerkers van de gemeente Leusden.

We werken met kracht en focus aan oplossingen die aansluiten bij de vraagstukken en ambities in de Leusdense samenleving. De gemeente Leusden, faciliteert, regelt, en organiseert. Om alle taken uit te voeren en onze plannen en ambities te realiseren is het van belang dat de organisatie goed is toegerust. Daarvoor is een goede bedrijfsvoering nodig.

Bedrijfsvoering gaat over mensen, middelen en mogelijkheden om de gemeente goed te laten functioneren en over de randvoorwaarden die onze ambities, plannen en voornemens helpen realiseren. Onderwerpen die daarbij aan de orde kunnen komen zijn: personeel, organisatie, automatisering, huisvesting, financiën enzovoorts.

Robuuste en slagvaardige dienstverlening aan samenleving en politiek

In maart 2020 ging de gemeenteraad akkoord met het plan van aanpak Organisatieontwikkeling.

In de tussentijdse jaren is de organisatie onder druk komen te staan door de lockdowns, grootschalige opvang van vluchtelingen en is de arbeidsmarkt lastig geworden. Directie en management hebben een intensieve inventarisatie gedaan om goed in beeld te krijgen wat nodig is om de basis op orde te brengen. Dat betekent: leveren wat we beloven, zo min mogelijk klachten. Maar ook: vertrouwen bij medewerkers, minder waan van de dag, juiste persoon op de juiste plek. Alle belangrijke taken belegd. Bij de vaststelling van de kadernota in juni 2023 is de gemeenteraad akkoord gegaan met de inzet van 17,15 fte om de basis verder op orde te brengen.

We hebben behoefte aan focus in de organisatieontwikkeling. Daarom hebben we de volgende focuspunten geformuleerd voor 2024:

- BLNP: we werken een model uit, dat uitgaat van de sterkte punten van de samenwerking en een simpele organisatie.
- We vullen de toegekende formatie in. We brengen hiermee de basis verder op orde. Dat betekent dat onze organisatie beter in staat is de basisopgaven te vervullen, de bestaande ambities uit te voeren en het voorzieningenniveau in stand te houden.
- Onze positie op de arbeidsmarkt als fijne werkgever versterken. Hiermee halen we goede mensen binnen. Wat we buiten vertellen maken we binnen waar. Dat betekent dat als eenmaal goede nieuwe mensen binnen zijn, we ze ook willen vasthouden.
- Versterken onboarding en offboarding. Nieuwe mensen goed laten landen, hen een welkom gevoel geven en de professionaliteit die we beloven bij de werving, ook in de onboarding verder vormgeven. Met de offboarding willen we leren van de redenen waarom mensen bij ons weggaan. Goede exitgesprekken met opvolging zijn hiervan een onderdeel.
- Binden en boeien. We versterken talenten van onze medewerkers en willen die ook meer benutten. We investeren in de competenties maar ook in een prettig werkklimaat.
- Managementinformatie: veel ruwe data hebben we om mee te sturen. We werken aan een goede ontsluiting en inbedding in de managementstructuur.
- Procesgericht werken: we brengen werkprocessen in beeld. Deze zijn vindbaar en de rollen zijn duidelijk. Dit draagt bij aan het werkplezier en een betere dienstverlening.
- We maken de advisering nog meer planbaar.

Intergemeentelijke samenwerking bedrijfsvoering

Per 1 januari 2017 werken de gemeente Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten samen op het gebied van bedrijfsvoering. De samenwerking is aangegaan omdat er voordelen en resultaten kunnen worden behaald op de zogenaamde 4K's:

- een betere kwaliteit van dienstverlening;
- een minder kwetsbare positie bij een toenemend takenpakket en de eisen die daaraan gesteld worden;
- een kostenbesparing door gezamenlijke inkoop, standaardisatie en harmonisatie van werkzaamheden;
- een grotere kans voor het personeel in (door-) ontwikkeling en breedte en diepte in het takenpakket.

Net voor het zomerreces van 2023 is in de Stuurgroep plus, bestaande uit de vier burgemeesters en een wethouder uit ieder van de vier BLNP-gemeenten, gesproken over de toekomst van de samenwerking bedrijfsvoering. Basis daarvoor is het rapport van een adviesbureau, aangevuld met een Plan van Aanpak. Na de zomer van 2023 is met alle medewerkers (die een BLNP-aanwijzing hebben) het gesprek hierover aangegaan. De secretarissen zullen vooral met de teamhoofden BLNP verdere verdieping zoeken. Logisch gevolg is dat de doorlooptijd van het proces van doorontwikkeling van de samenwerking bedrijfsvoering wordt verlengd. Op dit moment is niet aan te geven hoeveel extra doorlooptijd hiermee is gemoeid.

Samenwerking vindt plaats op de volgende taakvelden:

Financiën

In 2024 gaan we verder met het harmoniseren van processen waarbij de prioriteit met name ligt bij de basis op orde. Bij het harmoniseren van processen kijken we naar verbetering van processen waarbij de bevindingen van de accountant waar mogelijk worden opgevolgd. Een geharmoniseerd proces is een eerste stap. De tweede stap is dat per gemeente gekeken moet worden wat er binnen de gemeente gedaan moet worden om dit proces te kunnen volgen. Door processen te harmoniseren is onderlinge vervanging tussen de vier gemeenten mogelijk en zorgen we voor vermindering van de kwetsbaarheid.

Naast het harmoniseren van processen wordt er ook gewerkt aan de onderlinge samenwerking en uitwisselbaarheid op bijvoorbeeld het gebied van AO/IC.

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording (door het college) is binnen BLNP gezamenlijk opgepakt. De wet is door het Parlement aangenomen maar de invoering is uitgesteld tot het verslagjaar 2023. Het verslagjaar 2022 is, in samenwerking met de accountant, als pilot gebruikt. In het najaar van 2023 zal het gezamenlijke beleidskader voor de jaren 2023 e.v. aan de auditcommissie worden aangeboden.

ICT

In 2024 zullen we binnen het taakveld Informatievoorziening en ICT verder doorgroeien op de afgesproken onderdelen zoals:

- Gezamenlijke Informatiebeleidsontwikkeling en uitwerking van een I-visie (incl. routekaart) voor de 4 gemeenten. In 2023 is daar een start mee gemaakt en vanaf 2024 zal, na instemming, met een concreet projectportfolio de implementatie daarvan ingekleurd worden. Dit zal gezien de benodigde inspanning en middelen een meerjarenproject worden.
- Ook in 2024 zullen we moeten anticiperen op nieuwe wetgeving; technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- Cybercriminaliteit noopt ons zeer waakzaam te blijven op de digitale weerbaarheid van onze infrastructuur en systemen. Maar ook blijvende aandacht voor de bewustwording en kennis van alle medewerkers op het gebied van digitale veiligheid.

- Het beheer en gebruik van 'data' als bron voor informatie wordt steeds belangrijker. Dat vraagt om aandacht voor het respecteren van de veiligheid van persoonsgegevens in het kader van de AVG en de bijkomende ethische aspecten.
- De ambitie om te komen tot één uniforme IV architectuur en ICT infrastructuur blijft ook in 2024 zijn stempel drukken. Dit vraagt om onderlinge afstemming en op de logische en natuurlijke momenten keuzes maken.
- Bovenal geldt dat de bedrijfszekerheid van de IV- en IT middelen gewaarborgd blijft. Stabiliteit, uitwijkvoorzieningen dienen actueel te zijn en bij voorkeur ook worden getest.
- We streven, als onderdeel van de i-visie, naar één uniforme werkplek. Op meerdere plekken moet kunnen worden gewerkt. De eisen nemen toe, dat vraagt meer ondersteuning die geboden moet worden.
- De groei van de digitale mogelijkheden en het feit dat we er steeds meer afhankelijk van worden, vraagt een hoge mate van digitale vaardigheden van de medewerkers.

De focus zal de komende jaren blijven liggen op:

- Verdere uitbouw van de BLNP-Microsoft365 omgeving: De samenwerkingsomgeving wordt de centrale en uniforme basis in de samenwerking. Successievelijk worden daarbij nieuwe diensten aangeboden zoals telefonie, andere communicatiemiddelen, meer uniformiteit van opslag van bestanden, samenwerking aan bestanden en archiefmogelijkheden naar zaaksystemen.
- De technische ontwikkelingen die steeds sneller gaan en waarop we zullen blijven anticiperen waarbij het niet vanzelfsprekend zal zijn dat dat op eigen systemen (on premise) zal worden aangeboden.
- De beleidskeuze 'Cloud tenzij': De informatiesystemen zullen meer op afstand komen en dat betekent een successievelijke afbouw van de eigen omgevingen. Meer en meer zullen infrastructuur onderdelen vanuit de Cloud worden aangeboden. Dit betekent dat een geleidelijke afbouw van de eigen (on premise) serverparken zal gaan plaatsvinden.

HRM

De thema's en concretere deelprojecten die verdere invulling geven aan onze gezamenlijke ambities, zijn benoemd in het jaarplan van het taakveld HRM BLNP. Net als in 2023 staat het jaar 2024 in het teken van optimaliseren (lees: harmoniseren) van HRM-processen, -beleid en -instrumenten. Te denken valt aan regelingen op het gebied van arbeidsvoorwaarden, processen in de personeels- en salarisadministratie en het gezamenlijk moderniseren van HR-instrumenten zoals onboarding, verzuimaanpak, personeelsplanning, inhuur van personeel en managementrapportages. Een continu proces, waarbij net als in de afgelopen periode ook sprake is van doorontwikkeling van ons gezamenlijke e-HRM systeem om dit alles digitaal te ondersteunen.

Voor wat betreft het thema arbeidsmarkt blijft het nodig te zorgen voor een goede en concurrerende arbeidsmarktpositie en het behouden van gemotiveerd personeel. Het vervullen van vacatures met goede collega's blijft een grote opgave.

Juridische Zaken

In 2024 zal Juridische Zaken BLNP zich wederom inspannen om te komen tot een solide, servicegerichte uitvoering van de juridische dienstverlening in de 4 gemeenten, zoals we dat vastleggen in ons jaarplan voor 2024. In het aankomende jaar ligt ons focuspunt op een aantal onderwerpen;

- Een (verdergaande) integratie effectueren tussen de verschillende Cie's bezwaarschriften van de 4 BLNP gemeenten;
- De standaard borging van privacyaspecten bij de start van projecten;
- Uitvoering geven aan de conclusies en aanbevelingen uit het privacy assessment, inclusief de formatieve noodzaak;
- We blijven toewerken naar (verdere) uniformering en integraal gebruik van zaaksystemen, zodat we zo compleet mogelijke managementinformatie kunnen genereren;

- Teamontwikkeling JZ BLNP, jurisprudentielunches, in-house opleidingen en off-site activiteiten;
- Een goede balans behouden tussen enerzijds ad-hoc crisisinzet en inzet op BLNP organisatieontwikkeling, en anderzijds inzet van mensen en middelen op reguliere werkzaamheden en ontwikkelopgaven.

Informatieveiligheid

We worden er regelmatig mee geconfronteerd dat we digitaal weerbaar moeten blijven. Elke keer zijn er weer incidenten die dat onderstrepen. Er zijn steeds meer phishing aanvallen waar we mee te maken krijgen.

Hoe gaan wij met deze dreigingen om?

- Met de komst van Baseline Informatiebeveiliging voor de Overheid 2.0 (BIO) in 2024 is er een natuurlijk moment ontstaan om het BLNP brede Informatieveiligheidsbeleid te herijken. In het vernieuwde BIO beleid worden meer maatregelen dwingend voorschreven dan nu het geval is. Op basis van een risicoanalyse worden er keuzes gemaakt door de gemeente voor het implementeren van de verschillende maatregelen.
- We laten onze systemen regelmatig checken door technische aanvallen te simuleren via ethical hackers en besteden veel aandacht aan de bewustwording voor de digitale gevaren en aandacht voor het bewaken van de privacy van de gegevens die we beheren. We hebben onlangs nieuwe e-learning modules gelanceerd. Telkens worden nieuwe onderwerpen onder de aandacht van de collega's gebracht waar aandacht gevraagd wordt voor nieuwe dreigingen en gevaren. Samen met het management is het onze zorg de bewustwording blijven onder de aandacht van de collega's te brengen.
- In 2024 worden vervolgstappen gezet in het uitbreiden van onze SIEM/SOC oplossing. Met het SIEM/SOC groeien wij naar een proactieve digitaal weerbare organisatie. Deze SIEM/SOC oplossing helpt digitale dreigingen te herkennen en zo tijdig te elimineren.
- Verder is er aandacht voor het actualiseren van het continuïteitsbeleid en de uitwerking van de verantwoordelijkheden en rollen als er zich calamiteiten voordoen.

Fraude

De gemeente Leusden is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. De gemeente heeft een actuele frauderisicoanalyse waarmee een goed beeld is verkregen van de risico's die wij op het gebied van fraude lopen. In de frauderisicoanalyse worden de onderwerpen genoemd, waarin het risico van fraude het grootst is. Voor de geïdentificeerde risico's hebben we beoordeeld in hoeverre er beheersmaatregelen bestaan binnen de organisatie die deze risico's verminderen en bepaald welke beheersmaatregelen nodig zijn om het frauderisico tot een minimaal niveau te beperken.

In 2024 worden de beheersmaatregelen (verder) geïmplementeerd en monitoren we of de beheersmaatregelen de risico's daadwerkelijk beheersen.

Rechtmatigheid

Met ingang van het verslagjaar 2023 is de rechtmatigheidsverantwoording ingevoerd. In de rechtmatigheidsverantwoording legt het college van burgemeester en wethouders via de jaarrekening verantwoording af over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. In 2022 heeft de gemeente op basis van het opgestelde beleidskader een pilot gedraaid met de 'nieuwe' rechtmatigheidsverantwoording. De resultaten uit deze pilot zijn in samenwerking met de accountant geëvalueerd en de inrichting van de interne controlefunctie is in 2023 aangepast in die zin dat het dagelijks bestuur van de gemeente nadrukkelijker bij de interne controlefunctie wordt betrokken.

Gemeente Leusden

In 2024 gaat de gemeente verder met de inrichting van een rechtmatige bedrijfsvoering. We kijken steeds indringender naar de risico's die de gemeente loopt in de bedrijfsvoeringprocessen en baseren onze controles steeds verder op de beoordeling van die risico's. We besteden aandacht aan de beheersing van de risicovolle processen.

De resultaten van de pilot en de aanpassingen aan de interne controlefunctie zullen in 2024 hun definitieve beslag krijgen.

Paragraaf F Verbonden Partijen

Het belang van samenwerken met andere partners

De gemeente wil beoogde doelen optimaal realiseren. Een optimale borging van het publieke belang is daarbij essentieel. Soms zoeken we samenwerking met derden of beleggen we de uitvoering extern via subsidiëring of inkoop. Een specifieke vorm van externe uitvoering is de verbonden partij. Soms volgt dit uit wetgeving, zoals bijvoorbeeld bij de Veiligheidsregio's en Regionale Uitvoeringsdiensten. Soms nopen de ontwikkelingen van schaalvergroting en nieuwe gemeentelijke taken tot regionale samenwerking voor de uitvoering van deze taken.

Kenmerken van Verbonden Partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een bestuurlijk belang en financieel belang heeft. Dit betreft enerzijds de publiekrechtelijke gemeenschappelijke regelingen en anderzijds privaatrechtelijke deelnemingen in vennootschappen, verenigingen en stichtingen.

Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van de verbonden partij, of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij of wanneer de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Als de financiële relatie alleen bestaat uit gemeentelijke bijdragen in de vorm van inkomens- of vermogensoverdrachten zoals een subsidie, dan is er geen sprake van een financieel belang. Deze relaties zijn daarom niet in deze paragraaf opgenomen.

Verbonden partijen dienen een publiek, openbaar belang. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak en ziet erop toe dat de verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen in de (beleids)programma's.

Lokale en regionale sturing op Verbonden Partijen

Het laten uitvoeren van gemeentelijke taken door Verbonden Partijen heeft het risico dat de democratische controle niet optimaal is. Bij de realisering van beoogde gemeentelijke doelen is een optimale borging van het publieke belang echter essentieel. Sinds 2015 is (op initiatief van de Leusdense raad) daarom een regionale werkwijze voor de sturing en controle op verbonden partijen van kracht. Deze werkwijze is ook beschreven in de Nota Verbonden Partijen (2013). De werkwijze is in 2014 regionaal opgenomen in het Manifest Verbonden Partijen, dat is ondertekend door 10 gemeenteraden uit de regio Zuid-Oost Utrecht. De werkwijze haakt in op de aangescherpte Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr). Krachtens de Wgr dienen verbonden partijen jaarlijks vóór 30 april een kadernota met algemene financiële en beleidsmatige kaders voor het volgende begrotingsjaar aan de raad aan te bieden. Dit is vooral van groot belang bij voorgenomen inhoudelijke of financiële wijzigingen. In de regionale werkwijze worden de verbonden partijen verzocht hun kadernota uiterlijk op 31 januari in te dienen, zodat de raad nog een zienswijze op voorgestelde wijzigingen kan indienen vóórdat het AB van de verbonden partij de concept-begroting vaststelt. Zo wordt het zwaartepunt van sturing door de raad meer vooraan in de beleids- en begrotingscyclus geplaatst.

De raad heeft per verbonden partij twee rapporteurs benoemd. Zij volgen namens de hele raad de ontwikkelingen bij de verbonden partij nauwgezet en informeren de raadsfracties.

Gemeentelijk vindt geregeld overleg plaats tussen de accounthouders (beleidsadviseurs) en de financiële adviseurs. Zij toetsen het vastgestelde afsprakenkader rondom sturing en controle aan de praktijk en bespreken nieuwe ontwikkelingen op dit gebied.

Ontwikkelingen

De Wgr is per 1 juli 2022 gewijzigd en aangescherpt. Doel hiervan is onder meer de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen te vergroten. De wetgever introduceert bij de wetwijziging enkele nieuwe instrumenten voor gemeenteraden om zo meer invloed uit te kunnen oefenen op een gemeenschappelijke regeling. Het is aan de raden zelf om te bepalen of en hoe ze deze instrumenten willen inzetten.

De wijzigingen van de Wgr zijn in drie categorieën in te delen:

1. wijzigingen die zijn ingegaan per 1 juli 2022 waarvoor de gemeenschappelijke regeling niet aangepast hoeft te worden;
2. wijzigingen die niet direct zijn ingegaan, maar waarvoor de gemeenschappelijke regeling binnen twee jaar, dus vóór 1 juli 2024 moet worden aangepast om te bepalen of en hoe de instrumenten worden ingezet;
3. wijzigingen die wél direct zijn ingegaan per 1 juli 2022, maar waarbij het slim is in de gemeenschappelijke regeling maatwerk toe te passen.

Bij de onder 2. bedoelde wijzigingen gaat het o.a. om de mogelijkheid van het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor algemeen besturen, extra mogelijkheden voor het geven van een zienswijze, participatiemogelijkheden en de wijze waarop gemeenschappelijke regelingen invulling geven aan de actieve informatieplicht. In verband met de hieromtrent te maken keuzes worden in de loop van 2023 en 2024 afzonderlijke raadsvoorstellen aangeboden om gemeenschappelijke regelingen aan te passen.

De rekenkamer heeft in 2023 onderzoek uitgevoerd naar de sturing, beheersing, controle en verantwoording van verbonden partijen in Leusden, en in het bijzonder de betekenis hiervan voor het gemeentebestuur. Het doel van het onderzoek is om de raad en het college inzicht te verschaffen in het huidige beleid en de werkwijze van sturen, beheersen, controleren en verantwoorden én ontwikkelmogelijkheden aan te reiken om de sturing van verbonden partijen te verbeteren en de democratische legitimiteit te versterken. Het onderzoeksrapport wordt uiterlijk in het 1e kwartaal van 2024 aangeboden aan de raad.

Beheersingsmethodiek voor verbonden partijen

De gemeente monitort de verbonden partijen door het beoordelen van management- en bestuursrapportages, kaderbrieven, begrotingen en jaarrekeningen van de betreffende instellingen. Het college rapporteert de raad gedurende het jaar in raadsvoorstellen en P&C-documenten over relevante ontwikkelingen zoals het aangaan of beëindigen van verbonden partijen, wijzigingen in de doelstellingen, nieuwe financiële risico's en beleidswijzigingen in de uitvoering van de taken. De Nota Verbonden Partijen vormt daarbij het kader.

Overzicht verbonden partijen en deelnemersbijdragen

Naam verbonden partij	Programma begroting	Juridische rechtsvorm	Bijdrage 2023 (begroting)	Bijdrage 2024 (begroting)
1. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	Bestuur	gemeensch. regeling	€ 1.684.000	€ 1.937.000
2. GGD regio Utrecht (GGDrU)	Bestuur en Samenleving	gemeensch. regeling	€ 1.127.400	€ 1.391.000
3. Afval Verwijdering Utrecht (AVU)	Leefomgeving	gemeensch. regeling	€ 793.400	€ 913.700
4. GBLT (belastingen)	Bestuur	gemeensch. regeling	€ 487.000	€ 513.000
5. Regionale uitvoeringsdienst (RUD)	Bestuur en Leefomgeving	gemeensch. regeling	€ 457.000	€ 511.000
6. Regionale Werkvoorziening Amersfoort (RWA) e.o.	Samenleving	gemeensch. regeling	€ 142.000	€ 69.000
7. Amfors Holding BV	Samenleving	vennootschap (BV)	€ 0	€ 0
8. Vitens	Bestuur	vennootschap (BV)	€ 0	€ 0
9. Centrumregeling afvalwaterketen en grondwater Vallei en Veluwe	Leefomgeving	centrumregeling	€ 5.704	€ 9.662
10. VvE Atlas	Leefomgeving	vereniging	€ 13.380	€ 13.380
11. VvE Antares	Leefomgeving	vereniging	€ 11.200	€ 11.200
12. VvE Huis van Leusden	Leefomgeving	vereniging	€ 14.500	€ 14.500
13. Inkoopbureau Midden Nederland	Bestuur	stichting	€ 114.600	€ 87.700
14. Samenwerking Bedrijfsvoering BLNP	Bestuur	regeling zonder meer	€ 0	€ 0
TOTAAL			€ 4.850.184	€ 5.471.142

Financieel belang

In totaal zal in 2024 door Leusden een deelnemersbijdrage aan verbonden partijen van € 5,47 miljoen worden betaald. Dit is circa 6,2% van de totale gemeentebegroting. Het grootste deel van deze bijdrage is gekoppeld aan afgenomen producten en diensten. Het resterende deel betreft een bijdrage naar rato van het aantal inwoners of woningen.

Het financiële belang van de gemeente Leusden in de verschillende Verbonden Partijen varieert tussen 0,5% en 10%, afhankelijk van het aantal en de omvang van de andere deelnemers in een Verbonden Partij.

Gegevens en ontwikkelingen per verbonden partij

1. Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Utrecht
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht en de Meldkamer Ambulancezorg (MKA). De politie Eenheid Midden Nederland is aan de veiligheidsregio verbonden door een convenant.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Burgemeester G.J. Bouwmeester
<i>Doel deelname:</i>	Uitvoering brandweezorg, organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening bij rampen en noodhulpverlening in de regio Utrecht.
<i>Openbaar belang:</i>	Adequate brandweezorg, rampen- en crisisbestrijding
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Alle burgemeesters van de 26 Utrechtse gemeenten hebben zitting in het AB.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Geen actuele ontwikkelingen.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 1.937.000
<i>Financieel belang:</i>	Jaarlijkse inwonerbijdrage op basis van verhoudingen van budgetten binnen het gemeentefonds, de zgn. “ijkpuntcores”.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	1,99%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar:</i>	€ 0, i.c. sluitende begroting na bijdragen deelnemende gemeenten
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 22.208.000 (prognose eind 2024)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 73.530.000 (prognose eind 2024)
<i>Risico’s voor financiële positie gemeente:</i>	Omgevingswet Implementatie programma ‘Toekomstbestendige Brandweer’ Overige (onvoorziene) exploitatierisico’s

2. GGD regio Utrecht (GGDrU)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Zeist
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke Regeling
<i>Deelnemers:</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder M. Treep
<i>Doel deelname:</i>	Het behartigen van de belangen van de gemeente op het gebied van openbare gezondheidszorg. De dienst voert wettelijke “basistaken” en op lokaal beleid gebaseerde “keuzetaken” uit.

<i>Openbaar belang:</i>	Invulling geven aan de wettelijke rol bij crises en rampen. Bevorderen van een goede basisgezondheid en gelijke kansen op gezondheid voor de inwoners, onder meer door preventie.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke gemeente is met een lid vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur en (met uitzondering van gemeente Utrecht) ook in de bestuurscommissie. Het AB benoemt het DB.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

GGDrU zet zich in voor een gezonde en veilige regio en sluit zich aan bij wat de 1,4 miljoen inwoners doen, willen en nodig hebben voor hun gezondheid. Door diverse ontwikkelingen, landelijk en regionaal, staat deze inzet onder druk. De GGDrU vraagt hiervoor extra middelen om de dienstverlening conform wet- en regelgeving op niveau te houden.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 1.391.000
<i>Financieel belang:</i>	De kosten van de wettelijke basistaken worden bij alle deelnemers in rekening gebracht; keuzetaken/maatwerk alleen bij de gemeenten waarvoor de taken zijn uitgevoerd. Een voordelig of nadelig saldo over het begrotingsjaar wordt over de deelnemende gemeenten omgeslagen op basis van het aantal inwoners per 1 januari van dat jaar.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	2,7%
<i>Financieel resultaat VP:</i>	-/- € 401.000, dekking vanuit het Eigen Vermogen
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 4.331.000
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 29.287.000
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	De verhouding tussen de vaste (inwoner)bijdrage en de maatwerk-opbrengsten moet zodanig zijn, dat de GGDrU in de financieringsstructuur een eventuele daling van maatwerkinkomsten zelf kan opvangen.

3. Afvalverwijdering Utrecht (AVU)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Soest
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Alle gemeenten in de provincie Utrecht
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder W. Vos
<i>Doel deelname:</i>	Zorgdragen voor een goede, reguliere en milieuverantwoorde verwijdering van door de Utrechtse gemeenten ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen.
<i>Openbaar belang:</i>	Zorgen voor overslag, transport en oogwaardige verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen; de contractvorming en het -beheer hiertoe; monitoring van de samenstelling van het huishoudelijk restafval; advisering en communicatieve (campagnes) en beleidsmatige ondersteuning van de deelnemende gemeenten.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Het AB bestaat uit één lid uit elke gemeente.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

AVU werkt samen met Circulus-Berckel en ROVA in “CirkelWaarde”, een samenwerking waarmee de drie organisaties de circulaire economie - met name op het gebied van de circulaire verwerking van grondstoffen uit het afval - willen stimuleren.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving – programma Duurzaamheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 913.700
<i>Financieel belang:</i>	Baten en lasten worden 100% aan de deelnemers doorberekend. De GR heeft een 100% belang in de NV Afvalverwijdering Utrecht (en is zo hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele omzetbelastingsschulden van de NV), en een minderheidsbelang in de NV Rova Holding.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	1,72%
<i>Financieel resultaat VP</i>	€ 0
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 100.000 (eind 2024)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 14.000.000 (eind 2024)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Normale bedrijfsrisico's zoals rente-, krediet-, debiteuren- en investeringsrisico's

4. Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Zwolle
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	Vijf waterschappen en zeven gemeenten, te weten Bunschoten, Dalfsen, Dronten, Nijkerk, Leusden, Zwolle en Ommen.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder F.M. de Wit
<i>Doel deelname:</i>	Een efficiënte en effectieve heffing en invordering van gemeentelijke belastingen (en waterschapsbelastingen) en uitvoering van WOZ-taken op een hoog kwaliteitsniveau tegen zo laag mogelijke kosten.
<i>Openbaar belang:</i>	Juiste en klantgerichte uitvoering van de gemeentelijke belastingverordening, kwijtscheldingsregels en waardering onroerende zaken.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemer heeft met één bestuurslid zitting in het AB.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

De kwaliteit van de dienstverlening blijft centraal staan. De GR GBLT is aangepast om invulling te geven aan de herziene Wgr en in verband met de toetreding van gemeente Ommen per 1 januari 2024.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerking
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 513.000
<i>Financieel belang:</i>	De grondslagen voor de gemeentelijke bijdrage zijn ontleend aan de Basisregistratie Personen en de WOZ-basisregistratie (aantallen inwoners en WOZ-objecten).
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	2,53%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar:</i>	€ 0 (sluitende begroting na bijdragen deelnemers)
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 0 (eind 2022)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 5.276.000 (eind 2022)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Geen bijzondere risico's. GBLT beschikt in principe niet over eigen (weerstands)vermogen. Financiële resultaten worden verrekend met de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling.

5. Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Utrecht
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling gevestigd te Utrecht
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht, Woudenberg, alsmede de provincie Utrecht.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder W. Vos
<i>Doel deelname:</i>	Uitvoeren van milieutaken op het gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving voor de deelnemende gemeenten.
<i>Openbaar belang:</i>	Het behartigen van de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het zorgdragen voor een goede, klantvriendelijke en efficiënte uitvoering van de opgedragen milieutaken.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemende gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

In de Programmabegroting 2024 van de RUD Utrecht is een raming opgenomen van de kosten van de taakuitvoering in 2024 (96591, juni 2023). De inwerkingtreding van de Omgevingswet (OW) is gepland op 1/1/2024 en daarmee ook de overdracht van de bodemtaken van provincie naar gemeenten. De raming in de Programmabegroting is gebaseerd op het Uitvoeringsprogramma 2023 en een inschatting van de bodemtaken. Er moet komende jaren ervaring worden opgedaan met de nieuwe regelgeving en werkwijze. Afgesproken is dat in het 1e jaar van de Omgevingswet de bijdrage voor de RUD Utrecht wordt vastgezet.

Daarnaast wordt een verkenning uitgevoerd van de mogelijkheden om te komen tot één robuuste Utrechtse omgevingsdienst. De raad is over deze verkenning in april 2023 per brief geïnformeerd. De uitkomsten zijn nog niet bekend.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Veiligheid Domein Leefomgeving – programma Duurzaamheid
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 511.000 (inclusief raming uitvoering bodemtaken, exclusief wijzigingen als gevolg van OW en bodem informatiesysteem)
<i>Financieel belang:</i>	De gemeentelijke bijdrage is opgebouwd uit een vaste bijdrage in de overhead (o.b.v. aandeel in de RUD) en variabele kosten op basis van de dienstverleningsovereenkomst. In verband met de inwerkingtreding van de OW vindt er in 2024 geen afrekening plaats voor het variabele deel op basis van de werkelijke productie.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	2,7%
<i>Financieel resultaat VP</i>	€ 7.000
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 1.280.000
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 3.270.000
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Ziekteverzuim, krappe arbeidsmarkt, loon- en prijsstijgingen, overdracht bodemtaken, wijzigingen door OW, verkenning naar 1 omgevingsdienst.

6. Regionale werkvoorziening Amersfoort e.o. (RWA)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Amersfoort
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder M. Treep
<i>Doel deelname:</i>	Het uitvoeren van alle gemeentelijke taken die voortvloeien uit de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de daarmee verband houdende voorschriften en regelingen.
<i>Openbaar belang:</i>	Het realiseren van voldoende passend werk voor mensen met een WSW-indicatie.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Elke deelnemende gemeente is in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Werk en inkomen.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Via drie centrale thema's: vitaliteit, innovatie en duurzaamheid begeleidt en ontwikkelt RWA/Amfors haar Sw-medewerkers de komende jaren naar de meest passende werkplek. Dit is in lijn met de al ingezette koers en de Toekomstvisie.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 69.000
<i>Financieel belang:</i>	De gemeente stelt het deel van het Participatiebudget, dat kan worden toegerekend aan de WSW, volledig ter beschikking aan RWA. Daarnaast draagt elke gemeente naar rato bij in een eventueel negatief exploitatieresultaat.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	6,26%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar:</i>	Begroot exploitatietekort € 2.610.000, gedekt door Amfors met € 1.508.000 en door gemeenten met € 1.102.000.
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 1.197.000 (eind 2022)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 10.715.000 (eind 2022)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Het negatieve subsidieresultaat moet worden opgevangen door het netto resultaat van Amfors. Dit Amfors-resultaat wordt negatief beïnvloed door een afnemende productiviteit van de SW-werknemers vanwege vergrijzing. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage.

7. Amfors Holding BV

<i>Vestigingsplaats:</i>	Amersfoort
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Besloten Vennootschap (met gemeentelijke deelneming)
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder M. Treep
<i>Doel deelname:</i>	Instandhouding van werkbedrijven waarheen werknemers van RWA gedetacheerd worden om te (leren) werken.
<i>Openbaar belang:</i>	Het realiseren van voldoende passend werk voor mensen met een WSW-indicatie.

<i>Bestuurlijk belang:</i>	De portefeuillehouders Financiën uit de deelnemende gemeenten zijn aandeelhouder van Amfors Holding. Zij controleren begroting, jaarrekening en beleidsplannen. Daarnaast is er een Raad van Commissarissen bestaande uit personen zonder bestuurlijke binding met de gemeenten.
----------------------------	---

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Zie verbonden partij 'RWA' (nummer 6).

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Samenleving – programma Sociaal Domein
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 0
<i>Financieel belang:</i>	De gemeente Leusden bezit aandelen Amfors.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	6,26%
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar:</i>	Exploitatieoverschot van € 1.508.000 en na aanzuivering tekort aan RWA met € 1.508.000 een financieel resultaat van € 0.
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 2.500.000 (eind 2022)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 5.087.000 (eind 2022)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	De uitstroom van SW-medewerkers loopt niet synchroon met de afname van de rijksbijdrage. Hierdoor blijft een negatief subsidieresultaat, dat echter in de komende jaren minder negatief zal worden. Het negatieve subsidieresultaat moet worden opgevangen door een hoger netto resultaat van Amfors. Dit Amfors-resultaat wordt negatief beïnvloed door een afnemende productiviteit van de SW-werknemers vanwege vergrijzing. Dit kan gevolgen hebben voor de gemeentelijke bijdrage. Landelijke wijziging rondom het lage inkomensvoordeel en de CAO van SW-medewerkers maken hier onderdeel van uit. De gemeente is erg afhankelijk van het behalen van de operationele resultaten van Amfors, die ter aanvulling van het negatief subsidieresultaat RWA nodig is om zodoende de gemeente niet meer te laten bijdragen.

8. Vitens NV

<i>Vestigingsplaats:</i>	Zwolle
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Naamloze Vennootschap
<i>Deelnemers:</i>	Vitens heeft 97 aandeelhouders, die gezamenlijk voor € 5.777.247 aandelen bezitten.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder J. Kramer
<i>Doel deelname:</i>	Zeggenschap op basis van het aantal aandelen in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
<i>Openbaar belang:</i>	Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland en verzorgt de levering van drinkwater aan haar 6 miljoen klanten waaronder de inwoners van gemeente Leusden. Vitens wil daarbij op duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met de daarbij behorende dienstverlening.
<i>Bestuurlijk belang en bestuurlijke vertegenwoordiger:</i>	De gemeente is aandeelhouder. De wethouder is aandeelhouder namens de gemeente Leusden.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Door veranderende externe omstandigheden neemt het risicoprofiel van Vitens de komende jaren toe (klimaatextremen, drukte in de ondergrond en fysieke- en cyberbeveiliging). De komende jaren worden, op basis van het Investeringsplan, hogere investeringen verwacht die noodzakelijk zijn om de effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen en om aan de vraag te kunnen blijven voldoen. In totaal wordt in de planperiode 2021-2030 ruim 1,8 miljard geïnvesteerd door Vitens. Om dit te kunnen realiseren is het financieel beleid aangescherpt met als uitgangspunt het waarborgen van de continuïteit. Vanwege het hoge investeringsniveau en stijgende financieringsbehoefte in combinatie met (knellende) regulering vanuit de Rijksoverheid is het de komende jaren niet mogelijk om dividend uit te keren.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerken
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 0
<i>Financieel belang:</i>	€ 25.902. Gemeente Leusden heeft sinds 2006 een aandelenportefeuille van 25.902 aandelen Vitens met een nominale waarde van € 1,00 per stuk.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	0,5%
<i>Financieel resultaat VP:</i>	€ 8.200.000 (rekening 2022) De verwachte solvabiliteit blijft naar verwachting in 2024 onder de 30%. Op basis van de in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AVA) vastgestelde financiële beleidsregels van Vitens wordt in dat geval in beginsel geen dividend aan de aandeelhouders uitgekeerd.
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 649.500.000 (rekening 2022)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 1.446.600.000 (rekening 2022)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	De financiële risico's zijn zeer beperkt. Er is geen verplichte afdekking van een eventueel tekort; aandeelhouders van een NV zijn niet aansprakelijk voor de schulden van een NV.

9. Centrumregeling meten en monitoren Afvalwaterketen en Grondwater Vallei en Veluwe

<i>Vestigingsplaats:</i>	Apeldoorn
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Centrumregeling
<i>Deelnemers:</i>	College van burgemeester en wethouders van de gemeente Amersfoort, Baarn, Barneveld, Brummen, Bunschoten, Ede, Epe, Ermelo, Leusden, Nijkerk, Putten, Renkum, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Veenendaal, Woudenberg. En College van dijkgraaf en heemraden van Waterschap Vallei en Veluwe.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Wethouder J. Kramer
<i>Doel deelname:</i>	Metten en monitoren van het functioneren van gemeentelijk rioolstelsel, het stedelijk oppervlaktewatersysteem en grondwater is een relatief beperkte taak die specialistische kennis, vaardigheden en systemen vraagt. Deze zogenaamde 'snippertaak' hebben we in gezamenlijkheid met andere gemeenten en het waterschap beledigd bij de centrumorganisatie. Deze centrumorganisatie heeft een Uitvoeringsteam (UVT) opgericht, die deze taken efficiënt uitvoert. De UVT helpt ons bij het op peil houden van onze kennis, het zicht houden op ons eigen stelsel met complexe technieken en analyses en houdt onze kosten en de belasting van onze organisatie laag.

<i>Algemeen belang:</i>	De gemeente is verplicht om het functioneren van ons rioolstelsel, oppervlaktewater en grondwater te monitoren. Inzicht in het systeem is ook belangrijk om onderbouwde keuzen te maken voor maatregelenpakketten/strategieën om de conditie van deze systemen op orde te houden, ook als de omstandigheden wijzigen (denk aan klimaatveranderingen).
<i>Bestuurlijk belang:</i>	De deelnemende gemeenten en het waterschap behouden hun eigen bestuurlijke structuur, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (Art 2 lid 6 van de Centrumregeling).

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

De Centrumregeling blijkt voor andere gemeenten (Elburg, Nunspeet en Oldebroek) ook interessant. Vanwege de juridische opbouw van de Centrumregeling zal hiervoor een besluit gevraagd worden aan alle deelnemende partijen om deze gemeenten mee te laten profiteren in deze efficiënte gemeenschappelijke regeling.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving – programma Water, riolering en klimaatadaptie
<i>Gemeentelijke bijdrage 2024:</i>	€ 9.662 (stand 2022)
<i>Financieel belang:</i>	Het Waterschap betaalt 1/3 deel en de deelnemende gemeenten betalen 2/3 deel, waarbij iedereen een vast basisbedrag betaalt van € 2.000 en de rest wordt verdeeld naar rato van inwoneraantallen.
<i>Financieel belang in % Leusden</i>	De bijdrage van Leusden aan de kosten van het basispakket bedraagt ca. 2,5%.
<i>Financieel resultaat VP:</i>	In 2022 is er in totaal € 384.170 (ex BTW) uitgegeven. Elk jaar maakt het UVT een begroting en een jaarverslag. Deze stukken worden door bestuurlijk overleg vastgesteld.
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 0
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 0
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	De financiële gevolgen zijn beperkt. De gemeente Leusden levert vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) een bijdrage aan deze centrumregeling.

10. VvE Atlas

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving, accommodaties
<i>Doel:</i>	De gemeente Leusden is eigenaar van de scholen, de gymzaal en de BSO ruimte in MFC Atlas. De Vereniging van Eigenaren is opgericht voor het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke delen.
<i>Betrokkenen:</i>	Gemeente Leusden, Woningstichting Leusden (Omthuis) en gebruikers waaronder Voila, Cordeo en Human Kind.
<i>Openbaar belang:</i>	Het beheren en exploiteren van de gemeenschappelijke delen van VvE Atlas.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Het behartigen van de belangen van de gemeente Leusden als gedeeltelijke eigenaar van het complex. De VvE wordt bestuurd door Woningstichting Leusden. De concerncontroller is door het college van B&W gemachtigd om namens de gemeente het stemrecht in de VvE uit te oefenen.

<i>Aandelen belang:</i>	In de splitsingsakte is vastgelegd dat de gemeente voor 52% eigenaar is (appartementenindex 1: onderwijs, gymzaal en BSO) en de Woningstichting Leusden 48% (appartementenindex 2: woningen).
<i>Financieel belang:</i>	De begroting van de VvE wordt jaarlijks vastgesteld door de Algemene Leden Vergadering. De geraamde bijdrage 2024 van de gemeente is € 13.380.
<i>Materiële risico's:</i>	Geen.
<i>Ontwikkelingen:</i>	Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen.
<i>Ambtelijke benoemingen:</i>	De concerncontroller vertegenwoordigt de gemeente tijdens de ledenvergaderingen. Twee financieel adviseurs van de gemeente Leusden vormen de kascommissie van de VvE.

11. VvE MFC Antares

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving, accommodaties
<i>Doel:</i>	De gemeente Leusden is eigenaar van de sportzaal in MFC Antares. De Vereniging van Eigenaren is opgericht voor het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke delen.
<i>Betrokkenen:</i>	Woningstichting Leusden (Omthuis) en Gemeente Leusden en gebruikers waaronder Voila, Real-gym, Leusden ZET, De Maxima's (horeca exploitant)
<i>Openbaar belang:</i>	Het beheren en exploiteren van de gemeenschappelijke delen van VvE Antares.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Het behartigen van de belangen van de gemeente Leusden als gedeeltelijke eigenaar van het complex. De VvE wordt bestuurd door Woningstichting Leusden. De beleidsadviseur vastgoed is door het college van B&W gemachtigd om namens de gemeente het stemrecht in de VvE uit te oefenen.
<i>Aandelen belang:</i>	In de splitsingsakte is vastgelegd dat de gemeente voor 12,5% eigenaar is (appartementenindex 5: sportzaal) en de Woningstichting Leusden voor 87,5% (Onderwijs, Horeca, kinderopvang, commercieel en woningen).
<i>Financieel belang:</i>	De begroting van de VvE wordt jaarlijks vastgesteld door de Algemene Leden Vergadering. De geraamde bijdrage 2024 van de gemeente is € 11.200.
<i>Materiële risico's:</i>	Geen
<i>Ontwikkelingen:</i>	Bezien wordt of het VvE beheer kan worden uitbesteed.
<i>Ambtelijke benoemingen:</i>	De beleidsadviseur vastgoed vertegenwoordigt de gemeente tijdens de ledenvergaderingen. Twee financiële adviseurs van de gemeente Leusden vormen de kascommissie van de VvE.

12. VvE Huis van Leusden

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Leefomgeving, accommodaties
<i>Doel:</i>	De gemeente is eigenaar van kantoorruimte op de begane grond en de 1e en 2e verdieping van het Huis van Leusden. De Vereniging van Eigenaren is opgericht voor het beheer en onderhoud van de gemeenschappelijke delen.
<i>Betrokkenen:</i>	Gooi & Eemland VvE Beheer en Advies (bestuurder en beheerder), Gemeente Leusden (appartementenrecht 1: eigenaar van kantoorruimte op de begane grond, 1e en 2e verdieping. Woningstichting Leusden: eigenaar van de stallingsruimten en bergingen in het souterrain van gebouw, (zorg)woonruimten op de 1e tot en met de 5e verdieping van het gebouw.
<i>Openbaar belang:</i>	Het beheren en exploiteren van de gemeenschappelijk delen van VvE Huis van Leusden.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	Het behartigen van de belangen van de gemeente Leusden als gedeeltelijke eigenaar van het complex. De VvE wordt bestuurd door Gooi & Eemland VvE Beheer en Advies.
<i>Aandelen belang:</i>	In de splitsingsakte is vastgelegd dat de gemeente voor 27,7% eigenaar is.
<i>Financieel belang:</i>	Jaarlijks wordt de begroting van de VvE besproken en vastgesteld door de Algemene Leden Vergadering. De geraamde bijdrage 2024 van de gemeente is € 14.500.
<i>Materiële risico's:</i>	Geen
<i>Ontwikkelingen:</i>	Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen.
<i>Ambtelijke benoemingen:</i>	De beleidsadviseur vastgoed vertegenwoordigt de gemeente tijdens de ledenvergaderingen.

13. Inkoop Bureau Midden Nederland (IBMN)

<i>Vestigingsplaats:</i>	Vianen
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Stichting
<i>Deelnemers:</i>	Een achttal gemeenten; De Bilt, IJsselstein, Leusden, Molenlanden, Montfoort, Scherpenzeel, Woudenberg en Vijfheerenlanden. En daarnaast drie gemeenschappelijke regelingen; Reinigingsbedrijf Midden Nederland, RSDKRH en Avres
<i>Doel deelname:</i>	Het behalen van financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen door de leden, door inkoop in te zetten als strategisch en tactisch instrument voor waarde creatie.
<i>Openbaar belang:</i>	Professionalisering inkoopproces voor deelnemende gemeenten.
<i>Bestuurlijk belang en bestuurlijke vertegenwoordiger:</i>	In het bestuur van de stichting wordt de gemeente vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris. Voor Leusden neemt de directeur-gemeentesecretaris deel aan het AB.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Geen actuele ontwikkelingen.

<i>Programma in begroting:</i>	Domein Bestuur – programma Samenwerking
<i>Gemeentelijke bijdrage:</i>	€ 87.700 (o.b.v. jaarrekening IBMN 2022)
<i>Financieel belang:</i>	Op basis van de afgesloten dienstverleningsovereenkomst wordt een vaste bijdrage en een garantieafname vergoed. Daarnaast worden de meer uren op basis van feitelijke afname vergoed aan het IBMN.
<i>Financieel belang in % Leusden:</i>	De gemeente Leusden draagt circa 9% bij in de totale begroting van het IBMN (begroting IBMN 2024).
<i>Financieel resultaat VP begrotingsjaar:</i>	€ 2.042 (jaarrekening IBMN 2022)
<i>Eigen vermogen VP:</i>	€ 202.300 (jaarrekening IBMN 2022)
<i>Vreemd Vermogen VP:</i>	€ 97.800 (jaarrekening IBMN 2022)
<i>Risico's voor financiële positie gemeente:</i>	Niet realiseren van doelstelling van kostendekkendheid organisatie IBMN (regulier bedrijfsvoeringsrisico IBMN).

14. Samenwerking Bedrijfsvoering BLNP

<i>Vestigingsplaats:</i>	Bij gastgemeente (Bunschoten, Leusden, Nijkerk en Putten), dit is wisselend afhankelijk van het onderwerp.
<i>Juridische rechtsvorm:</i>	Regeling zonder meer
<i>Deelnemers:</i>	De gemeenten Bunschoten, Nijkerk, Leusden en Putten.
<i>Bestuurlijk vertegenwoordiger:</i>	Burgemeester G.J. Bouwmeester
<i>Doel deelname:</i>	Doel is om op een aantal bedrijfsvoeringsgebieden (Financiën, Juridische Zaken, HRM en ICT) structureel samen te werken.
<i>Algemeen belang:</i>	Ondersteuning van een passende dienstverlening voor de deelnemende gemeenten.
<i>Bestuurlijk belang:</i>	De Regeling zonder meer heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid, bestuur en begroting. Wel kent de organisatie een stuurgroep waarin de burgemeesters zitting hebben en een regiegroep waarin de gemeentesecretarissen deelnemen.

Bestuurlijke ontwikkelingen in de Verbonden Partij:

Zie voor een uiteenzetting hiervan de paragraaf Bedrijfsvoering in deze begroting.

Paragraaf G Grondbeleid

Belang en doelstelling paragraaf

De paragraaf grondbeleid heeft tot doel te informeren over het beleid rondom de ontwikkeling van grond binnen de gemeente. Met grondbeleid wordt bedoeld de beleidsafweging aangaande de grondproductie en de keuze in het daarbij wettelijke en gemeentelijke instrumentarium. Daarbij wil de gemeente transparant zijn over haar handelen en de juiste instrumenten bieden voor de realisatie van de ruimtelijke programma's die al zijn vastgesteld. Hoe de gemeente invulling geeft aan het grondbeleid is verder uitgewerkt in de Nota Grondbeleid 2020.

Bestuurlijke samenvatting

In 2024 zullen we de actualisatie van de grondexploitaties per 1 januari 2024 in mei / juni aanbieden aan de raad. We verwachten op de grondexploitaties tot en met 2026 nog ongeveer € 3,4 miljoen aan winst te kunnen nemen. Bij het herijken van de ramingen voor 2023 zijn de gewijzigde marktomstandigheden (inflatie) die in 2022 zowel aan de kosten als opbrengstenkant zijn ontstaan in de ramingen per 1 januari 2023 verwerkt. Per 1 januari 2024 bedraagt de verwachte weerstandratio 1,24, wat boven de vastgestelde bandbreedte van 0,8 en 1,2 ligt. We verwachten geen verdere specifieke risico's ten opzichte van de risico's benoemd in de Actualisatie Grondexploitaties 2023.

Grondbedrijf en planning-en-controlcyclus

In de planning-en-controlcyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Leusden. Dat is op de volgende momenten:

1. In november via de paragraaf grondbeleid in de programmabegroting
2. In mei/juni via de Actualisatie Grondexploitaties
3. In juli via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Beleidskaders

De Nota Grondbeleid 2020 geeft kaders die moeten bijdragen aan een voldoende adequaat grondbeleid. Dit gelet op de ontwikkeling van Leusden en de rol en positierneming van de gemeente Leusden in de samenleving, in het bijzonder het ruimtelijk domein. De financiële beleidskaders zijn geactualiseerd en in het najaar 2020 vastgesteld door de Raad. Deze zijn als onderdeel toegevoegd aan de Nota Grondbeleid 2020. Hierdoor beschikken we voor zowel het beleid als de financiële sturing over actuele beleidskaders.

In onderstaand model is aangegeven in welke nota's de kaders rondom het grondbeleid zijn vastgelegd en in welke documenten de wijze van uitvoering van het grondbeleid naar voren komt.

Sturing Grondbeleid		
Kaders	Nota grondbeleid 2020	Nota financiële beleidskaders Grondbeleid 2020
	Kaderbrief Grondprijsbeleid	Nota Risicomanagement en Weerstandsvormogen (2010)
	Nota Kostenverhaal 2019	
Uitvoering	Paragraaf Grondbeleid / Weerstandsvormogen	Begroting en jaarrekening
	Actualisatie grondexploitaties	Prijzenbrief Kostenverhaal 2019
	Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken, Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)	Grondprijzenbrief

Ontwikkelingen

Omgevingswet

In relatie tot de ontwikkelingen in het kader van de Omgevingswet wordt verwezen naar domein 'Ruimte' in het jaarverslag.

Woningbouwproductie

De gemeente Leusden heeft in maart 2023 de zogenaamde Woondeal Regio Amersfoort gesloten. In deze Woondeal zijn op regionaal niveau afspraken gemaakt over de hoeveelheid en type woningen die in periode 2022 tot en met 2030 gerealiseerd zullen worden. Concreet zullen in de regio Amersfoort 27.000 woningen worden gerealiseerd waarvan 2/3 in het segment betaalbaar en 1/3 als sociale huurwoning.

Marktomstandigheden

Bij het herijken van de ramingen voor 2023 zijn de gewijzigde marktomstandigheden die voorzien worden in de nabije toekomst, zowel aan de kosten als de opbrengstenkant in de ramingen verwerkt.

Relatie met programma's

Het grondbeleid van de gemeente Leusden houdt nauw verband met de diverse programma's in de begroting en jaarrekening van de gemeente Leusden.

Tabel – Relatie met grondbeleid	
Hoofdstuk	Relatie met grondbeleid
Programma Ruimte	Met grondopbrengsten kan infrastructuur worden aangelegd.
Programma Ruimte	Grondexploitatie genereert nieuw uit te geven bedrijfskavels, alsmede kavels voor detailhandel.
Programma Ruimte	De doelstellingen op het gebied van Ruimte en Wonen houden nauw verband met grondbeleid.

Begroting 2024 grondbedrijf

De begroting 2024 van het grondbedrijf bestaat uit:

- De jaarschijven 2024 uit de grondexploitaties, zoals vastgesteld bij de Actualisatie Grondexploitaties 2023. De geraamde mutaties binnen de grondexploitaties hebben geen invloed op het begrotingsresultaat (budgettair neutraal) omdat de baten en lasten direct verrekend worden met de boekwaarde op de balans onder de post voorraden.
- Een raming van Algemeen beheer Grondbedrijf, bestaande uit interne doorbelaste uren van ambtelijk personeel en advieskosten derden. Deze mutaties worden verrekend met de Algemene Reserve Grondbedrijf.

De raming van de Vennootschapsbelasting is niet opgenomen in de exploitatiebegrotingen. Deze maakt onderdeel uit van de begroting van de Algemene Dienst en zal, voor wat betreft het aandeel van het Grondbedrijf, worden gedekt vanuit de Algemene Reserve Grondbedrijf.

Actuele prognose resultaat en winstneming

In deze paragraaf grondbeleid is de uitkomst van de projecten gebaseerd op de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2023. In onderstaande overzichten is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze voortkomen uit de Actualisatie Grondexploitaties 2023.

De voorzieningen voor de verliesgevende grondexploitaties zijn gewaardeerd tegen de netto contante waarde. Het effect ten opzichte van de waardering op nominale waarde op de te verwachten resultaten voor zowel de negatieve als positieve grondexploitaties is hieronder toegelicht. De hieronder genoemde nog te verwachten kosten en opbrengsten volgen uit de geactualiseerde grondexploitaties per 1 januari 2023.

Te verwachten resultaten actief grondbeleid

De gemeentelijke activiteiten inzake grondexploitatie zijn te onderscheiden in zogenoemd actief en faciliterend grondbeleid. Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen van de grondexploitatie uit: van de aankoop van de gronden en eventuele opstellen, sloop, bouwrijp en woonrijp maken tot en met de uitgifte/verkoop van de bouwkaavel. De gemeente heeft de te ontwikkelen grond in eigen bezit.

Tabel - Verwachte resultaten actieve grondexploitaties (bouwgronden in exploitatie) (bedrag x € 1.000)						
Complex	Boekwaarde 31-12-2022	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eindwaarde)	Geraamd resultaat (netto contante waarde)	Afsluiting per
Buitenplaats	437	56	555	62	61	31-12-2023
Larikslaan	378	29	471	64	63	31-12-2023
Hamersveldseweg	948	17	1.113	148	145	31-12-2023
Valleipark	-663	542	12	133	130	31-12-2023
Mastenbroek II	2.426	5.599	10.007	1.982	1.831	31-12-2026
Totaal	3.526	6.243	12.158	2.389	2.230	

Boekwaarde 31-12-2022	3.526
Nog te verwachten opbrengsten actieve grondexploitaties	12.158
Nog te verwachten kosten actieve grondexploitaties	6.243
Te verwachten winstsaldo (nominale waarde 1-1-2023) (negatief = verlies)	2.389
Reeds verwerkte verliesvoorzieningen 31-12-2022	0
Te verwachten te nemen winst 2023 en verder	2.389

De huidige boekwaarde ad. € 3,5 miljoen zal in de toekomst terugverdiend moeten worden door het genereren van de hierboven genoemde opbrengsten.

De eindconclusie is dat de te verwachten te nemen winst in komende jaren € 2,4 miljoen (eindwaarde) bedraagt voor de actieve grondexploitaties. Ten opzichte van de vorige actualisering (winstprognose € 2,0 miljoen) is sprake van een lichte stijging van de verwachte winst met ongeveer € 0,4 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door een stijging van het geraamde resultaat van het project Mastenbroek II.

Te verwachten resultaten faciliterend grondbeleid

Bij faciliterend grondbeleid is de bouwkaavel in het bezit van een private partij (ontwikkelaar, particulier, etc.) en wordt deze door die partij ontwikkeld. De gemeente treedt enkel c.q. vooral op als overheid, die de plannen van private partijen faciliteert als daarvoor een bestemmingswijziging noodzakelijk is.

Tabel - Verwachte resultaten passieve grondexploitaties (faciliterend) (bedrag x € 1.000)						
Complex	Boekwaarde 31-12-2022	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eindwaarde)	Geraamd resultaat (netto contante waarde)	Afsluiting per
Plantage	-520	141	272	651	625	31-12-2024
Groot Agteveld	-159	23	251	387	379	31-12-2023
Mastenbroek II	16	94	111	1	1	31-12-2026
	-663	258	634	1.039	1.005	

Boekwaarde 31-12-2022	-663
Nog te verwachten opbrengsten passieve grondexploitaties	634
Nog te verwachten kosten passieve grondexploitaties	258
Te verwachten winstsaldo (nominale waarde 1-1-2023) (negatief = verlies)	1.039
Reeds verwerkte verliesvoorzieningen 31-12-2022	0
Te verwachten te nemen winst 2023 en verder	1.039

De hierboven genoemde nog te verwachten kosten en opbrengsten volgen uit de geactualiseerde passieve grondexploitaties per 1 januari 2023. De eindconclusie is dat de te verwachten te nemen winst in komende jaren € 1,0 miljoen (eindwaarde) bedraagt voor de faciliterende grondexploitaties.

De totale nog te nemen winst (eindwaarde) op alle grondexploitaties wordt geraamd op € 3.428.000 (€ 2.389.000 + € 1.039.000).

Algemene reserve grondexploitatie (weerstandvermogen)

In de vorige alinea is weergegeven dat de grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Om mogelijke risico's af te dekken, wordt er een buffer gevormd in de vorm van de algemene reserve grondexploitaties.

Tabel – Mutaties Algemene Reserve Grondbedrijf (bedrag x € 1.000)				
	Stand 1-1-2023	Geraamde toevoegingen	Geraamde onttrekkingen	Stand 31-12-2023
Algemene Reserve Grondbedrijf	545	866	653	758
Totaal reserves grondbedrijf	545	866	653	758

De beleidsuitgangspunten voor risico's zijn omschreven in de Nota Risicomanagement en Weerstandvermogen 2010. In de nota zijn de beleidskaders opgenomen hoe risico's moeten worden geïdentificeerd, geanalyseerd en beoordeeld. Om eventuele risico's op te vangen dient de gemeente, alsmede het grondbedrijf, te beschikken over een weerstandvermogen. De wijze waarop het weerstandvermogen wordt berekend is tevens vastgesteld in de eerdergenoemde nota.

Zoals toegelicht in de paragraaf 'Weerstandvermogen en Risicobeheersing' van deze begroting, bedraagt per 1 januari 2023 de weerstandratio van het grondbedrijf naar verwachting 1,24. Dit valt net boven de bandbreedte van 0,8 - 1,2, welke in het voornoemde beleidskader is vastgelegd. Voor een toelichting op de actuele ratio weerstandvermogen wordt verwezen naar de paragraaf 'Weerstandvermogen en Risicobeheersing'.

Voorzieningen grondexploitaties

Tabel - Stand voorzieningen grondexploitaties (bedragen x € 1.000)		
	Stand 1-1-2022	Stand 31-12-2022
Voorz. Afgesloten complexen	38	23
Totaal voorzieningen	38	23

Voorziening afgesloten complexen

Voor de afgesloten projecten Leusden-Zuid en De Biezenkamp worden naar verwachting in totaal nog € 22.500 aan kosten in de toekomst gemaakt. Hiertoe zijn middelen gereserveerd in de voorziening afgesloten complexen.

Risico's per complex

Voor een nadere beschrijving van de risico's per complex kan worden verwezen naar de Actualisatie Grondexploitaties 2023, welke in juni van 2023 ter vaststelling aan de raad is aangeboden. Hierin zijn de risico's benoemd (en waar mogelijk gekwantificeerd) die de gemeente loopt met de uitvoering van alle grondexploitaties.

Vennootschapsbelasting

De te betalen vennootschapsbelasting (vpb) door de gemeente wordt bepaald op het totaal van activiteiten die vennootschapsbelastingplichtig zijn. Naar verwachting is de gemeente in 2024 over haar grondbedrijfsactiviteiten € 85.000 vennootschapsbelasting verschuldigd. Deze lasten worden gedekt uit de algemene reserve grondbedrijf. Doordat de vennootschapslast gedekt wordt vanuit de Algemene Reserve Grondbedrijf heeft het een budgettair neutraal effect. Over 2025 en verder is de verwachting dat er geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Paragraaf H Wet Open Overheid

Kader

Dit is de openbaarheidsparagraaf van de gemeente Leusden in de begroting van 2024. De verplichting komt voort uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie, de plannen ter verbetering van de informatiehuishouding bij de ministeries en artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo). Dit artikel bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. In deze paragraaf worden de werkzaamheden die afgelopen jaar uitgevoerd zijn uiteengezet en worden de werkzaamheden van 2024 beschreven.

BLNP samenwerking

In 2023 is de samenwerking binnen het BLNP-verband voortgezet. Er zijn kartrekkers van elke gemeente benoemd, die regelmatig samenkomen om de voortgang van de implementatie te bespreken. Er zijn ook werkgroepen voor specifieke onderwerpen zoals het aanschaffen van een anonimiseringstool. Deze samenwerkingen worden in 2024 voortgezet.

Anonimiseringstool

De BLNP-gemeenten hebben in 2023 samen het traject gestart om een anonimiseringstool aan te schaffen voor de vier gemeenten. Er is gezamenlijk een plan van eisen opgesteld voor de aanbesteding van nieuwe software. Het aanbestedingstraject wordt nog in 2023 gestart, zodat het in 2024 geïmplementeerd kan worden in alle vier de gemeenten.

Technische oplossing publicatie

Naast de anonimiseringstool zijn de BLNP-gemeenten ook bezig met een oplossing voor het actief openbaar maken van informatie. Hiervoor is ook nieuwe software nodig. Er zijn nog beperkte mogelijkheden op de markt. In 2024 zullen de BLNP-gemeenten hier verder stappen in zetten om gezamenlijk een software oplossing aan te schaffen en te implementeren.

Cultuurverandering en informatie op orde

Een groot thema voor 2024 wordt de cultuurverandering en bewustwording rondom de Woo binnen de gemeente Leusden. In 2024 wordt er actief aandacht besteedt aan de Woo binnen de organisatie om zo bewustwording te verhogen en medewerkers mee te nemen in de veranderingen en nieuwe werkwijzen.

Actieve openbaarmaking

In 2024 zal de gemeente Leusden ook stapsgewijs meer informatie actief openbaar maken volgens de fasering die vanuit het Rijk wordt aangehouden. De gemeente gaat eerst de technische oplossing vinden en vervolgens de processen van de informatiecategorieën, die openbaar gemaakt moeten worden, in kaart brengen en aanpassen waar nodig voor actieve openbaarmaking.

Financiële Begroting

Uiteenzetting financiële positie

Begrotingsresultaat 2024-2027

In onderstaande tabel geven wij u de uitkomsten van de begroting 2024-2027 waarbij als startpositie de Voorjaarsnota 2023 is genomen.

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Begrotingsresultaat na Voorjaarsnota	269	1.227	-1.860	-2.614
Budgettair effect meicirculaire 2023	324	311	66	1.386
Begrotingspositie na meicirculaire	593	1.538	-1.794	-1.228
Nieuw beleid:				
Nieuw beleid 2024	-1.651	-1.657	-1.643	-1.628
Addendum CUP 2022-2026	-54	-90	-90	-90
Begrotingspositie na Nieuw beleid:	-1.112	-209	-3.527	-2.946
Ontwikkelingen na Voorjaarsnota:				
Belastingmaatregel	1.101	1.120	1.128	1.132
Hervormingsagenda Jeugd	67	176	-13	-18
CDOKE gelden Energietransitie (SPUK)	380	380	380	380
Kadernota 2024 GGD	-136	-136	-136	-136
RV Mobiliteitsplan	70	165	140	105
Riolering	96	100	100	100
Gescheiden afvalinzameling	111	111	111	109
Financieel technische mutaties	-70	21	-89	-168
Resultaat begroting	507	1.728	-1.905	-1.442
Storting algemene reserve naar saldo 'nul' conform maatregel 4a Kadernota 2024	-507	-1.728		
Saldo	0	0	-1.905	-1.442

Sociaal Domein

De begroting 2024 Sociaal Domein, beslaat een bedrag van € 40 miljoen en vormt daarmee 46% van de totale gemeentelijke begroting. Binnen dit domein is een budget van € 14,4 miljoen opgenomen voor WMO- en Jeugdzorg. Op een aantal onderdelen binnen deze taakvelden doen zich zowel op lokaal, regionaal als landelijk niveau in 2023/2024 relevante ontwikkelingen voor die hun weerslag (zullen) hebben op deze Meerjarenbegroting:

Lokaal

Het nieuwe beleidskader Sociaal Domein 2023-2027 "Thuis in Leusden" is in maart 2023 door de raad vastgesteld. De uitvoering van het beleidskader wordt gerealiseerd in samenwerking met onze inwoners en samenwerkingspartners waarbij wordt ingezet op een vaste basis, verbindende netwerken, vitaal leven en passende ondersteuning. De speerpunten zijn gericht op de thema's rondkomen, wonen en zorg, netwerken, vrijwilligers, leefstijl, sport en bewegen opvoeden en opgroeien, en toekomstbestendige ondersteuning. Voor de uitvoering van deze speerpunten is een incidenteel ontwikkelbudget van € 490.000 beschikbaar gesteld. Dit budget wordt gedekt vanuit de eerder ontvangen en in onze begroting gereserveerde extra jeugdmiddelen jaarschijf 2021. Daarnaast is het werkbudget Sociaal Domein verhoogd tot structureel € 50.000. De benodigde middelen zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2024-2027.

We blijven in Leusden inzetten op versterking van de Sociale Basis Infrastructuur (SBI) en de transformatieopgaven. Deze zullen op termijn moeten leiden tot lagere zorgkosten. Er wordt aanvullend geïnvesteerd in het Sociaal (Lokaal)

Team van Lariks, waarbij meer cliënten direct en actief worden begeleid in plaats van met een beschikking worden doorverwezen naar duurdere specialistische zorgvormen. De kosten bedragen € 480.000 in 2024 oplopend tot € 640.000 structureel vanaf 2025. De verwachting is dat de benodigde investeringen gecompenseerd worden door een evenredige verlaging van de zorgkosten. De effecten zullen worden gemonitord op aantallen en inzet vanuit Lariks. De (zekere) kosten en verwachte (nog onzekere) dekking van dit traject zijn opgenomen in de MJR 2024-2027. Lokaal zien we binnen het taakveld Werk en Inkomen dat door de prijsopdrijvende effecten van de energiecrisis en de toenemende inflatie steeds meer inwoners moeite moeten doen om financieel rond te komen. Het aantal bijstandsccliënten in 2023 is sterk gestegen. Het toegenomen aantal gehuisveste statushouders in Leusden is ook een oorzaak van het aantal toenemende bijstandsccliënten. Het risico bestaat dat de beschikbare rijksmiddelen in de vorm van de Brede Uitkering Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) niet toereikend zullen zijn om de lokaal toegenomen bijstandslasten te kunnen dekken. Meer duidelijkheid daarover ontstaat eind september als de voorlopige verdeling 2024 en de definitieve verdeling 2023 van het macro budget door het ministerie bekend wordt gemaakt. De effecten zullen voor 2023 worden verwerkt in de najaarsnota en voor 2024 en verder in de voorjaarsnota 2024.

Regionaal

Vanaf 1 januari 2024 levert de nieuwe zorgleverancier MetMaya als enige contractpartner binnen de regio alle specialistische Jeugdhulp. Daarmee zal de financiering van de specialistische jeugdhulp volledig taakgericht zijn. De aanbesteding van de specialistische jeugdhulp vloeit voort uit de door de gemeenteraden vastgestelde regiovisie 'Samen werken aan specialistische jeugdhulp in de regio Amersfoort'. De nieuwe zorgpartij houdt rekening met de vanuit de transformatie gewenste veranderingen. In de jaren 2025 en 2026 zijn de begrote uitgaven lager als gevolg van de nieuwe werkwijze: minder jeugdhulpaanbieders en dus minder overhead, minder overdracht, minder overbruggingszorg, minder administratieve lasten en meer lichte ondersteuning via welzijnswerk en lokale (wijk)teams. In 2023 en 2024 worden incidentele opstartkosten gemaakt voor het opzetten van de nieuwe organisatie. Deze kosten bedragen voor Leusden circa € 400.000 en worden gedekt vanuit de reserve Sociaal Domein. In september stellen de gemeenten het jaarbudget voor 2024 definitief vast op basis van de meest recente prognoses en verwachte cliëntaantallen.

Het regionale aanbestedingsproces voor de Wmo is op het laatste moment stukgelopen en zal in 2024 weer opnieuw worden opgestart.

Landelijk

Voor de jaren 2024 en 2025 heeft het Rijk via de meicirculaire aanvullende middelen voor de jeugdzorg beschikbaar gesteld. Dit ter compensatie van de eerder ontstane tekorten in de jeugdzorg die bij veel gemeenten zijn ontstaan. De extra middelen voor 2026 en verder komen pas beschikbaar na advies van de deskundigencommissie en definitieve besluitvorming over de hervormingsagenda jeugd. Op de extra middelen wordt een tot € 1 miljard oplopende korting toegepast die is gebaseerd op het vanuit de hervormingsagenda overeengekomen pakket maatregelen. Daarnaast heeft het Rijk vanuit het coalitieakkoord vanaf 2025 een aanvullende korting van € 500 mln. opgelegd waarbij zij de garantie heeft afgegeven dat het mogelijk niet halen van deze taakstelling voor rekening en risico van het Rijk is. Vooruitlopend daarop heeft het Rijk de korting voor de jaarschijf 2025 via de meicirculaire al wel doorgevoerd. Zowel de doelstellingen van ons nieuwe beleidskader als de al gepleegde lokale en regionale inzet op het gebied van de veranderingen sluiten goed aan bij de maatregelen vanuit de landelijke hervormingsagenda. Tegelijkertijd wordt het door deze overlap een uitdaging om de vanuit de hervormingsagenda met het Rijk overeengekomen taakstellingen te realiseren omdat het Rijk besparingen voorrekenet die deels al behaald zijn (zie ook risicoparagraaf en 0.7 Algemene Uitkering).

Als gemeente krijgen we vanuit het Rijk voor de komende jaren extra geld via de zogenaamde 'SPUK-regeling' (specifieke uitkering). De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040. De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om diverse afspraken uit te kunnen voeren -

deze afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord.

De Rijksmiddelen die we als gemeente Leusden ontvangen zijn met name bedoeld voor de komende vier jaar, 2023 t/m 2027. De middelen op de diverse thema's variëren van € 3.000 - € 10.000 per jaar voor bijvoorbeeld Mentale gezondheid, tot een aantal hogere bedragen, waaronder € 64.000 per jaar voor Valpreventie. De middelen zijn verwerkt in onze Voorjaarsnota. Een beperkt aantal budgetten is structureel. Het wordt aan het (tegen die tijd) nieuwe kabinet overgelaten of meerdere middelen wel of niet structureel worden gemaakt.

De middelen vanuit het onderdeel 'Sport, bewegen en cultuur' waren reeds onderdeel van de Rijksmiddelen die we al kregen, en waren dus ook al onderdeel van onze begroting en uitgaven. De overige middelen zijn wel aanvullend. Het abonnementstarief in de Wmo 2015 zal worden afgeschaft en in plaats daarvan wordt vanaf 2026 de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo 2015 heringevoerd. Daarbij is het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de vormgeving zoals die voorheen was met oog voor inkomenseffecten en het beroep dat wordt gedaan op de Wmo.

De doordecentralisatie van de middelen voor Beschermd wonen van de centrumgemeenten naar alle gemeenten als ook de invoering van het woonplaatsbeginsel zijn uitgesteld naar 2025. Met deze 2 ontwikkelingen wordt elke gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning van de eigen inwoners en ontvangt zij daarvoor ook de passende middelen om te zorgen voor beschermd thuis en beschermd wonen voor haar inwoners.

Het demissionaire kabinet geeft hoge prioriteit aan het bestrijden van armoede en stelt daarvoor in 2024 een budget van € 2 miljard beschikbaar. Het CPB heeft aangegeven dat zonder verdere maatregelen het aantal Nederlanders dat onder de armoedegrens leeft komend jaar hoger dan 1 miljoen zal zijn. Een deel van deze extra middelen zal via het Gemeentefonds aan de gemeenten beschikbaar worden gesteld. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoe de middelen gealloceerd zullen worden. Wel is duidelijk dat de regeling energietoeslag in zijn huidige vorm vanaf 2024 zal verdwijnen.

De ontwikkelingen binnen het brede sociale domein en de veranderingen in het zorglandschap blijven de komende jaren onzeker en zijn onvoldoende stabiel. Het financiële risicoprofiel voor het Sociaal Domein blijft daarmee ongewijzigd hoog.

Nieuw beleid 2024-2027

In onderstaande tabel geven wij inzicht in de uitgaven voor bestaand beleid in deze begroting. Per domein is bij 'Wat mag het kosten?' een overzicht gegeven van de budgetten voor CUP 2022-2026, Addendum CUP en nieuw beleid 2024.

Een toelichting op de budgetten nieuw beleid geven wij in Bijlage A. In Bijlage B is een samenvatting van het Addendum CUP opgenomen.

bedragen afgerond op € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Uitgaven bestaand beleid	87.953	80.334	82.995	81.411
Uitgaven nieuw beleid				
- Nieuw beleid 2024 incidenteel	676	221	221	0
- Addendum CUP incidenteel	7	132	95	0
- Nieuw beleid 2024 structureel	1.651	1.657	1.643	1.628
- Addendum CUP structureel	54	90	90	90
	2.388	2.100	2.049	1.718
Totaal uitgaven begroting excl grondexploitatie	90.341	82.434	85.044	83.129

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn te beschouwen als het fundament voor de Leusdense financiële positie. De stand van de reserves en voorzieningen einde boekjaar 2023 en de prognose in meerjarenperspectief is als volgt:

Bedragen x € 1.000

einde boekjaar	2024	2025	2026	2027
Algemene reserves				
Algemene reserve				
- Basisreserve	10.751	12.103	9.882	8.440
- Toevoeging exploitatie	195	195	195	195
- Flexibel inzetbaar	110	110	110	110
Algemene reserve grondbedrijf	801	630	2.073	1.902
Bestemmingsreserves				
Middelen met aangewezen bestemming	6.650	6.408	6.360	6.439
Reserve kapitaallasten economisch nut	4.720	4.369	4.061	3.710
Reserve kapitaallasten maatschappelijk nut	15.725	15.344	15.787	16.242
Reserve vervangingsinvesteringen openbare ruimte	214	704	374	53
Reserve toekomstbestendige openbare ruimte	5.900	5.900	5.900	5.900
Reserve Sociaal Domein	242	242	242	242
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.045	1.045	1.414	1.414
Reserve rente starters- en duurzaamheidsleningen	783	783	783	783
Reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting	912	965	1.024	1.075
Reserve egalisatie COVID-19	849	806	806	806
Bestemmingsreserve Oekraïne	2.067	2.067	2.067	2.067
Totaal reserves	50.964	51.670	51.077	49.377
Voorzieningen				
Voorziening onderhoud infrastructuur	2.061	3.639	4.533	4.811
Voorziening diverse complexen grondbedrijf	23	23	23	23
Voorziening egalisatie reinigingsrechten	100	100	100	100
Voorziening egalisatie rioolbeheer	2.411	2.348	2.131	2.421
Voorziening arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	2.432	2.443	2.441	2.434
Totaal voorzieningen	7.026	8.552	9.228	9.788
Totaal reserves en voorzieningen	57.990	60.222	60.305	59.165

Toelichting Algemene reserves

- Algemene reserve basisdeel

De toevoeging is gelijk aan het begrotingsresultaat 2024-2027. De onttrekking in 2024 heeft te maken met de dekking voor de 4e wethouder (€ 0,28 mln.) en beleidskader sociaal domein 'Thuis in Leusden' (€ 0,02 mln.). Voor nieuw beleid in de kadernota 2024 is € 0,68 mln. onttrokken.

- Algemene reserve grondbedrijf

De stijging van de reserve ontstaat doordat in de aangegeven jaren een aantal exploitaties wordt afgesloten, waarbij de resultaten in de Algemene Reserve Grondbedrijf komen. Bij de jaarlijkse herziening wordt bepaald of deze reserve zo instant blijft (afhankelijk van het benodigde weerstandsvermogen in het Grondbedrijf) of dat er geld kan worden afgestort naar de Algemene Reserve.

Toelichting Bestemmingsreserves

- Algemene reserve; aangewezen bestemming

Incidentele onttrekking voor dekking 4e wethouder (€ 0,12 mln.), onttrekking voor CUP 3.1 Beleidskader Sociaal Domein (€ 0,15 mln.) en CUP 4.1.1 Woonzorgvisie (€ 0,04 mln.).

- Dekking kapitaallasten economisch en maatschappelijk nut

Investerings met een economisch nut als ook investeringen met een maatschappelijk nut dienen te worden geactiveerd. Gedurende de toekomstige gebruiksduur wordt de investering afgeschreven en de kapitaallasten in de exploitatie opgenomen. De dekking van de kapitaallasten vindt gedeeltelijk plaats door een onttrekking uit een reserve egalisatie kapitaallasten met economisch nut of de reserve egalisatie kapitaallasten met maatschappelijk nut. Op deze wijze worden de lasten van investeringen met economisch- en een maatschappelijk nut (gedeeltelijk) gedekt uit reserves en kostenneutraal verantwoord in de exploitatie.

- Reserve vervangingsinvesteringen openbare ruimte

Eind 2021 is het beheerplan 'ibor - uitgaven groot onderhoud en vervanging kapitaalgoederen openbare ruimte 2021-2032' vastgesteld, waarin een nieuwe bestemmingsreserve "vervangingsinvesteringen openbare ruimte" is ingesteld. De reserve wordt gebruikt voor vervangingsinvesteringen met maatschappelijk nut (o.a. wegen, civiele kunstwerken, groenvoorzieningen).

- Reserve toekomstbestendige openbare ruimte

Eind 2021 is het beheerplan 'ibor - uitgaven groot onderhoud en vervanging kapitaalgoederen openbare ruimte 2021-2032' vastgesteld, waarin een nieuwe bestemmingsreserve "toekomstbestendige openbare ruimte" is ingesteld. De stand voor de komende jaren is € 5,9 mln.

- Reserve Sociaal Domein

De reserve Sociaal Domein is ingesteld voor het tijdelijk opvangen van fluctuaties die kunnen optreden in de zorgkosten voor WMO en de jeugdzorg. Met name de kosten voor gespecialiseerde jeugdzorg kunnen sterk fluctueren. De beoogde onttrekking in 2024 is nodig voor het dekken van incidentele opstartkosten die de per 1 januari 2024 gecontracteerde nieuwe regionale jeugdzorgaanbieder MetMaya zal maken (€ 0,175 mln.). De huidige omvang van deze reserve valt binnen de door de raad aangegeven bandbreedte (tussen de € 0,6 en € 0,9 mln.). Het voornemen is deze reserve bij de eerstvolgende actualisering van het reserve- en voorzieningenbeleid op te heffen.

- Reserve bovenwijkse voorzieningen

De reserve wordt de komende jaren nog nader aangevuld met afdrachten vanuit grondexploitaties. De in de reserve resterende middelen worden tot op heden ingezet voor de (gedeeltelijke) bekostiging van majeure bovenwijkse infrastructurele projecten.

- Reserve vernieuwing en uitbreiding onderwijshuisvesting

De reserve is ingesteld om vernieuwing (met uitzondering van het groot onderhoud waarvoor de scholen rechtstreeks vanuit het Rijk worden bekostigd) en uitbreidingen van schoolgebouwen, op grond van de leerlingenprognoses en de in de verordening onderwijshuisvesting vastgestelde uitgangspunten en normbedragen, uit te kunnen voeren. De onttrekking betreft de dekking van de uit de gepleegde investeringen voortvloeiende kapitaallasten. De dotatie aan deze reserve betreft de vanuit het Rijk ontvangen middelen voor onderwijshuisvesting.

- Reserve egalisatie COVID-19

In 2020 is deze reserve gevormd met als doel het beschikbaar houden van de compensatiebedragen vanuit het Rijk voor een tekort aan compensatie. Hierdoor worden de baten en lasten vanwege Corona geëgaliseerd en is er dekking voor kosten waarvoor geen recht op compensatie is. De reserve heeft een tijdelijk karakter, maar zal in 2023 nog fluctueren als gevolg van aanvullende rijksmiddelen en toepassingen voor specifieke doelen, zoals pilot budgetbeheer (schuldsanering).

Toelichting Voorzieningen

- Voorziening onderhoud infrastructuur

Eind 2021 is het beheerplan 'ibor - uitgaven groot onderhoud en vervanging kapitaalgoederen openbare ruimte 2021-2032' vastgesteld, waarin de voeding van de egalatievoorziening groot onderhoud in overeenstemming is gebracht met het geactualiseerde beheerplan groot onderhoud 2021 – 2032.

Meerjarig Investeringsplan (MIP)

Alle vervangingsinvesteringen worden bijeengebracht op het Meerjarig Investeringsplan (MIP). In bijlage C is een overzicht opgenomen van het complete MIP, waarbij de investeringen per programma zijn weergegeven. In de tabel hierna geven wij u een samenvatting van de geplande investeringen.

bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
	Investeringslasten				Structurele lasten			
A1. Vervangingsinvesteringen ict, tractie, inventaris	424.481	467.572	715.057	412.727	0	51.702	110.451	255.913
A2. Vervangingsinvesteringen openbare verlichting	0	0	955.000	0	0	0	0	19.100
A3. Vervangingsinvesteringen ondergrondse afvalinzameling	35.600	132.100	108.000	86.200	0	3.600	19.680	30.480
B1. Investerings verkeer en vervoer	1.704.000	931.000	1.356.000	0	0	42.600	65.900	99.800
B2. Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	0	0
B3. Vervangingsinvesteringen buitenruimte	948.000	385.000	751.000	1.315.000	0	45.300	61.900	92.000
C1. Groot onderhoud buitenruimte	4.540.000	1.599.000	2.391.000	3.023.000	0	0	0	0
C2. Groot onderhoud sportterreinen	177.000	40.000	47.000	40.000	0	0	0	0
C3. Investerings GRP	247.000	433.000	587.000	80.000	0	0	0	0
Totaal	8.076.081	3.987.672	6.910.057	4.956.927	0	143.202	257.931	497.293

De onderdelen van het MIP lichten wij nader toe:

A.	Investerings die door middel van activering en afschrijving t.l.v. de exploitatie worden gebracht	A1.	Vervangingsinvesteringen, dit betreft geplande investeringen op basis van de diverse vervangingsplannen.
		A2.	Vervangingsinvesteringen Openbare Verlichting, geplande investeringen conform het beleidsplan openbare verlichting
		A3.	Vervangingsinvesteringen ondergrondse afvalinzameling, dekking vanuit de afvalstoffenheffing.
B.	Investerings die t.l.v. reserves worden gebracht	B1.	Investerings uitvoeringsplan verkeer en vervoer (maatschappelijk nut), dekking uit reserve infrastructuur/ bovenwijkse voorzieningen. De genoemde bedragen zijn gebaseerd op door de raad vastgestelde uitgavenprioritering binnen de reserve bovenwijkse voorzieningen.
		B2.	Onderwijshuisvesting, investeringen wordt hoofdzakelijk vanuit reserve onderwijshuisvesting bekostigd.
		B3.	Vervangingsinvesteringen buitenruimte op basis van door de raad vastgestelde onderhoudsactualisatie december 2021.
C.	Uitgaven die t.l.v. voorzieningen worden gebracht	C1.	Uitgaven IBOR, gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen voor wegen, water, groen en gebouwen dekking uit voorzieningen onderhoud infrastructuur op basis van inspecties worden de definitieve onderhoudsmaatregelen in jaarplannen verwerkt. Dekking uit de diverse onderhoudsvoorzieningen.
		C2.	Investerings onderhoudsplan sportterreinen, dekking uit voorziening onderhoud sportterreinen.
		C3.	Investerings Gemeentelijk Rioleringsplan, dekking uit egalatievoorziening rioolbeheer.

Budgetautorisatie

Ter vereenvoudiging van de besluitvorming zijn de vervangingsinvesteringen van rubriek A voor de jaarschijf 2023 functioneel in de primitieve begroting geraamd. Ditzelfde geldt voor de investeringen uit rubriek C. Hierbij wordt aangetekend dat het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) eens in de vijf jaar aan de raad ter vaststelling wordt voorgelegd. In het raadsvoorstel wordt inzicht gegeven in de ophanden zijnde investeringen in de komende planperiode. Voor investeringen uit de categorie B1 en B2 worden u afzonderlijke besluiten ter vaststelling voorgelegd. Een specificatie van de voor 2023 geraamde investeringen is opgenomen in bijlage C.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) is een gemeente verplicht om afzonderlijk in te gaan op de zogenoemde 'jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume'. Bij deze verplichtingen is het doorslaggevend of het verloop van de uitgaven gedurende een aantal begrotingsjaren - in de regel betreft dit de begrotingsperiode van vier jaar - gelijkmatig dan wel ongelijkmatig is. Bij een gelijkmatig verloop zoals bijvoorbeeld lonen, premies en vakantiegeld moeten de uitgaven in de begroting worden geraamd. Is er sprake van een sterke omvangwisseling in het uitgavenpatroon dan moeten de uitgaven ten laste van een voorziening worden gebracht. De kosten voor voormalig personeel en wethouderpensioenen worden gedekt uit voorzieningen omdat hier sprake is van een ongelijk volume. De hoogte van de voorzieningen (per 1 januari 2024 € 2.420.999) dient te zijn afgestemd op de achterliggende verplichtingen. Jaarlijks vindt er daarom een doorrekening plaats. Deze heeft laatstelijk plaatsgevonden bij het opstellen van de Jaarrekening 2022.

Meerjarenbalans 2022-2027

Het BBV schrijft voor dat in de begroting een geprognosticeerde balans moet worden opgenomen. Met deze meerjarenbalans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer de investeringen, reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Hieronder is de meerjarenbalans 2022-2027 opgenomen. We benadrukken dat het voor de aangegeven begrotingsjaren een prognose is. In de balans zijn de belangrijkste ontwikkelingen verwerkt zoals we die op dit moment kennen. Door toekomstige besluitvorming en (financiële) dynamiek die er nu eenmaal altijd is bij gemeenten zullen de hieronder vermelde cijfers in werkelijkheid gaan afwijken. Dit maakt dat de meerjarenbalans een behoorlijke mate van onzekerheid in zich heeft.

bedragen x € 1.000	werkelijk			Begroot			
	einde boekjaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Activa							
Immateriële vaste activa		342	330	320	310	300	290
Materiële vaste activa		67.174	76.805	79.316	77.329	75.606	73.454
Financiële vaste activa		3.593	3.511	3.430	3.352	3.274	3.195
Voorraden		3.529	536	1.100	3	3	3
Uitzettingen (m.n. liquide middelen schatkist)		27.327	20.000	18.000	17.000	16.000	15.000
Liquide middelen		52	50	50	50	50	50
Overlopende activa		1.183	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
		103.200	102.732	103.716	99.544	96.733	93.492
Passiva							
Reserves (eigen vermogen)		55.062	51.373	50.964	51.670	51.077	49.377
Voorzieningen		9.131	8.548	7.026	8.552	9.228	9.788
Langlopende schulden		22.368	21.317	20.266	19.215	18.164	17.113
Netto vlottende schulden		5.500	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
Overlopende passiva		11.139	15.994	19.960	14.607	12.764	11.714
		103.200	102.732	103.716	99.544	96.733	93.492

EMU-saldo

Het BBV schrijft voor dat gemeenten in de begroting een meerjarige berekening van het EMU-saldo opnemen. Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te bepalen. De overheden mogen een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). In dit tekort van 3% hebben, naast de rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. Het EMU-saldo gaat niet uit van baten en lasten, maar van ontvangsten en uitgaven op basis van transacties binnen een begrotingsjaar. Het ene jaar kan het EMU-saldo van de gemeente daardoor een tekort vertonen en het andere jaar een overschot. Dit komt door schommelingen in de hoogte van de investeringen en het aan- en verkopen van bouwgronden.

bedragen afgerond op € 1.000

	2023	2024	2025	2026	2027
1. (+) Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.149	507	1.728	-1.905	-1.442
2. (-) Mutatie (im)materiële vaste activa	2.887	1.418	1.756	1.383	1.430
3. (+) Mutatie voorzieningen	-512	-1.521	1.526	675	560
4. (-) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-4.611	-1.646	-1.408	1.749	0
5. (-) Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	63	-786	2.906	-4.362	-2.312

Overzicht baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023 t/m VJN2023	Begroting 2024	MJR 2025	MJR 2026	MJR 2027
Domein Bestuur						
Lasten	-5.867	-6.549	-6.745	-6.615	-6.718	-6.786
Baten	809	317	609	624	761	838
Saldo	-5.058	-6.232	-6.135	-5.991	-5.957	-5.948
Domein Leefomgeving						
Lasten	-16.585	-21.033	-20.260	-20.377	-20.479	-20.164
Baten	9.552	9.682	9.963	9.884	9.885	9.885
Saldo	-7.033	-11.351	-10.297	-10.493	-10.594	-10.280
Domein Samenleving						
Lasten	-35.380	-41.567	-40.073	-34.872	-34.811	-34.753
Baten	11.358	14.009	11.130	6.069	6.303	6.303
Saldo	-24.022	-27.558	-28.942	-28.803	-28.508	-28.450
Domein Ruimte						
Lasten	-7.051	-7.168	-5.327	-5.519	-5.859	-3.916
Baten	4.610	3.873	2.660	2.137	4.440	686
Saldo	-2.441	-3.296	-2.667	-3.383	-1.418	-3.229
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Lasten	-796	-965	-4.024	-3.217	-2.494	-3.674
Baten	54.434	55.236	62.671	63.313	59.142	60.461
Saldo	53.639	54.271	58.647	60.096	56.648	56.787
Overhead						
Lasten	-9.092	-9.713	-11.183	-10.889	-10.932	-10.748
Baten	672	250	232	232	232	232
Saldo	-8.420	-9.462	-10.950	-10.656	-10.699	-10.515
Onvoorzien						
Lasten	0	-63	-63	-65	-65	-65
Saldo van baten en lasten	6.665	-3.690	-408	706	-593	-1.700
Toevoeging aan reserves						
Domein Bestuur	0	0	0	0	0	0
Domein Leefomgeving	-2.989	-2.509	-2.362	-1.839	-2.716	-2.707
Domein Samenleving	-79	-115	-28	-203	-193	-193
Domein Ruimte	-532	-1.155	-1.002	0	-2.352	0
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	-2.147	-4.129	-280	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	-5.747	-7.908	-3.672	-2.042	-5.261	-2.900
Onttrekking aan reserves						
Domein Bestuur	58	124	112	62	62	62
Domein Leefomgeving	2.679	3.918	2.546	2.051	2.879	2.892
Domein Samenleving	859	639	272	267	64	30
Domein Ruimte	975	1.195	687	344	683	174
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.969	4.535	400	120	40	0
Overhead	387	288	571	221	221	0
Totaal onttrekkingen	6.927	10.699	4.588	3.064	3.949	3.158
Saldo van toevoegingen en onttrekkingen	1.179	2.791	916	1.022	-1.312	258
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	7.844	-899	507	1.728	-1.905	-1.442

Toelichting verschillen lasten en baten

Domein Bestuur

Binnen het Domein Bestuur neemt het (negatieve) saldo 2024 ten opzichte van 2023 af met circa € 0,1 mln. De afname wordt veroorzaakt door zowel hogere lasten als hogere baten. De hogere lasten van circa € 0,2 mln. bestaan met name uit:

- € 0,08 mln. hogere lasten vanwege stijging gemeentelijke bijdrage aan de VRU;
- € 0,09 mln. hogere lasten vanwege bijdrage regiobureau Amersfoort (Kadernota 2024, 4.2);
- € 0,08 mln. lagere lasten vanwege vervallen tijdelijke huisvesting brandweer in 2024. De renovatie van de brandweerkazerne is beoogd eind 2023 gereed te zijn;
- € 0,18 mln. lagere lasten doordat er geen inhuurkosten als gevolg van langdurig ziekteverzuim zijn begroot in 2024;
- € 0,05 mln. hogere lasten vanwege incidentele kosten in 2024 voor onderzoek & oriëntatie burgerparticipatie (addendum CUP);
- € 0,06 mln. hogere lasten vanwege indexering bezoldiging en vergoedingen politieke ambtsdragers en kosten vierde wethouder (heel 2024 i.p.v. deel 2023);
- € 0,16 mln. hogere lasten vanwege de aanpassingen in tarief en aantallen van reis- en rijdocumenten.

De toename van de baten met € 0,3 mln. wordt met name veroorzaakt door hogere baten vanwege de aanpassingen in tarief en aantallen van reis- en rijdocumenten.

Domein Leefomgeving

Binnen het Domein Leefomgeving neemt het (negatieve) saldo 2024 af ten opzichte van 2023 met circa € 1,1 mln. De daling van het begrotingssaldo vóór reservemutaties wordt veroorzaakt door een afname van de lasten- en een toename van de baten binnen het domein Leefomgeving.

De afname van de lasten ad. € 0,77 mln. wordt veroorzaakt door:

- € 0,18 hogere salarislasteren vanuit de kadernota '24 (formatie civiele en begraven) en het CUP inzake formatie t.b.v. programma energie- en warmtetransitie;
- € 0,34 hogere storting in de onderhoudsregulatievoorzieningen a.g.v. inflatie en areaalbijstelling;
- € 0,10 hogere lasten RUD;
- € 0,12 hogere lasten afvalbegroting 2024;
- € 0,26 hogere lasten bijstelling diverse beheer en onderhoudsbudgetten (vnl. prijsindexatie);
- € 0,47 lagere lasten van ingeleend personeel t.b.v. vacatures vastgoed en energietransitie;
- € 0,38 lagere lasten i.v.m. incidenteel in '23 geraamd budget voor energiearmoede (gedekt door subsidie);
- € 0,12 lagere lasten i.v.m. incidenteel in '23 geraamde kosten voor Bouwagenda-ontzorgingsexperiment
- € 0,35 lagere lasten i.v.m. incidentele werkzaamheden in '23 t.b.v. sloopwerkzaamheden en tijdelijke huisvesting politiebureau en onderwijslocaties;
- € 0,18 lagere lasten specifieke uitkering onderwijshuisvesting vluchtelingen Oekraïne;
- € 0,08 lagere lasten hoofdzakelijk i.v.m. incidentele aanvulling eigen vermogen SRO in '23.

De belangrijkste oorzaken voor de toename van de baten met € 0,28 mln. zijn:

- € 0,03 daling baten uit verhuur schoolgebouwen;
- € 0,18 daling baten specifieke uitkering onderwijshuisvesting vluchtelingen Oekraïne;
- € 0,18 daling baten uit Groenverkoop – groenverkoop incidenteel in '23;
- € 0,34 daling onttrekking voorziening egalisatie tarieven afvalstoffenheff./reinigingsrechten;
- € 0,02 daling baten uit detachering personeel;
- € 0,16 hogere baten verhuur zwembad Octopus in verband met huurindexatie;
- € 0,23 hogere baten vanuit de rioolheffing;
- € 0,68 hogere baten vanuit de afvalstoffenheffing/reinigingsrecht.

Domein Samenleving

Binnen het Domein Samenleving neemt het (negatieve) saldo 2024 ten opzichte van 2023 toe met circa € 1,4 mln. De toename wordt veroorzaakt door een hogere afname van de baten ten opzichte van een afname van de lasten.

De belangrijkste oorzaken voor de afname van de lasten met € 1,5 mln. zijn:

- € 3,3 mln. lagere te verwachten lasten vanwege de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne;
- € 0,14 mln. lagere lasten Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en vervallen subsidie taalschool;
- € 0,1 mln. lagere lasten i.v.m. vrijval formatie visie Banningpark (CUP 2.6), Beleid sport formatie (CUP 2.4) en amendement begroting 2023 5.4 Fort33;
- € 1,4 mln. hogere lasten vanwege de indexering van subsidies en zorgbudgetten. De zorgbudgetten zijn als volgt geïndexeerd: budget 2023 na voorjaarsnota + 8%, tenzij werkelijke kosten 2022 lager zijn geweest;
- € 0,22 mln. hogere lasten vanwege hogere bijdrage GGDrU;
- € 0,08 mln. lagere lasten vanwege intensiveren meer zelf begeleiden (door Lariks) en minder beschikken (via de zorgleveranciers);
- € 0,7 mln. te verwachten hogere lasten taakveld Werk en Inkomen;
- € 0,1 mln. lagere lasten doordat er geen inhuurkosten als gevolg van langdurig ziekteverzuim zijn begroot in 2024.

De afname van de baten met € 2,9 mln. wordt met name veroorzaakt door:

- € 3,3 mln. lagere te verwachten baten vanwege de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. De verwachting is dat de bekostigingsregeling vanuit het Rijk wordt aangepast;
- € 0,6 mln. hogere te verwachten baten Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG);
- € 0,09 mln. lagere baten Nationaal Programma Onderwijs (NPO);
- € 0,074 mln. lagere baten vanwege vrijval van incidenteel gereserveerde middelen sportakkoord voorgaande jaren.

Domein Ruimte

Binnen het Domein Ruimte neemt het (negatieve) saldo 2024 ten opzichte van 2023 af met circa € 0,6 mln. De afname van het saldo wordt veroorzaakt door een afname van de lasten- en een afname van de baten binnen het domein Ruimte.

De afname van de lasten ad. € 1,84 wordt veroorzaakt door:

- € 0,97 afname lasten grondexploitatie;
- € 0,37 toename salarislasten vanuit de kadernota 2024 inzake formatie VTH en omgevingswet;
- € 0,41 afname kosten inhuur vanwege daling kosten inhuur op vacatureruimte en tijdelijke inhuur ten behoeve van de implementatie van de omgevingswet;
- € 0,38 daling lasten inzake advisering omgevingsvisie en implementatie omgevingswet;
- € 0,11 daling lasten versterking en doorontwikkeling winkelgebieden;
- € 0,18 lagere lasten inzake lagere afstorting baten groenverkoop inzake Masterplan Princenhof;
- € 0,10 daling lasten diverse CUP opdrachten op het gebied van Bouwen en Wonen;
- € 0,07 daling lasten budget Natuur en Landschapsbeheer vanwege tijdelijke budgetten voor het herzien van Landschapsonwikkelingsplan en soorten management plan.

De belangrijkste oorzaken voor de afname van de baten binnen het domein Ruimte met € 1,21 mln. zijn:

- € 1,13 lagere bate grondexploitatie;
- € 0,05 lagere bate (provinciale subsidie) doorontwikkeling winkelgebieden;
- € 0,03 lagere bate uitgeleend personeel openlucht recreatie.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Binnen het Onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien nemen de lasten in 2024 met 3,0 mln. toe ten opzichte van 2023.

Voornaamste oorzaak van deze stijging is de hogere stelpost begrotingsruimte met 1,6 mln., met name als gevolg van de extra middelen voor loon- en prijsstijgingen op basis van de meicirculaire. Daarnaast stijgen de uitgaven ten opzichte van 2023 met € 1,4 miljoen als gevolg van een verhoging van de stelpost taakmutaties Gemeentefonds. Het gaat daarbij onder andere om mutaties op het gebied van de participatiewet, Het BTW compensatiefonds, en het rekentarief WOZ. Voor een verdere specificatie van- en inhoudelijke toelichting op de bedragen verwijzen wij u naar het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.

De baten op dit onderdeel stijgen in 2024 ten opzichte van 2023 met € 7,43 mln.

Voornaamste oorzaak voor deze toename is de Hogere Algemene Uitkering met 4,1 miljoen. Bij de voorjaarsnota was de stand voor de jaarschijf 2023 van de Algemene Uitkering 45,7 mln. Op basis van de meicirculaire stijgt deze in 2024 naar 49,8 mln. Daarnaast stijgen de belastingopbrengsten OZB ten opzichte van de stand van de voorjaarsnota 2023 met 1,9 miljoen. Tot slot neemt de stelpost taakmutaties Gemeentefonds toe met € 1,4 miljoen.

Domein Overhead

Binnen de overhead neemt het (negatieve) saldo 2024 ten opzichte van 2023 toe met € 1,5 mln. De belangrijkste oorzaak daarvoor is de toename van de salarislasten als gevolg van de uitbreiding van het aantal fte's uit nieuw beleid Kadernota 2024. Zie ook toelichting onderdeel Overhead.

Overzicht incidentele baten en lasten – structureel evenwicht

Volgens artikel 19 en 23 van het BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting, ofwel een begroting structureel in evenwicht is. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat de structurele lasten worden gedekt met structurele baten.

Wij dekken de incidentele lasten in deze meerjarenbegroting grotendeels uit structurele baten en een klein deel uit incidentele baten. Hierdoor laat de tabel een positiever resultaat zien dat het begrotingsresultaat. Dit is een gunstige uitkomst.

In onderstaande tabel is het saldo van incidentele baten en lasten per programma en het structureel begrotingsevenwicht opgenomen.

Incidenteel resultaat per domein met doorwerking structureel evenwicht	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien	59	-	-	-
Bestuur	258	195	71	-
Leefomgeving	362	330	287	0
Samenleving	537	327	10	-98
Ruimte	266	250	220	-
Overhead	586	236	236	-
Saldo van incidentele baten en lasten	2.068	1.338	824	-98
Saldo van incidentele reserve mutaties	-1.181	-661	-363	79
Begrotingsresultaat	507	1.728	-1.905	-1.442
Structureel begrotingsevenwicht	1.394	2.405	-1.445	-1.461

Voor het bepalen van de incidentele baten en lasten is de “notitie structurele en incidentele baten en lasten commissie BBV” (augustus 2018), de handreiking van de provincies (september 2021) en de notitie “Incidentele baten en lasten gemeente Leusden” (mrt 2022) als uitgangspunt genomen. Hierin zijn de volgende standpunten opgenomen.

- Definitie structureel: baten en lasten bij periodiek terugkerende, blijvende taken.
- Definitie incidenteel: baten en lasten die eenmalig voorkomen met een duidelijke, concrete en onvoorwaardelijke einddatum. De mogelijkheid dat in de toekomst anders besloten kan worden, wordt niet als duidelijk en als onvoorwaardelijk gezien.
- Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid blijven naar hun aard structureel.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om kapitaallasten (afschrijving) onttrekken aan de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten.

Hierna volgt een toelichting van incidentele baten en lasten per programma.

	B/L	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Asiel inburgering	L	59	-	-	-	Asiel inburgering
Bestuur						
Vierde wethouder	L	120	120	40	-	Extra kosten vierde wethouder, tijdelijk t/m 2026
Wachtgeld en outplacement	L	78	75	31	-	Wachtgeld wethouder t/m 2026
Burgerparticipatie						CUP Burgerparticipatie - kosten onderzoek en oriëntatie
Onderzoekskosten openbare	L	10	-	-	-	Incidenteel veiligheidsonderzoek 2024
Leefomgeving						
Energie- en warmtetransitie (CUP 2.1)	L	172	182	162	-	Externe kosten warmte- energietransitie met een projectmatig karakter
Beleid maatschappelijk vastgoed (CUP 2.3)	L	27	23	-	-	Basis voor maatschappelijke vastgoedprojecten
De Korf onderliggend beleid herontwikkeling (CUP 2.5)	L	150	125	125	-	Onderzoek naar toekomst locatie De Korf
Detachering beleidsadviseur	L	4	-	-	-	Detachering beleidsadviseur groen/natuur/landschap tot medio april 2024
Uitloop adviseur wijk warmteplannen	L	33	-	-	-	Uitloop adviseur wijk warmteplannen
Proeftuin Eurowoningen	L	503	428	429	429	Projectuitgaven Eurowoningen in het Programma Aardgasvrije Wijken
Proeftuin Eurowoningen rijksbijdrage	B	-503	-428	-429	-429	Rijksbijdrage vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken
Onttrekking egalisatie	B	-24	-	-	-	Onttrekking surplus egalisatievoorziening
Samenleving						
Beleid sport (CUP 2.4)	L	28	-	-	-	Basis voor o.a. maatschappelijke vastgoedprojecten
Beleid cultuur De Korf (CUP 2.5)	L	30	-	-	-	Beleidsonderzoek naar toekomst locatie De Korf
Visie Burgm. Buiningspark (CUP 2.6)	L	32	60	5	-	Basis keuzes in het gebied voor de korte en middellange termijn
Toekomst zwembad Octopus (CUP 2.7)	L	15	15	10	-	Exploitatie en onderhoud versus nieuwbouw en energiegebruik
Beleidskader sociaal Domein (CUP 3.1)	L	150	150	35	-	Ontwikkelbudget t.b.v. nieuw beleidskader Sociaal Domein
Zwemveiligheid en zwemles (NB)	L	25	7	-	-	Doelstelling is dat elk kind in Leusden leert zwemmen
SPUK Sportbeleid en activering	L	13	13	-	-	Regeling Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen 2023-2026
Media	L	7	7	7	-	Incidentele investeringsbijdrage aan pilotproject Nieuwsplein33 bij afgifte zendmachtiging 2022-2026
Communicatie speerpunten beleidskader SD	L	23	23	-	-	Communicatie speerpunten beleidskader Sociaal Domein
Opvang Oekraïners	L	5.062	-	-	-	Incidentele opvang ontheemden Oekraïne
Opvang Oekraïne rijksbijdrage	B	-5.062	-	-	-	Incidentele opvang ontheemden Oekraïne
SPUK Samenkracht en burgerparticipatie	L	83	83	63	11	Regeling Specifieke uitkering versterking voor cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026
Inkomensregelingen Pilot Budgetbeheer	L	30	43	-	-	Inkomensregelingen Pilot Budgetbeheer
Jeugdhulp opstartkosten	L	175	-	-	-	Opstartkosten gecontracteerde nieuwe regionale jeugdzorgaanbieder MetMaya
SPUK Volksgezondheid	L	41	41	-	-	Regeling Specifieke uitkering gezondheidsbevordering 2023-2026
SPUK brede regeling combinatie functie	B	-114	-114	-110	-110	Regeling Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026

	B/L	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Ruimte						
Detachering beleidsadviseur						
	L	4	-	-	-	Detachering beleidsadviseur groen/natuur/landschap tot medio april 2024
Woonzorgvisie (CUP 4.1.1)	L	60	20	20	-	Woononderzoek om de woonbehoefte van de senioren inzichtelijk te krijgen
Aanpassen woonvisie (CUP 4.1.2)	L	70	-	-	-	Extra aandacht voor betaalbare woningen
Wooninnovatie (CUP 4.1.3)		27	50	40	-	Bijdrage aan faciliteren van diversiteit en bijzondere woonvormen voor jongvolwassenen.
Optoppen en splitsen woningen (CUP 4.1.4)	L		75	55	-	Optoppen en splitsen van woningen in bestaande wijken en kernen
Transformeren kant./bedr. naar woningen (CUP 4.1.5)	L	-	105	105	-	Actieve rol voor de gemeente bij de transformatie van kantoren en bedrijven naar woningen
Visieontwikkeling Stoutenburg (NB 4.3)	L	30	-	-	-	Opstellen visie en kader waarop initiatieven getoetst en ontwikkeld kunnen worden
Inrichten RX Mission (NB 4.5)	L	75	-	-	-	Implementatie systeem RX Mission t.b.v. de Omgevingswet en de Wkb
Overhead						
Procesmanagement - externe begeleiding (NB 1.2)	L	15	15	15	-	Opstellen van actuele procesbeschrijvingen die leiden tot een soepeler en efficiënter functionerende organisatie
Digitaliseren bouwdoosiers (NB 1.3)	L	250	-	-	-	De scans van bouwdoosiers voldoen niet aan de wettelijke eisen van digitalisering en AVG voor doorzetten naar Archief Eemland en moeten daarom opnieuw gedigitaliseerd worden.
Sharepoint migratie (NB 5.2)	L	100	-	-	-	Inhuur om achterstallige werkzaamheden a.g.v. sharepoint migratie weg te werken
Tijdelijke uitbreiding teammanager (NB 5.13)	L	117	117	117	-	Inhuur teammanager Financiën in afwachting van de verkenning naar de bedrijfsvoeringsorganisatie BLNP
Organisatieadviseur (NB 5.15)	L	104	104	104	-	Organisatie adviseur met focus op realisatie van de noodzakelijke organisatorische en veranderkundige vraagstukken
Saldo van incidentele lasten & baten		2.068	1.338	824	-98	
Saldo van incidentele reserve mutaties		-1.181	-661	-363	79	
Begrotingsresultaat		507	1.728	-1.905	-1.442	
Structureel begrotingsevenwicht		1.394	2.405	-1.445	-1.461	

Incidentele reserve mutaties

	B/L	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
Vierde wethouder	B	-120	-120	-40	0	Extra kosten vierde wethouder, tijdelijk t/m 2026
Bestuur						
Nieuw beleid burgerparticipatie	B	-50	0	0	0	CUP Burgerparticipatie - kosten onderzoek en oriëntatie
Leefomgeving						
Overheveling formatie bouwagenda 2024	B	-33	0	0	0	Overheveling formatie bouwagenda naar 2024
Verschil huurinkomsten en kosten terugverdien investeringen	L	63	63	63	63	Verschil huurinkomsten en kosten terugverdien investeringen
Dotatie stelpost vernieuwingsinvesteringen Octopus	L	16	16	16	16	Dotatie jaarlijkse stelpost t.b.v. vernieuwingsinvesteringen in reserve met aangewezen bestemming
Samenleving						
Dekking Pilot Budgetbeheer	B	-30	-43	0	0	Dekking signaleren van financiële problematiek
Dekking communicatie beleidsplan SD	B	-23	-23	0	0	Dekking beleidskader Sociaal Domein 'Thuis in Leusden, samen bouwen aan nu en later'
Zwemveiligheid en zwemles Leusden zendmachtiging	B	-25	-7	0	0	Dekking van doelstelling dat elk kind in Leusden Incidentele investeringsbijdrage aan pilotproject Nieuwsplein33 bij afgifte zendmachtiging 2022-2026
Beleidskader sociaal Domein. Dekking AB jeugdmiddelen 2021 (CUP 3.1)	B	-150	-150	-35	0	Dekking lasten beleidskader Sociaal Domein
Dekking opstartkosten jeugdhulp	L	-175	0	0	0	Dekking opstartkosten gecontracteerde nieuwe regionale jeugdzorgaanbieder MetMaya
Ruimte						
Visieontwikkeling Stoutenburg	B	-30	0	0	0	Dekking opstellen visie Stoutenburg
RX Mission dekken uit reserve (NB 4.5)	B	-75	0	0	0	Dekking implementatie systeem RX Mission t.b.v. de Omgevingswet en de Wkb
CUP (KN '24). bouwen en wonen. Amendement. inc. tlv alg. reserve basis	B	68	-125	-95	0	Dekking incidentele formatie bouwen en wonen
Transf.kant./bedr.. st.bouwk.onderz. Vervallen ontr. (CUP 4.1.5)	B	0	-25	-25	0	Dekking voor de transformatie van kantoren en bedrijven naar woningen
Bouwen en wonen. Dekking Woonzorgvisie formatie (CUP 4.1.1)	B	-40	-20	-20	0	Dekking woononderzoek om de woonbehoefte van de senioren inzichtelijk te krijgen
Overhead						
Digitaliseren bouwdoSSIERS dekken uit reserve (NB 1.3)	B	-250	0	0	0	Dekking opnieuw gedigitaliseren bouwdoSSIERS
Sharepoint migratie, inhuur	B	-100	0	0	0	Dekking Inhuur t.b.v. achterstallige
Tijdelijke uitbr. teammanager	B	-117	-117	-117	0	Inhuur tijdelijke teammanager Financiën a.g.v.
Organisatieadviseur dekken uit reserve (NB 5.15)	B	-104	-104	-104	0	Dekking organisatie adviseur met de focus op organisatie- en teamontwikkeling
Totaal incidentele reserve mutatie		-1.181	-661	-363	79	
Totaal structurele reserve mutatie		-129	-190	-137	-166	
Algemeen reserve Grondbedrijf		395	-171	1.812	-171	
Totaal reserve mutatie		-916	-1.022	1.312	-258	

Structurele reserve mutaties

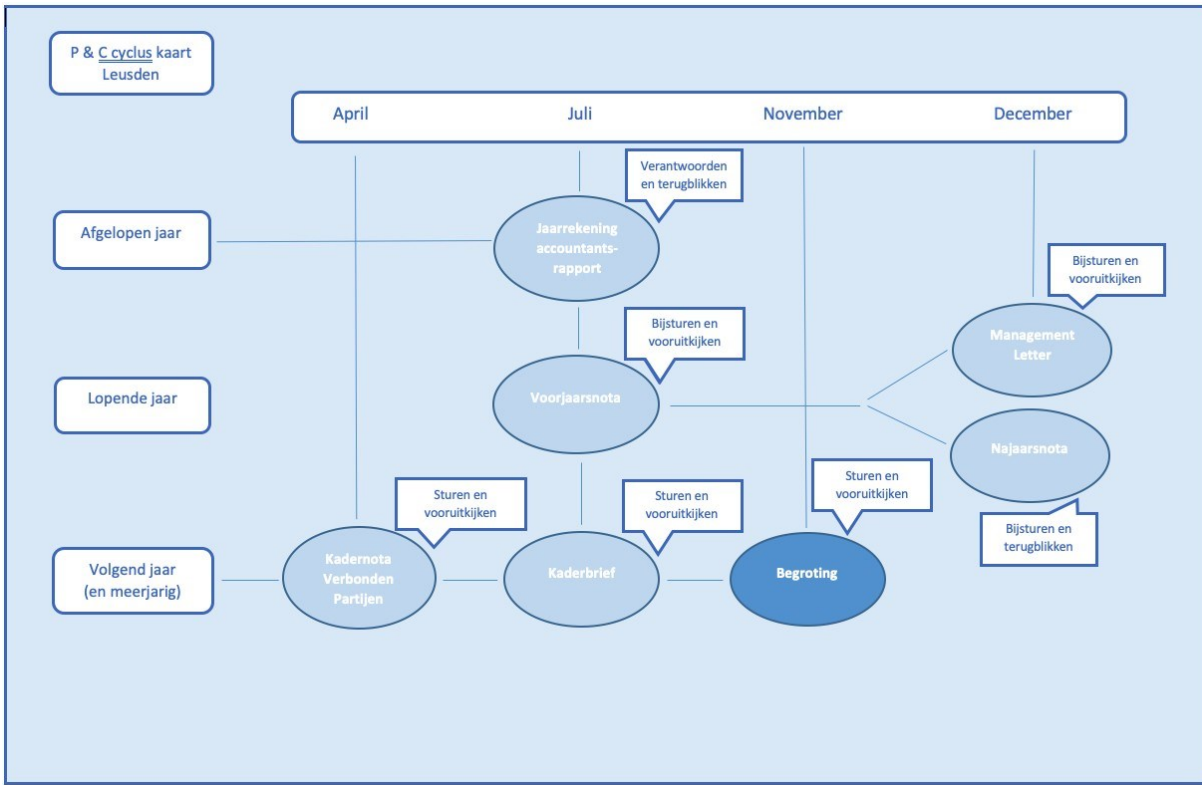
	B/L	2024	2025	2026	2027	Toelichting
Bestuur						
Onttrekking reserve	B	-62	-62	-62	-62	Kapitaallasten renovatie brandweerkazerne
Leefomgeving						
Onttrekking reserve						
Kapitaallasten onderwijs	B	-846	-839	-839	-839	
Onttrekking reserve						Diverse activa sportaccommodatie
Kapitaallasten invest.econ.nut	B	-286	-286	-286	-286	
Onttrekking reserve						
Kapitaallasten invest.maat.nut	B	-532	-568	-578	-599	
Onttrekking reserve	B	-826	-335	-1.154	-1.145	
Storting reserve Kapitaallasten onderwijs	L	730	723	723	723	Rijksmiddelen
Storting reserve Kapitaallasten invest.econ.nut	L	0	0	44	0	
Storting reserve Kapitaallasten invest.maat.nut	L	705	189	1.022	1.057	
Storting reserve vervangingsinv. openbare ruimte	L	824	824	824	824	
Samenleving						
Onttrekking reserve						Glasverzekering en leerlingen prognose
Kapitaallasten onderwijs	B	-12	-12	-19	-27	
Onttrekking reserve						Ventilatiesysteem de Tuin
Kapitaallasten invest.econ.nut	B	-4	-4	-4	-4	
Storting reserve Kapitaallasten onderwijs	L	181	181	193	193	Rijksmiddelen
Ruimte						
Onttrekking reserve						Loopgraven Asschatterkeerkade
Kapitaallasten invest.maat.nut	B	-3	-3	-3	-3	
Totaal structurele reserve mutatie		-129	-190	-137	-166	
Totaal incidentele reserve mutatie		-1.181	-661	-363	79	
Algemeen reserve Grondbedrijf		395	-171	1.812	-171	
Totaal reserve mutatie		-916	-1.022	1.312	-258	

Grondslag van de begrotingsramingen

	2024	2025	2026	2027
Loon- en prijspeil:				
- loon- en prijsstijgingen	6%			
- loonpeil salarissen	1-4-2022			
- gesubsidieerde instellingen	6%			
Rentepercentages:				
- rendement beleggingen	2,4%	2,4%	2,4%	2,4%
Woningbouw en inwoners:				
- woningen per 1 januari	13.743	14.045	14.174	14.228
- inwoners per 1 januari	31.674	32.292	32.487	32.487
Algemene uitkering:				
- circulaire	mei 2023	mei 2023	mei 2023	mei 2023
- uitkeringsfactor	1,395	1,417	1,335	1,325
Belastingen en rechten:				
- inflatiecorrectie op alle tarieven exclusief afvalstoffenheffing	6%			

P&C-cyclus kaart

Gemeente Leusden

BIJLAGEN

Bijlage A Nieuw beleid

(bedragen x € 1.000)

	Categorie*)	Incidenteel	Structureel			
			2024	2025	2026	2027
1. Domein Bestuur						
1.1 Vernieuwing inrichting raadzaal	4	-	24,3	30,3	16,5	16,5
1.2 Procesmanagement (0,2 fte)	1	-	33,0	33,0	33,0	18,0
1.3 Digitaliseren bouwdoossiers	2	250,0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Domein Leefomgeving						
2.1 Beheerder civiele kunstwerken en begraafplaatsen (1 fte)	1	-	82,0	82,0	82,0	82,0
3. Domein Samenleving						
-						
4. Domein Ruimte						
4.1 Formatie Omgevingswet (1,34 fte)	2	-	140,0	140,0	140,0	140,0
4.2 Bijdrage aan Regiobureau Amersfoort	3	-	88,0	88,0	88,0	88,0
4.3 Visieontwikkeling Stoutenburg	4	30,0	-	-	-	-
4.4 Formatie VTH (2,67 fte)	1	-	231,0	231,0	231,0	231,0
4.5 Inrichten RX Mission	1	75,0	-	-	-	-
5. Overhead						
5.1 Formatie vastgoedapplicatie (0,1 fte)	4	-	6,5	6,5	6,5	6,5
5.2 Sharepoint migratie (0,5 fte)	1	100,0	46,0	46,0	46,0	46,0

Gemeente Leusden

	Categorie*)	Incidenteel	Structureel			
			2024	2025	2026	2027
5.3 Inhuurbudget ICT	1	-	50,0	50,0	50,0	50,0
5.4 Telefonie managed services	1	-	10,0	10,0	10,0	10,0
5.5 Harmoniseren arbeidsvoorwaarden BLNP	3	-	132,0	132,0	132,0	132,0
5.6 Herstel capaciteit HRM (2 fte)	1	-	170,0	170,0	170,0	170,0
5.7 Directiesecretaris (0,67 fte)	1	-	61,0	61,0	61,0	61,0
5.8 Herstel secretariële en administratieve ondersteuning (1,89 fte)	1	-	147,0	147,0	147,0	147,0
5.9 Secretariële ondersteuning wethouders (0,67 fte)	1	-	49,0	49,0	49,0	49,0
5.10 Op orde brengen ICT (1 fte)	1	-	100,0	100,0	100,0	100,0
5.11 Herstel juridische ondersteuning (0,5 fte)	1	-	49,0	49,0	49,0	49,0
5.12 Faciliteiten ontwikkeling OR (0,22 fte)	1	-	24,0	24,0	24,0	24,0
5.13 Tijdelijke uitbreiding teammanagement (1 fte)	1	117,0	X	X	X	-
5.14 Business control (0,5 fte)	1	-	52,0	52,0	52,0	52,0
5.15 Organisatieadviseur (1 fte)	1	104,0	X	X	X	-
5.16 Communicatieadviseur (0,67 fte)	1	-	65,0	65,0	65,0	65,0
5.17 Webredacteur (1 fte)	1	-	73,0	73,0	73,0	73,0
5.18 Extra formatie facilitair servicepunt (0,22 fte)	1	-	13,0	13,0	13,0	13,0
5.19 Online tool rechtmatigheid	2	-	5,0	5,0	5,0	5,0
Totaal		676,0	1.650,8	1.656,8	1643,0	1.628,0

*) Categorie:

1. Inhaalslag, onvermijdelijk
2. Wettelijke plicht, keuze qua intensiteit
3. Verplichting die voortkomt uit een samenwerkingsverband
4. Overige beleidswens

Toelichting beleidswensen

1 Vernieuwing inrichting raadzaal

De huidige audiovisuele middelen in de raadzaal zijn versleten. Ten dele vindt vervanging plaats in 2023. Bovendien zijn de middelen gedateerd en voldoen niet meer aan de eisen van deze tijd. De raad is een representant van de lokale samenleving en neemt besluiten, die de samenleving raken. Derhalve is het relevant te investeren in zichtbaarheid van dit hoogste gemeentelijk orgaan. Het betreft een upgrade van de raadzaal ten behoeve van de huidige ICT middelen, het meubilair en nieuwe stoffering en schilderwerk. Er is sprake van incidentele afboeking van de boekwaarde van de huidige investering in audiovisuele middelen ad € 18.800 in 2023. De extra investeringen zijn nodig om de huidige raadzaal weer te laten voldoen aan de huidige normen en eisen. Daar hoort ook regulier onderhoud bij teneinde het nieuwe niveau te kunnen blijven waarborgen.

De investering bedraagt € 350.000. De hogere lasten in 2024 zijn € 24.300, in 2025 € 30.300 en vanaf 2026 structureel € 16.500.

	2024	2025	2026	2027
- afschrijvingslasten	25.000	31.000	31.000	31.000
- jaarlijks onderhoud ICT	5.000	5.000	5.000	5.000
- inkomsten	<u>-5.700</u>	<u>-5.700</u>	<u>-19.500</u>	<u>-19.500</u>
	24.300	30.300	16.500	16.500

1.2 Procesmanagement

De werkprocessen binnen de ambtelijke organisatie zijn niet op orde. Dit veroorzaakt onnodige verstoringen en stress bij medewerkers. Investeringen zijn nodig in het maken van actuele procesbeschrijvingen, het optimaliseren van processen, het opzetten van management van processen, waardoor processen ook actueel en optimaal blijven en trainingen voor een ieder die daarin een rol speelt. Investeringen in procesmanagement betalen zich uiteindelijk terug in een soepeler en efficiënter functionerende organisatie.

In 2023 is extern advies nodig over het opzetten van management van processen, het geven van trainingen en externe begeleiding voor het optimaliseren van de eerste twee processen. Hiervoor is € 10.000 benodigd. In de daaropvolgende jaren is een meerjarig incidenteel (2024-2026) bedrag opgenomen van € 15.000 waarmee externe begeleiding wordt ingekocht om jaarlijks zo'n zes processen te kunnen optimaliseren en een structureel bedrag van € 18.000 voor het aantrekken van 0,2 fte aan capaciteit (schaal 10) om processen te begeleiden.

Toelichting beleidswensen

1.3 Digitaliseren bouwdoossiers

Leusden is verplicht om haar bouwvergunningen van 20 jaar en ouder op korte termijn over te brengen naar Archief Eemland. Overbrenging kan in fysieke, papieren vorm, maar vanuit het oogpunt van dienstverlening wordt de voorkeur gegeven aan digitale overbrenging. Dit laatste kan uitsluitend wanneer de papieren dossiers conform de regels voor vervanging zijn gedigitaliseerd en vervolgens zijn vernietigd.

De bouwdoossiers van de gemeente Leusden zijn in het verleden gedigitaliseerd, maar uitsluitend ten behoeve van de interne bedrijfsprocessen. Hierdoor voldoen de scans niet aan de voorwaarden voor vervanging en zullen ze opnieuw, volgens wettelijke eisen aan digitalisering en AVG gedigitaliseerd moeten worden. In de begroting zijn geen middelen om de digitalisering van de bouwvergunningen op korte termijn te realiseren.

Naar aanleiding hiervan is overleg gevoerd met de Provincie. Dit heeft geresulteerd in de toezegging dat zij een verzoek van de gemeente Leusden om dispensatie voor de fysieke overbrenging van de bouwvergunningen naar Archief Eemland heeft gehonoreerd tot 2021.

Tot op heden zijn er nog geen financiële middelen beschikbaar gesteld. In de toezichtsbrief van de provincie en toezichtrapportage van de gemeentearchivaris wordt dit opnieuw geëist. De inschatting van de incidentele kosten is € 250.000.

De extra structurele kosten zijn nog niet bekend (p.m.). Dit betreffen de kosten voor de dienstverlening van Archief Eemland.

2.1 Beheerder civiele kunstwerken en begraafplaatsen

De aanvraag betreft de uitbreiding van de bestaande formatie van team IBOR met 1 fte Beheerder civiele kunstwerken en begraafplaatsen (schaal 9). De kosten bedragen € 82.000 per jaar.

Dit betreft een hersteloperatie vanwege keuzes die gemaakt zijn bij bezuinigingen op formatie in het verleden. Al jarenlang zijn op incidentele basis beheertaken door andere medewerkers, die geen expertise en capaciteit hebben, uitgevoerd. Deze medewerkers zijn daardoor weer onvoldoende in staat om aan de eigen taken op andere beheerdisciplines toe te komen waarvoor men feitelijk is aangenomen.

De gemeente Leusden kent een uitgebreid areaal aan civiele kunstwerken (bruggen, kademuren, tunnels, geluidswanden, verdedigingswerken als bijvoorbeeld de Grebbelinie, etc.) die niet de juiste aandacht krijgen. Kunstwerken en de staat van onderhoud zijn onvoldoende in beeld en kunnen leiden tot maatschappelijke, veiligheids- en financiële risico's voor de gemeente als deze niet adequaat beheerd worden. Ook kunstwerken vormen een wezenlijk onderdeel van de fysieke assets van de gemeente, waarover de gemeente een wettelijke zorgplicht heeft. Als de formatie niet wordt uitgebreid voor deze discipline zal dit ook leiden tot problemen in de capaciteiten van het team IBOR om over de hele linie beheertaken voor de gemeente uit te voeren.

4.1 Formatie Omgevingswet

Op 14 maart 2023 heeft de Eerste Kamer besloten dat de Omgevingswet per 1 januari 2024 in werking treedt. Hierdoor is er de benodigde duidelijkheid en is er hernieuwde prioriteit en urgentie om de werkzaamheden ingevolge deze wet op te pakken. -

regisseur omgevingsvisie 24 uur (0,67 fte) schaal 11, kosten € 70.000

- regisseur omgevingsplan 24 uur (0,67 fte) indicatief schaal 11, kosten € 70.000

Toelichting beleidswensen

Het is niet bekend of en in hoeverre structurele kostenstijgingen door het Rijk zullen worden vergoed. Dit is onderwerp van gesprek in het bestuurlijk overleg tussen Rijk en VNG.

4.2 Bijdrage aan Regiobureau Amersfoort

Het Bestuurlijk Overleg van de burgemeesters van de Regio Amersfoort heeft voorgesteld de formatie van het Regiobureau Amersfoort (RBA) uit te breiden naar structureel 13 fte waarvan 10 fte door de gemeenten te financieren en 3 fte door externe partijen zoals het Rijk en de provincie (bijvoorbeeld voor de RES). Dit is nodig om het RBA het hoogst noodzakelijke te laten doen terwijl de raming van het totaal benodigde om opgaves en kansen te pakken uitkomt op 22,3 fte. De samenwerkingsvorm binnen de Regio Amersfoort verandert niet, die voldoet nog steeds.

Verder is € 521.000 nodig voor huisvesting, P&O, overhead, onderzoek, organisatie bijeenkomsten, out of pocket kosten etc. Totaal vraagt dit om € 1.671.000 aan bijdragen door gemeenten wat resulteert in een verdubbeling van de gemeentelijke bijdragen, dus € 146.000 door Leusden met ingang van 2024 in plaats van de huidige € 73.000. Hierbij is nog geen rekening gehouden met mogelijk extra inzet door RBA voor o.a. woondeal en Handelingsperspectief Buitengebied en het mogelijk niet of minder bijdragen door de gemeente Barneveld. Het voorstel is hiervoor € 15.000 per jaar extra te reserveren waardoor de jaarlijkse bijdrage door Leusden in totaal € 161.000 wordt.

4.3 Visieontwikkeling Stoutenburg

In collegebesluit L253108 (en opvolgend raadsbesluit) is aangegeven dat in Stoutenburg enige ruimte is voor woningbouw binnen de lintbebouwing na 2025. Inmiddels zijn diverse initiatieven voor woningbouw in Stoutenburg bij de gemeente ingediend, maar ontbreekt een kader om deze initiatieven te kunnen beoordelen of sturen. In samenspraak met de initiatiefnemers, bewoners en andere betrokkenen wordt een visie en kader opgesteld waarbinnen initiatieven getoetst en ontwikkeld kunnen worden. De capaciteit om dit uit te voeren is niet beschikbaar (zowel inhoudelijk als procesmatig). Hiervoor moet zowel stedenbouwkundige als landschappelijke expertise worden ingehuurd. Deze expertise moet ook de vaardigheid bezitten om visies te ontwikkelen in co-creatie. Deze expertise is na vaststelling van de visie ook betrokken bij de toetsing en begeleiding van de initiatieven. De kosten worden geraamd op incidenteel € 30.000 in 2024.

4.4 Formatie VTH

Een recent capaciteitsonderzoek naar de benodigde formatie bij VTH, waarbij de impact op deze formatie van de implementaties van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) is meegewogen, laat zien dat er een tekort is qua formatie in de huidige situatie. Dit vormt de basis voor deze aanvraag. Het onderzoek naar de toekomstige behoefte is op het moment van schrijven nog niet afgerond. Tijdens dit onderzoeksproces is al duidelijk dat er meer formatie nodig is. Daarom doen we al wel de aanvraag. Ook zijn er nog lokale keuzen mogelijk. Dit maakt dat de gehele formatiebehoefte voor VTH nog nader onderzoek nodig heeft, wat er precies nodig is. We houden er ook rekening mee dat vooral de inwerkingtreding van de WKB vanaf 1 januari 2024 voor onze organisatie een financieel nadeel oplevert, doordat er taken zijn die niet meer vanuit de leges kunnen worden bekostigd. Met deze aanvraag anticiperen we mede op deze aanstaande ontwikkeling in 2024. Het is niet uitgesloten dat aanvullende uitbreiding hierop nodig is bij de kadernota 2025.

Toelichting beleidswensen

4.5 Inrichten RX Mission

Samenhangend met de implementatie van de Omgevingswet en de Wkb dient op ICT-gebied het nodige te worden ingericht op operationeel niveau, dienen systemen te worden aangepast om te kunnen worden aangesloten op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Hiervoor is naast aanschaf van systemen (RX Mission), inhuur van expertise en begeleiding van implementatie nodig. Hiervoor is een incidenteel budget benodigd van € 75.000.

5.1 Formatie vastgoedapplicatie

Via de Voorjaarsnota 2023 zijn aanvullende middelen gevraagd voor een vastgoedapplicatie. Na implementatie moet de applicatie/data beheerd worden. Hiervoor wordt rekening gehouden met een 0,1 fte medewerker voor 4 uur per week in schaal 5.

De kosten hiervoor bedragen € 6.500.

5.2 Sharepoint migratie

De organisatie heeft in 2022 een nieuw intranet op basis van sharepoint gekregen. In 2023 gaan we over op de moderne werkplek zoals de VNG die als standaard heeft bedacht. Hier hebben we de bijbehorende licenties van Microsoft bij afgenomen. Nu is het tijd om de data op de schijven over te zetten naar de sharepoint omgeving. Hier is niet in voorzien. Reden hiervoor is dat we een beheerder kantoorautomatisering voor 1 fte zouden aannemen. Hier is via het CUP (1.2 robuuste en slagvaardige dienstverlening) ook ruimte aan gegeven voor 0,5 fte. In de beperkte tijd die een functioneel beheerder hiervoor heeft is een datamigratie naar sharepoint niet uit te voeren op korte termijn. Daarbij moeten medewerkers (zowel de gebruikers als beheerders) hiermee leren werken. Tevens zijn assessments voor functioneel en technisch beheer nodig om het gebruik te optimaliseren. Er is een bedrag van incidenteel € 100.000 nodig voor inhuur om achterstallige werkzaamheden weg te werken en structureel € 46.000 voor 0,5 fte medewerker kantoorautomatisering in schaal 10a.

5.3 Inhuurbudget ICT

Al jaren wordt extra ingehuurd om werkzaamheden uit te voeren waar het systeembeheer de tijd niet voor heeft. De financiële dekking kwam op creatieve manier vooral ten laste van de bestaande budgetten waar dit niet op thuishoort. De budgetten zijn ergens anders voor bedoeld en bevatten door prijsstijgingen inmiddels ook geen ruimte meer om inhuur mee op te vangen. De kosten worden geraamd op € 50.000 structureel.

5.4 Telefonie managed services

De telefonie is als taak niet belegd geweest. De mensen van ICT hebben telefonie erbij gekregen, maar door de al hoge werkdruk heeft dit niet de aandacht kunnen krijgen die nodig was. Het afgelopen jaar is gebleken dat dit niet zo kan blijven doorgaan. De kennis en capaciteit ontbreekt om dit goed uit te voeren in combinatie met alle andere taken. De kosten van uitbesteding via managed services worden geraamd op structureel € 10.000.

Toelichting beleidswensen

5.5 Harmoniseren arbeidsvoorwaarden BLNP

In de projectgroep BLNP zijn meerdere modellen onderzocht voor het harmoniseren van de arbeidsvoorwaarden binnen BLNP-verband. Bij aanvang van de samenwerking was dit een van de doelen. Als de arbeidsvoorwaarden geharmoniseerd zijn is het eenvoudiger om de basis op orde te krijgen en te houden in het salarispakket. De kosten worden geraamd op € 132.000 en zijn structureel.

5.6 Herstel capaciteit HRM

Door de bezuinigingen bij HRM is er in de afgelopen jaren geen beleid ontwikkeld waardoor het management in het bijzonder en de ontwikkeling van de organisatie is stilgelegd. Het gevolg daarvan is dat de organisatie achterloopt op cruciale vraagstukken en op onderdelen verwaarloosd is.

Om een aantrekkelijke werkgever te zijn en blijven is het nodig om het beleid actueel te houden en mee te kunnen bewegen met de trends op de arbeidsmarkt. Daarom is er 1 fte PSA schaal 8, € 73.000 nodig, en 1 fte beleidsadviseur HRM schaal 10a, € 97.000. Totaal € 170.000.

De formatie op het bezuinigde niveau van de afgelopen jaren houden betekent dat er een grote druk ligt op een toegenomen werkvoorraad waardoor risico's in de kwaliteit optreden met name bij het werven van nieuwe mensen en het behouden van onze medewerkers.

5.7 Directiesecretaris

Aanstellen van een directiesecretaris, 0,67 fte schaal 10, € 61.000. De kwaliteit van een aantal college- en directieprocessen laat te wensen over. De besluitvorming heeft daaronder te lijden (gehad). Met de ingreep om een medewerkster vrij te maken en in te zetten om de processen te optimaliseren en de kwaliteit van de formuleringen te verbeteren is inmiddels een verbeterslag tot stand gebracht. De directie dringt er op aan om deze proef als geslaagd te beschouwen en deze positie structureel in te zetten. Het niet doen betekent een terugval in de kwaliteit van de processen en de besluitvorming.

5.8 Herstel secretariële en administratieve ondersteuning

Door de uitgevoerde bezuinigingen in het secretariaat en de administratieve ondersteuning moet het management zelf het agendabeheer doen, de e-mails prioriteren, telefoontjes beantwoorden en is er geen ondersteuning meer. Het gevolg daarvan is dat in de dagelijkse praktijk niet of nauwelijks ruimte is voor de personele aansturing. De vereiste jaargesprekken en beoordelingsgesprekken blijven daardoor in belangrijke mate achterwege. Een deel van het management heeft al te kennen gegeven dit niet te kunnen volhouden en vanuit de Ondernemingsraad wordt aangedrongen op het houden van de jaarlijkse gesprekken. De organisatie heeft management en directie nodig om sturing en coaching te kunnen geven, als aantrekkelijk werkgever en om de ingezette ontwikkelingen in de organisatie vanuit het plan van aanpak organisatieontwikkeling te kunnen uitvoeren. Geen inzet van ondersteuning betekent dat management en directie de agenda's vol hebben met ondersteunende taken, waardoor de organisatie niet uit de ad hoc werkwijze kan komen. Daarom zetten we in op het aanstellen van een directie assistent en managementondersteuning. De functie van directieassistente is tijdelijk ingevuld, er volgt een evaluatie van de functie. Vooruitlopend op de evaluatie is de structurele budgetvraag voor 1 directieassistente schaal 9 (0,89 fte) en 1 fte managementondersteuning schaal 8, bij elkaar € 147.000.

Toelichting beleidswensen

5.9 Secretariële ondersteuning wethouders

Extra ondersteuning is benodigd in verband met aanstelling van de 4e wethouder, voor 0,67 fte (24 uur) schaal 8. Dit is nodig omdat de werkdruk op het bestuurssecretariaat, ook met inzet van directie assistent en managementondersteuning, al hoog is.

Niet honoreren van deze ondersteuning voor de vierde wethouder verhoogt de werkdruk op het secretariaat, waardoor de kwaliteit van de dienstverlening (afspraken wethouders) extra onder druk komt te staan. De structurele kosten bedragen € 49.000.

5.10 Op orde brengen ICT

Aangedrongen wordt op een algehele doorlichting van de ICT-performance en het leveren van extra kwaliteit. We lopen als Leusden gewoon op onderdelen achter op diverse ontwikkelingen. Willen we een aantrekkelijke werkgever zijn en onze dienstverlening modern en up to date brengen en houden dan is een masterplan nodig op grond van een gedegen doorlichting. De kosten van het op orde brengen worden geraamd op structureel € 100.000.

5.11 Herstel juridische ondersteuning

Op gebied van inkoop en aanbesteding en andere eerstelijns werkzaamheden zoals APV-aanpassingen, erfpachtconstructies, contractmanagement, is 0,5 fte juridisch adviseur benodigd, schaal 10a € 49.000. Met de overgang van JZ naar de BLNP is een weeffout ontstaan. BLNP verleent "tweedelijnsdienstverlening", wat betekent dat het juridische eerstelijns werk zoals boven genoemd, verweven met het inhoudelijk werk van de organisatie, niet is belegd. De afgelopen periode is dit telkens incidenteel opgelost. De taken zijn echter structureel en de teams hebben er last van dat deze kennis niet voorhanden en inzetbaar is. De benodigde juridische kennis gaat verder dan wat we van de (beleids-) medewerkers kunnen verwachten. Dit niet invullen betekent dat we risico's lopen bij de inkoop en aanbesteding en andere juridische eerstelijns trajecten, wat de afgelopen jaren ook bij de accountant een aandachtspunt is geweest.

5.12 Faciliteiten ontwikkeling OR

De organisatie heeft een goed functionerende OR nodig. De beschikbare middelen zijn minimaal evenals het aantal uren voor de secretaris van de OR. Voorgesteld wordt dit aan te passen naar de minimale noodzakelijke omvang. Faciliteiten ontwikkeling voor de OR via uitbreiden uren secretaris naar 12 uur per week. De huidige beschikbare formatie is 4 uur, de bezetting is 8 uur (met 4 uur dekking vanuit formatie financiën). Om deze 4 uur te repareren is structureel budget nodig (momenteel ingevuld schaal 11), kosten op jaarbasis € 12.000. De uitbreiding van 8 naar 12 uur in verband met begeleiding van nieuwe OR-leden, organisatieontwikkeling en BLNP kost eveneens € 12.000 op jaarbasis.

Toelichting beleidswensen

5.13 Tijdelijke uitbreiding teammanagement

In het plan organisatieontwikkeling uit 2020 was voorzien in tijdelijke uitbreiding met 2 teammanagers voor de duur van het plan van aanpak (2023). Door natuurlijk verloop (pensioen) zou de situatie in 2023 weer teruggaan naar 6 teammanagers. Bij de teammanagers horen ook teams. 1 team was voorzien in 2023 over te zijn naar de BLNP (Financiën). Door de ontwikkelingen in de BLNP (onderzoek naar construct) is hierin vertraging gekomen. Daarom huren we momenteel in op de positie van teammanager Financiën in afwachting van de verkenning naar de bedrijfsvoeringsorganisatie.

De directie heeft in 2022 besloten dat het aanpassen van de aansturing van de organisatie nog niet kan plaatsvinden in 2023. De teams zijn in de huidige vorm gestart in 2020. Direct daarna ging een periode in van corona lockdowns, waardoor aan de teams niet of minimaal gebouwd kon worden. Tevens heeft de directie toen besloten dat het onderzoek naar de toekomstbestendige aansturing breed moet plaatsvinden. Simpel twee teams samenvoegen is te kort door de bocht. Het management heeft de tijd nodig om het situationeel leiderschap stevig neer te zetten. Daarom is dit onderzoek verplaatst van 2023 naar 2025. Dit betekent wel dat 1 team (IBOR) geen formatie meer heeft voor een teammanager. Aansturing en ontwikkeling is ook in dat team nodig. Er is geen ruimte bij andere managers om dit team “erbij” te nemen. Daarom zijn we gaan werven voor een vaste teammanager, met de afspraak dat een verschuiving van taken kan plaatsvinden (na 2026), op basis van de uitkomsten van het onderzoek in 2025 naar de aansturing van de organisatie. Gelukkig hebben we daardoor een nieuwe, ervaren, teammanager kunnen aantrekken in een werkveld waar dit erg lastig is. Voor deze functie (1fte t/m 2026, schaal 12, € 117.000) is nog geen dekking.

5.14 Business control

Door diverse ontwikkelingen is de complexiteit binnen de vakafdelingen dermate toegenomen dat volumebeheersing en het goed sturen op uitgaven steeds moeilijker wordt. De Jeugdwet is hiervan een goed voorbeeld, waarbij het team Financiën niet alleen maar wordt gevraagd voorstellen te doen voor dekking van uitgaven, maar gevraagd wordt te adviseren over de sturing als geheel. Het team Financiën is hierop (nog) niet berekend qua capaciteit. Het team zou graag willen werken met business-controllers, die een bredere verantwoordelijkheid krijgen en daarmee de ruimte krijgen om te voorzien in de vraag. Hiervoor is een uitbreiding van capaciteit benodigd van 0,5 fte, schaal 11. De kosten bedragen structureel € 52.000.

5.15 Organisatieadviseur

We zoeken tijdelijk (t/m 2026) een organisatie adviseur (1 fte, schaal 11) in verband met de focus op organisatieontwikkeling en teamontwikkeling. Om onze organisatie op de toekomst voorbereid te laten zijn is versterking nodig op het vlak van organisatieadvies. Deze zou nauw moeten samenwerken met de businesscontrollers, organisatiedirecteur en teammanagers, die daar meer een strategische adviserende taak in hebben. Waar de strategisch adviseur ondersteunt in het bepalen van richting/koers ondersteunt deze organisatieadviseur bij de realisatie van de noodzakelijke organisatorische en veranderkundige vraagstukken. Hij/zij bereidt voor, ondersteunt en begeleidt de implementatie van deze adviezen in de organisatie. De kosten bedragen € 104.000.

Toelichting beleidswensen

5.16 Communicatieadviseur

Door toename van gemeentelijk taken en verantwoordelijkheden vanuit de landelijke overheid is de formatie communicatieadvies al langere tijd onvoldoende. Onze interne communicatie vraagt zorg en aandacht, op dit moment huren wij extern in voor de interne communicatie. Deze inhuur stopt eind juli 2023. De interne communicatie zal dan weer een plek moet vinden binnen de bestaande formatie. Op dit moment bestaat communicatie uit 3,5 fte verdeeld over 4 adviseurs. De rollen van de communicatie adviseurs zijn recentelijk goed inzichtelijk gemaakt tijdens het traject herpositionering communicatie. Proactief, afwegend en voor in de bus.

Om de advisering en ondersteuning te kunnen garanderen voor de portefeuillehouders, projecten, thema's en interne communicatie is er ten minste uitbreiding nodig van 24 uur voor strategisch communicatie advies in de vorm van een nieuwe medewerker. De kosten bedragen structureel € 65.000.

5.17 Webredacteur

We leven steeds meer in een online wereld, als gemeente zijn we hier geen uitzondering op. Inwoners verwachten dat wij via de diverse online kanalen bereikbaar zijn en het webteam ziet het als haar taak om er online voor de inwoners te zijn en daar met hen het gesprek aan te gaan.

Echter merken wij dat de hoeveelheid werk en de contactmomenten met de inwoners steeds verder stijgen. Hierdoor neemt de werkdruk toe en moeten wij helaas met enige regelmaat 'nee' verkopen aan collega's, aan onszelf en de inwoners. Zo komen wij op dit moment bijvoorbeeld nauwelijks toe aan het schrijven van goede eigen content en het actief op zoek gaan naar nieuws voor onze socials. Iets wat noodzakelijk is omdat we daarmee de inwoners nog beter kunnen dienen en met hen in gesprek kunnen gaan. Ook zetten we hiermee de gemeente Leusden beter op de digitale kaart. Binnen het webteam is ook capaciteit nodig om te borgen dat de kwaliteit en het gebruik van ons nieuwe intranet op niveau is en blijft.

Daarnaast moeten wij intern nee verkopen, bijvoorbeeld omdat we uren te kort komen om deel te nemen aan projectoverleggen.

In 2022 is hier al aandacht voor gevraagd. Door de wisseling van teammanagers (2023) is deze formatie niet aangevraagd. Daarom nu alsnog deze formatie opnemen in de inhaalslag/nieuw beleid. Bij elkaar gaar het om 36 uur, schaal 8. De kosten bedragen structureel € 73.000.

5.18 Extra formatie facilitair servicepunt

Er is een grote vraag door de organisatie, raad en fracties naar vergaderingen en bijeenkomsten in de avonduren. Dit betekent dat het Huis van Leusden gemiddeld meer avonden per week open is dan pre corona. Dit heeft gevolgen voor de capaciteit bij het facilitair servicepunt. Dit uit zich in een verlofstuwmeer voor de huidige medewerkers. Het gaat om een uitbreiding van 8 uur (0,22 fte) per week, schaal 6. De kosten bedragen structureel € 13.000.

Toelichting beleidswensen

5.19 Online tool rechtmatigheid

De financiële rechtmatigheid richt zich op een aantal processen met een financieel (grotere) materiële omvang met als doel de getrouwheid van de jaarrekening (en interne rapportages) te waarborgen. Door nieuwe wetgeving voor de financiële rechtmatigheid moeten gemeenten duidelijk inzichtelijk kunnen maken aan de accountant welke handelingen zijn verricht om de beheersmaatregelen te toetsen. Deze applicatie ondersteunt dit vereiste. Daarbij kan de opvolging van de aanbevelingen uit de managementletter ook hierin worden vastgelegd en gemonitord. De kosten bedragen structureel € 5.000.

Bijlage B Financieel overzicht Addendum CUP 2022 – 2026

A: aanvullende formulieren n.a.v. De nieuwe coalitieafspraken

	Structureel				Incidenteel				FTE-S
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026	
1. Domein Bestuur									
Burgerparticipatie	0	0	pm	pm	50	50	pm	0	pm
2. Domein Leefomgeving									
Vitaal Buitengebied	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Domein Samenleving									
Extra aandacht voor vrijwilligers	0	0	0	0	0	0	0	0	
Zwemveiligheid en zwemles	0	0	pm	pm		25	7	0	
Financiën									
Intensiveren verkrijgen van subsidies	0	74	74	74	10	0	0	0	0,7
Totaal aanvullende formulieren	0	74	74	74	60	75	7	0	0,7

B: gewijzigd formulier Bouwen en wonen (CUP nr. 4.1) n.a.v. De nieuwe coalitieafspraken

	Structureel				Incidenteel				FTE-S
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026	
4. Domein Ruimte									
programma Bouwen en wonen									
Was: o.b.v. CUP 2022-2026	78	78	78	78	270	205	100	100	1,05
waarvan dekking:									
woonzorgvisie (reserve volkshuisvesting)					-20	-20	-20	-20	
transformatie kantoren (reserve volkshuisv.)					-25				
visie zoekgebieden WVG (budget uitv.kosten)					-20				
Was:	78	78	78	78	205	185	80	80	
Wordt: o.b.v. gewijzigd formulier	50	58	94	94	175	157	250	220	1,25
waarvan dekking:									
woonzorgvisie (reserve volkshuisvesting)					-40	-40	-20	-20	
transformatie kantoren (reserve volkshuisv.)					0	0	-25	-25	
visie zoekgebieden WVG (budget uitv.kosten)					-20				
Wordt:	50	58	94	94	115	117	205	175	
Vershil gewijzigd CUP formulier wonen	-28	-20	16	16	-90	-68	125	95	0,2

Totaal A + B	-28	54	90	90	-30	7	132	95	0,9
---------------------	------------	-----------	-----------	-----------	------------	----------	------------	-----------	------------

Bijlage C Meerjareninvesteringsprogramma 2024-2027

		Investeringsuitgaven				Structurele lasten			
		2024	2025	2026	2027	2024	2025	2026	2027
1	Domein Bestuur								
	Vervangingsinvesteringen								
	A1 Apparatuur & Programmatuur (e)	12.300					2.460	2.460	2.460
			89.100					15.750	15.750
				577.800					128.305
					63.200				
	A1 Inventaris en meubilair (e)	39.100					2.607	2.607	2.607
			305.300					33.852	33.852
				103.200					12.900
					130.000				
	Subtotaal programma 1	51.400	394.400	681.000	193.200	0	5.067	54.669	195.874
2	Domein Leefomgeving								
	Vervangingsinvesteringen								
	A1 Tractie en overig materiaal (e)	373.081					46.635	46.635	46.635
			73.172					9.147	9.147
				34.057					4.257
					219.527				
	A2 Investerings Openbare Verlichting (o)			955.000					19.100
	A3 Vervanging voorzieningen ondergr afvalinzameling (e)	35.600					3.600	3.600	3.600
			132.100					16.080	16.080
				108.000					10.800

Gemeente Leusden

					86.200				
	Investeringen Riolering								
C3	Investeringen, renovaties & reparaties (e/o)	247.000	433.000	587.000	80.000	0	0	0	0
C1	Groot onderhoud: (o)								
	Groot onderhoud Wegen + kunstwerken	3.131.000	564.000	1.893.000	1.876.000	0	0	0	0
	Groot onderhoud Verkeersregelinstallaties	14.000	14.000	14.000	14.000	0	0	0	0
	Groot onderhoud Gebouwen	1.234.000	900.000	327.000	719.000	0	0	0	0
	Groot onderhoud Water	59.000	65.000	94.000	312.000	0	0	0	0
	Groot onderhoud Groen	75.000	29.000	36.000	75.000	0	0	0	0
	Groot onderhoud Speelvoorzieningen	27.000	27.000	27.000	27.000	0	0	0	0
	Vervangingsinvesteringen (m)								
B3	Vervanging wegen + kunstwerken	442.000					11.600	11.600	11.600
			67.000					1.700	1.700
				287.000					7.200
					287.000				
	Vervanging verkeersregelinstallaties			95.000					6.300
					710.000				
	Vervanging speeltoestellen	281.000					28.100	28.100	28.100
			93.000					9.300	9.300
				93.000					9.300
					93.000				
	Vervanging groenvoorzieningen	225.000					5.600	5.600	5.600
			225.000					5.600	5.600
				225.000					5.600
					225.000				
	Vervanging buitensportaccommodaties (e)			51.000					1.700

Gemeente Leusden

C2	Groot onderhoud Sportterreinen (o)	177.000	40.000	47.000	40.000	0	0	0	0
B2	Investerings onderwijshuisvesting: (e)								
	IKC Groenhouten	0	0	0	0	0	0	0	0
	Subtotaal programma 2	6.320.681	2.662.272	4.873.057	4.763.727	0	95.535	137.362	201.619
4	Domein Ruimte								
B1	Investerings Verkeer en Vervoer (m)	1.704.000	931.000	1.356.000	0	0	42.600	65.900	99.800
	Subtotaal programma 4	1.704.000	931.000	1.356.000	0	0	42.600	65.900	99.800
Totaal		8.076.081	3.987.672	6.910.057	4.956.927	0	143.202	257.931	497.293

Bijlage D Subsidieplafonds 2024

De gemeente Leusden geeft subsidies aan organisaties die activiteiten ontplooiën voor Leusden en een bijdrage leveren aan de beleidsdoelstellingen van de gemeente. Per programma zijn de maximale subsidieplafonds vastgesteld.

In onderstaande tabel staan de maximale subsidieplafonds voor het jaar 2024.

Programma	Maximaal subsidieplafond 2024
Programma 2 Leefomgeving	€ 237.300
Programma 3 Samenleving	€ 6.320.400
Programma 4 Ruimte	€ 27.000

Bijlage E Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

		2024			2025			2026			2027		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
0.1	Bestuur	2.226	0	-2.226	2.173	0	-2.173	2.040	0	-2.040	1.969	0	-1.969
0.10	Mutaties reserves	3.672	4.588	916	2.042	3.064	1.022	5.261	3.949	-1.312	2.900	3.158	258
0.2	Burgerzaken	1.517	581	-936	1.449	596	-854	1.685	733	-952	1.824	809	-1.015
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	565	242	-323	550	242	-308	564	242	-321	522	242	-279
0.4	Ondersteuning organisatie	11.183	232	-10.950	10.889	232	-10.656	10.932	232	-10.699	10.748	232	-10.515
0.5	Treasury	220	701	481	208	689	481	197	677	480	196	665	469
0.61	OZB woningen	387	6.654	6.267	396	6.799	6.404	407	6.861	6.455	411	6.887	6.477
0.62	OZB niet-woningen	0	3.963	3.963	0	3.963	3.963	0	3.963	3.963	0	3.963	3.963
0.63	Parkeerbelasting			0			0			0			0
0.64	Belastingen overig	0	26	26	0	26	26	0	26	26	0	26	26
0.7	Alg. uitk. en overige uitk. gemeentefonds	1.373	51.165	49.792	567	51.674	51.107	-245	47.453	47.698	913	48.757	47.844
0.8	Overige baten en lasten	1.862	7	-1.856	1.950	7	-1.944	2.041	7	-2.034	2.059	7	-2.053
0.9	Vennootschapsbelasting	85	0	-85	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	2.384	12	-2.373	2.384	12	-2.373	2.384	12	-2.373	2.383	12	-2.372
1.2	Openbare orde en veiligheid	618	17	-601	609	17	-592	609	17	-592	609	17	-592
2.1	Verkeer en vervoer	4.917	74	-4.843	5.134	74	-5.059	5.239	74	-5.164	5.288	74	-5.214
2.2	Parkeren	111	1	-110	108	1	-108	108	1	-107	108	1	-107
2.3	Recreatieve Havens			0			0			0			0
2.4	Economische Havens en vaarwegen			0			0			0			0
2.5	Openbaar vervoer	31	0	-31	31	0	-31	31	0	-31	31	0	-31
3.1	Economische ontwikkelingen	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22
3.2	Fysieke bedrijfs - infrastructuur	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22	22	0	-22
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	136	7	-129	136	7	-129	136	7	-129	136	7	-129
3.4	Economische promotie	57	243	186	57	223	166	57	206	149	57	206	149
4.1	Openbaar basisonderwijs			0			0			0			0
4.2	Onderwijshuisvesting	1.475	251	-1.223	1.474	251	-1.223	1.462	251	-1.211	1.462	251	-1.211
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.224	154	-1.070	1.223	154	-1.069	1.224	154	-1.071	1.224	154	-1.071
5.1	Sportbeleid en activering	554	143	-411	536	143	-393	452	122	-330	437	122	-315

Gemeente Leusden

Bedragen x € 1.000

		2024			2025			2026			2027		
		lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
5.2	Sportaccomodaties	3.521	1.625	-1.897	3.493	1.625	-1.869	3.493	1.625	-1.869	3.364	1.625	-1.739
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	380	29	-351	350	29	-321	350	29	-321	350	29	-321
5.4	Musea	20	0	-20	20	0	-20	20	0	-20	20	0	-20
5.5	Cultureel erfgoed	90	0	-90	90	0	-90	90	0	-90	90	0	-90
5.6	Media	569	29	-541	580	29	-552	580	29	-552	574	29	-545
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.562	72	-2.490	2.629	64	-2.565	2.661	64	-2.597	2.682	64	-2.618
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	6.735	5.223	-1.512	1.673	162	-1.511	1.520	146	-1.373	1.433	95	-1.338
6.2	Wijkteams	4.562	0	-4.562	4.722	0	-4.722	4.722	0	-4.722	4.722	0	-4.722
6.3	Inkomensregelingen	7.545	5.609	-1.937	7.558	5.609	-1.950	7.515	5.609	-1.907	7.515	5.609	-1.907
6.4	Begeleide participatie	1.451	0	-1.451	1.404	0	-1.404	1.382	0	-1.382	1.382	0	-1.382
6.5	Arbeidsparticipatie	387	0	-387	383	0	-383	383	0	-383	383	0	-383
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	886	106	-780	886	106	-780	886	287	-599	886	287	-599
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	2.278	68	-2.211	2.404	68	-2.337	2.395	128	-2.267	2.394	128	-2.266
6.71b	Begeleiding (WMO)	1.584	0	-1.584	1.584	0	-1.584	1.584	0	-1.584	1.584	0	-1.584
6.71c	Dagbesteding (WMO)	733	0	-733	733	0	-733	733	0	-733	733	0	-733
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-27	0	27	-200	0	200	-220	0	220	-220	0	220
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	1.297	0	-1.297	1.297	0	-1.297	1.297	0	-1.297	1.297	0	-1.297
6.72b	Jeugdhulp behandeling	4.451	0	-4.451	4.276	0	-4.276	4.516	0	-4.516	4.516	0	-4.516
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	228	0	-228	228	0	-228	228	0	-228	228	0	-228
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	161	0	-161	161	0	-161	161	0	-161	161	0	-161
6.73b	Gezinsgericht	1.720	0	-1.720	1.720	0	-1.720	1.720	0	-1.720	1.720	0	-1.720
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	632	0	-632	632	0	-632	632	0	-632	632	0	-632
6.74c	Gesloten plaatsing	599	0	-599	599	0	-599	599	0	-599	599	0	-599
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25	25	0	-25
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	144	0	-144	144	0	-144	144	0	-144	144	0	-144
6.82a	Jeugdbescherming	917	0	-917	917	0	-917	917	0	-917	917	0	-917
7.1	Volksgezondheid	1.558	130	-1.429	1.558	130	-1.429	1.516	87	-1.429	1.516	87	-1.429
7.2	Riolering	1.772	2.318	546	1.767	2.318	551	1.767	2.318	551	1.768	2.318	550
7.3	Afval	3.284	4.306	1.022	3.281	4.306	1.025	3.289	4.306	1.017	3.290	4.306	1.015
7.4	Milieubeheer	2.709	919	-1.791	2.611	844	-1.768	2.592	844	-1.748	2.430	844	-1.586
7.5	Begraafplaatsen	165	49	-117	165	49	-117	165	49	-117	165	49	-117
8.1	Ruimtelijke ordening	1.415	352	-1.064	1.463	210	-1.252	1.456	165	-1.291	1.357	165	-1.192
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	1.251	1.745	494	1.407	1.388	-19	1.749	3.754	2.005	0	0	0
8.3	Wonen en bouwen	1.346	464	-882	1.320	464	-856	1.299	464	-835	1.151	464	-688
Totaal taakvelden		91.592	92.100	507	83.841	85.569	1.728	86.793	84.888	-1.905	83.129	81.687	-1.442

